WOODY GUTHRIE

TOPRAK EV

JOHNNY DEPP ve
DOUGLAS BRINKLEY'nin
sunuşuyla

Türkçesi: EVRİM ÖNCÜL

Woodrow Wilson "Woody" Guthrie

1912 yılında Oklahoma, Okemah'da doğdu. Üretken bir yazar ve sanatçı olan Guthrie tarihi, politik, kültürel, ruhani, güncel konuları kapsayan üç binden fazla şarkı yazdı. Sanatını, üstünde "This Machine Kills Fascists" [Bu Makine Faşistleri Öldürür] yazan gitarıyla icra eden bu büyük ozan, aralarında Pete Seeger, Bob Dylan, Bruce Springsteen, Ani DiFranco gibi isimlerin de olduğu yüzlerce müzisyene ilham verdi. Elli beş senelik yaşamı boyunca ayrıca pek çok günlük, mektup kaleme aldı ve yazılarını sık sık karikatürler ve suluboya resimlerle süsledi. Zaman içinde, yoksullaştırılmış, borç içinde yüzen ve ötekileştirilmiş insanların sözcüsü haline gelen Guthrie, göçmen işçi kamplarında yaşadı ve haksızlığa uğramışlarla birlikte olmaktan her daim gurur duydu.

"Ahşabın kapitalist yağmacıları, kerpicin de sosyalist ütopyada toprak sahibi olan kiracı çiftçileri temsil ettiği" *Toprak Ev*, sosyal adaleti dert edinmiş Guthrie'nin tamamlanmış tek romanıdır.

Woody Guthrie, Coney Island, 1950. Nora Guthrie'nin izniyle kullanılmıştır.

WOODY GUTHRIE

TOPRAK EV

WOODY GUTHRIE

TOPRAK EV

Kolektif Kitap -39
Dünya Edebiyatı -6
Toprak Ev
Özgün Adı: *House of Earth*

© Woody Guthrie Publications, Inc, 2013
© Douglas Brinkley ve Johnny Depp - Sunuş, 2013
© Türkçesi: Evrim Öncül, 2014
© Kolektif Kitap, 2014

ISBN: 978-605-5029-10-4

Yayına Hazırlayan: Murat Oğurlu
Redaksiyon: Elif Ersavcı
Kapak Resmi: Woody Guthrie, 1936, *In El Rancho Grande*
Kapak Tasarımı: Deniz Akkol
Sayfa Düzeni: Kolektif Tasarım

1. Baskı, Şubat 2014, İstanbul
Sertifika No: 25574

Baskı ve Cilt: Berdan Matbaacılık
Güven Sanayi Sitesi C Blok No: 239
Topkapı, İstanbul | 0212 613 11 12
Sertifika No: 12491

Kolektif Kitap Bilişim ve Tasarım Ltd. Şti.
Caferağa Mah. Ressam Şeref Akdik Sok.
No: 10 Kadıköy, İstanbul
www.kolektifkitap.com | info@kolektifkitap.com
T: 0216 337 05 18 | F: 0216 337 03 18

Bu eserin tüm hakları HarperCollins Publishers'ın alt markası Harper ve Infinitum Nihil Publishing, LLC'den Akcalı Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır. Kitapta kullanılan resimler Woody Guthrie'ye aittir.Yayıncının izni olmaksızın elektronik ya da mekanik herhangi bir yolla çoğaltılamaz ve iletilemez.

WOODY GUTHRIE

TOPRAK EV

JOHNNY DEPP ve
DOUGLAS BRINKLEY'nin
sunuşuyla

Türkçesi: EVRİM ÖNCÜL

Nora Guthrie,

Tiffany Colannino

ve

Guy Logsdon'a...

Ailemi görmeyeli yirmi yıl oluyor
Anlaması zor
Şimdiye ölmüşlerdir belki de
Topraklarını yitirdiklerinde,
ben de izlerini yitirdim

-*Bob Dylan*, "Long and Wasted Years"

İsa kalabalıkları görünce dağa çıktı,
Oturduğunda havarileri yanına geldiler.
Onlara anlatmaya başladı:
Ne mutlu ruhu fukara olanlara:
Göklerin egemenliği onlara aittir.
Ne mutlu matem tutanlara:
Hepsi teselli edilecektir.
Ne mutlu mütevazı olanlara:
Yeryüzü onlara kalacaktır.

-Matta 5: 1-5

SUNUŞ

Hayat çok zor... yaşayabiliyorsan şanslısın.
—woody guthrie

I

14 NİSAN 1935 PAZAR GÜNÜ –Paskalya'dan önceki Pazar– seyyar tabela ressamı ve folk müzisyeni Woody Guthrie kıyametin Texas, Pampa'nın kapısına dayandığını düşünüyordu. Dakota'dan çıkan uçsuz bucaksız bir toz bulutu gökyüzünü ve güneşi kararartarak Texas Panhandle'ın üstünde vahşice ilerliyordu. Toz fırtınası kasabaya yaklaştıkça, uğursuz bir karanlık aydınlık öğleden sonrayı gölgeliyordu. Ahaliyi bir korku sarmıştı. Korkunç son gelip çatmış mıydı yoksa? Pampa'dakilerin bu canavardan kaçışı yoktu. İnançlı bir adam olan Guthrie, ailesi ve arkadaşlarıyla bir araya geldiği yıkık dökük ahşap evde çıplak bir ampulün altında canları bağışlansın diye dua ediyordu. Çılgına dönmüş rüzgar çürük pencerelerden, çatlak duvarlardan ve ahşap kapılardan içeri hücum ediyordu. Guthrie'nin ıkış tıkış odasında insanlar ağızlarına burunlarına ıslak bez parçaları koymuş, fırıl fırıl dönen tozun kendilerini boğmasını engellemeye çalışıyorlardı çaresizce. Yüzü sert, gözleri sımsıkı kapalı olan Guthrie öksürüyor, toz tükürüp duruyordu.

Toz Çanağı denen fırtınanın girdabı, Guthrie'nin sözleriyle, İsraillilerin üstüne kapanan Kızıl Deniz gibiydi. Ödü kopmuş Pampalılar o öğleden sonraki üç saat boyunca "ceplerindeki bozuklukları, yanındakinin gömleğini, masadaki yemeği, lanet olası hiçbir şeyi" göremez olmuştu. Toz fırtınası nihayet sona erdiğinde, ahali verandalarındaki tozu kürekle temizlemiş, evlerinin içinden sepet sepet döküntü çıkarmıştı. Meraklı Guthrie hayatta olmanın sevinciyle umutsuzluğu bağdaştırmanın yollarını aramaya başladı. Pampa'nın gördüğü zararı tecrübeli bir gazeteci gibi araştırdı. General Motors marka arabalarla Ford traktörlerin sağlam motorları toz tabakası yüzünden bozulmuştu. Ağıllarla ahşap çiftlik evlerinin içinde devasa kumullar birikmişti. Çiftlik hayvanlarının çoğu boğazlarına ve burunlarına dolan tozdan telef olmuştu. Akbabalar bile büyük girdaptan nasibini almıştı. İnsanların çektiği ızdırabı her yerde görmek mümkündü. Fırtına en çok yaşlıları etkilemiş, bazılarının gözleriyle ciğerlerinde kalıcı zararlar oluşmuştu. Texas'ta, doktorların "toz zatürresi" dedikleri, insanı elden ayaktan düşüren solunum hastalığı salgını başlamıştı. Daha sonra Guthrie bu hastalık üzerine bir şarkı yapacaktı.

Guthrie o Pazar hayatta kalanların acısını paylaşmak için muazzam bir ağıt yazdı ve bu ağıtla Toz Çanağı balatları söyleyen ozan olarak tanındı:

Bin dokuz yüz otuz beşte,
Nisan'ın on dördünde,
Toz fırtınalarının en fenası vurdu
Kaplayarak gök yüzünü.
Çıplak gözle görebilirdiniz yaklaşan fırtınayı
Uğursuz, kapkara,

Gelip geçti küçük şehrimizden
Dehşetli bir iz bırakarak geriye.[1]

1935 baharında, dört senelik kuraklığın sebep olduğu ızdırap ve kayıpla cezalandırılan tek kasaba Pampa değildi. Ansızın başlayan siyah, gri, kahverengi ve kızıl toz kasırgaları önceden Kansas, Nebraska, Oklahoma, Arkansas, Texas, Colorado ve New Mexico'nun yüksek, kurak düzlüklerini kasıp kavurmuştu. Buna rağmen Pampa'daki çiftlik sahipleri, daimi ırgatlar, gündelik ve göçmen ırgatlar o Pazar günü devasa ve siyah kütleyle birleşen daha küçük onlarca toz bulutunun yaratacağı tarihin en kötü çevre felaketlerinden birine hazır değildi. Bitki örtüsü ve vahşi yaşam büyük ölçüde tahrip oldu. Yaz geldiğinde sıcak rüzgarlar milyonlarca dönüm tarım arazisini kuruttu ve süregiden kuraklık tarıma büyük bir darbe indirdi. Toprakları çoraklaşan kiracı ve yoksul çiftçiler daha da yoksullaştılar. Büyük Buhran boyunca Büyük Düzlükler dayanılmaz bir zulme maruz kaldı. 1930'ların başlarındaki kuraklık ekinleri yok etti, toprakları erozyona uğrattı ve pek çok ölüme sebep oldu. Binlerce ton humuslu toprak kızıl kille karışarak Dakota ve Nebraska'dan başlayıp saatte seksen ila yüz kilometre hızla esen rüzgarla Texas'a taşınmıştı. Bu umutsuzluk ortamında, yılmak nedir bilmeyen Guthrie insanların moralini düzeltmek için folk şarkıları yazmaya karar verdi.

Toz Çanağı yüzünden mali çöküntü yaşayan sıkıntı içindeki yoksul halk bu gayretini anlamsız bulunca Guthrie mantığını devreye soktu. Yazın nemle birlikte eğilen, akkarıncaların istilasına açık, kışın sıfırın altındaki sıcaklıklar karşısında tamamen

1-Sözleri ve bestesi Woody Guthrie'ye ait "The Great Dust Storm" adlı şarkıdan.

korunaksız, kum fırtınaları ya da tipilerde dağılan köhne ahşap binalarda yaşamaktan daha iyi bir yol *olmalıydı*. Guthrie komşularının Buhran'ı atlatabilmesi için üç şeye ihtiyacı olduğunun farkındaydı: yemek, su ve barınma. Dokunaklı romanı *Toprak Ev*'de bu üçüncü ihtiyacın üzerine eğilmeye karar verdi.

1930'ların sonlarında karalamaya başladığı ve 1947'de tamamladığı *Toprak Ev* "ahşap çürür" gerçeğinden yola çıkıyor. Guthrie bir noktada, çürüyen... eğilen... yıkılan ahşaba veryansın eder. Ahşap bir eve lanet okur roman karakterlerinden biri: "Geber! Yıkıl! Çürü!" 14 Nisan'daki toz fırtınasından fazlasıyla etkilenen sosyalist Guthrie ise toprağın bozunmasına sebep oldukları için endüstriyel tarımı ve kapitalizmi lanetliyordu. *Toprak Ev*'deki hakim görüşe göre, güç sahipleri -özellikle de büyük bankalar, keresteciler ve büyük tarım babaları- hırsız baronlar gibi yerden yere vurulmalı ve işçiler tarafından reddedilmelidir. Guthrie sendika adamıydı. Ancak kodamanlara karşı söylevlerinde bir şüphe de hissedilir. Bir insan rüzgara, toza ve kara karşı savaşabilir mi gerçekten? Hıncını çıkarmak nihayetinde nafile değil midir?

Woody Guthrie üstüne çalışan akademisyenler Oklahomalı ozanın ardında bıraktığı gün yüzüne çıkmamış işlerin sayısı karşısında hayrete düşüyorlar. Sosyal adalet konusunda yanılmaz içgüdülere sahip olan Woody tam bir yazı makinesiydi. Elli beş senelik yaşamı boyunca pek çok günlük ve mektup yazdı. Yazılarını sık sık karikatürler ve suluboya resimlerle süsledi. Öte yandan anı defterleri ve üç binden fazla şarkı sözü de vardı hazinesinde. Durmadan gazetelerle kağıt havluların üzerine rastgele fikirler karalıyordu. Üretken bir sanatçıydı. Ahşabın kapitalist yağmacıları, kerpicin de sosyalist ütopyada toprak sahibi olan kiracı çiftçileri temsil ettiği *Toprak Ev*, Guthrie'nin tek tamamlan-

mış romanıdır ve Toz Çanağı balatları gibi bu roman da mücadeleye çağrı niteliği taşır.

Toprak Ev, Pampa yakınındaki Panhandle'ın büyük kısmı ağaçsız ve kurak olan Caprock bölgesinde geçer. Guthrie atalarının mekanı Büyük Düzlükler'le gurur duyuyordu. Sekoya ağaçlarının vatanı California'dan ta Florida'ya kadar yürümüş Oklahomalı Guthrie'nin özgün yazım tarzının ilk olarak rüzgarlı Panhandle'da şekillenmiş olması şaşırtıcı gelebilir. Caprock kayalığı doğudaki Yukarı Düzlükler'le Batı Texas'ın Aşağı Düzlükler'i arasında jeolojik bir sınır çizer. Bölgenin koyu kahve kum, kızıl kahve kum, balçık ve kilden oluşan toprağı tarım için biçilmiş kaftandı. Ancak 96. ile 99. meridyen arasında kalan ve Oklahoma'dan başlayıp güneye, Orta Texas'a inen dar meşe sırası Cross Timbers hariç hiçbir rüzgar siperi olmadığından, ekinler ölümcül rüzgarlara karşı savunmasız kalıyordu. Guthrie'nin romanında topa tuttuğu Büyük Tarımcılık yüzünden toprak erozyonu veba haline gelmişti.

Guthrie, Caprock'ı gelmiş geçmiş bütün sanatçılardan daha çok tanıyordu. Oranın lehçesini, sığınaklarını ve en iyi balık tutma mekanlarını biliyordu. Romandaki gibi, emeğinin karşılığını alamayan karakterlere çok benzeyen insanlarla yaşamıştı. Guthrie, Will Rogers'ın[2] geniş komedi repertuarından yola çıkarak kaleme aldığı *$30 Wood Help* [30 Dolarlık Ahşap Yardımı] adlı kitapçıkta sevgili Tek Yıldızlı Eyaleti'nin küçük bir resmini çizip, tefeciye dönüşen kereste baronlarına verip veriştirir. "Texas'ta," diye yazıyordu Guthrie, "hiçbir yerde olmadığı kadar öteye bakar ama çok az şey görür, ileriye yürür, pek yemek yemez, uzak-

2- "Oklahoma'nın gözde evladı" olarak bilinen Amerikalı kovboy, varyete sanatçısı ve mizahçı. -çn

lara otostop çeker ama çok az yer gezersiniz. İneği çok, sütü az; ağacı bol, gölgesi eksik; ırmağı çok, suyu yoktur buraların. Öte yandan az paraya gani gani eğlenirsiniz bu diyarda."

Toprak Ev ilginçliğinin ötesinde edebi bir dayanıklılığa sahiptir: Her sayfada sahicilik, köklü mesajlar ve halk gelenekleri göze çarpar. Guthrie'nin Aşağı Düzlükler'in toprağını ve ötekileşmiş halkını tanıdığına şüphe yok. Romanda dört talihsiz karakter var: çalışkan kiracı çiftçi "Tike" Hamlin; onun enerjik, hamile karısı Ella May; çiftlik ücretlerini yükseltmek için çiftçilerden hayvanlarını kesmelerini isteyen isimsiz bir Tarım Bakanlığı yetkilisi; hemşire Blanche. Tike isyan edip kendi köhne evine, "Geber! Yıkıl! Çürü!" diye bağırırken sefalet içinde yaşayan tüm yoksullar adına konuşur. Guthrie'nin çoğu zaman hatalı bir şekilde sadece Amerikan kültürüne ait olduğu söylenen tüm eserleri gibi, bu kitabı da doğal afet mağdurlarının kendilerine yeni ve daha iyi yaşamlar kurabilmelerine yardım etmesi için dünya hükümetlerine doğrudan bir çağrıdır. Guthrie okurlarının Büyük Buhran'daki asıl kötü adamın kapitalizm olduğunu görmeleri için üstü kapalı yollara başvurur. Bu açıdan *Toprak Ev'in* Texas yerine Haiti'deki bir gecekondu mahallesinde ya da Sudan'daki bir mülteci kampında geçebileceğini söylemek mantıksız olmaz.

II

GUTHRIE'Yİ HARAP HALDEKİ PAMPA'YA getiren çaresizlikti. Woody 14 Temmuz 1912'de Oklahoma, Okemah'da doğdu. Annesi 1927'de Norman'daki Akıl Hastalıkları Hastanesi'ne yatırıldıktan sonra (günümüzde olsa Huntington hastalığı teşhisi kona-

caktı) babası Panhandle'a taşındı. 1920'lerde Oklahoma'da yalnızca ekinler değil, petrol yatakları da kuruyordu. Trajedi genç Woody'nin peşini hiç bırakmadı: Ablası Clara 1919'da bir yangında öldü; on sene sonra Büyük Buhran Büyük Düzlükler'i vurarak korkunç bir yoksulluk yarattı. Gençlik zamanlarında Oklahoma'da zar zor geçindikten sonra 1929'da babasının yanına, Panhandle'daki, halkın büyük çoğunluğunu kovboylar, tacirler, gündelik ırgatlar ve çiftçilerin oluşturduğu Pampa'ya gitmeye karar verdi. Para kazanmak için gitar ve armonika çalmaya başlayan Woody, müzisyen arkadaşı Matt Jennings'in kız kardeşi Pampalı Mary Jennings'le evlendi. Bu evlilikten üç çocuğu oldu. 1920'lerin ortasında Pampa'da petrolün keşfedilmesiyle birlikte şehir hızla gelişti. Guthrieler bu bolluktan istifade etmeyi umarak pansiyon işletmeye başladı.

Yaratılışı gün doğumundan gün batımına kadar çalışmaya müsait olmayan 55 kiloluk Guthrie, Amarillo'dan Tucumcari'ye kadar her karanlık mola yerinde, dans salonunda, barda, meyhanede ve tekila servis eden yerde bahşiş ya da sandviç karşılığında mandolin çalıyordu. Solcu ve ilerici Guthrie yoksulluk tarafından alt edilmemeye kararlıydı. Kendini Will Rogers gibi hakikatin ve aşkın savunucusu olarak görüyordu. Başı dik, çenesi yukarıda, gerçek bir Batı Texaslı aylak gibi, yoksulların ne kadar berbat bir hayat sürdüklerinden dem vuruyordu. Zamanla yoksullaştırılmış, borç içinde yüzen ve ötekileştirilmiş insanların şarkı söyleyen sözcüsü haline geldi. Bununla birlikte Guthrie'nin yaptığı her şeye mizah dolu bir absürdlük hakimdi. "Rodeolarda, yüzüncü yıldönümü kutlamalarında, karnavallarda, geçit törenlerinde, panayırlarda, her tür partide çalardık," diye anımsıyordu Guthrie, "gece gündüz demeden müzik aletlerimizin tıngırdayıp tellerimizin kükreyişini duymak için çalardık."

İlk kızı Gwendolyn'e iyi bir baba olmaya kararlı Guthrie, Pampa'da dürüst bir yaşam sürmeye çalıştı. Ancak beş parasız ve huzursuzdu. Ek gelir için C & C Market'e tabelalar resimledi. Müzik ya da resim yapmadığı zamanlarda Pampa Halk Kütüphanesi'ne kapanıyordu; kütüphane çalışanlarından biri onun tam bir kitap kurdu olduğunu söylemişti. Hayatın büyük soru işaretlerini kavramaya can atan Guthrie Baptist kilisesine girdi, inançla iyileştirme ve falcılık üzerine çalıştı, Gül ve Haç tarikatının risalelerini okudu ve Doğu felsefesine merak saldı. Pampalıların kişisel sorunlarına yardım etmek umuduyla medyumluk yapmaya başladı. İnsanları hayallerine kavuşturmak istiyordu. Haksızlığa uğramışların hayatlarını iyileştirmeye adadığı müziği hafta sonları Pampa'daki ufacık bir radyo istasyonunda çalınıyordu. Ruh haline göre zaman zaman geleneksel bir komedyen, zaman zaman da bilge bir felsefeciye dönüşüyordu Guthrie. Yine de tüm bunların altında o her zamanki Woody'ydi.

Texas çevresinde yaptığı gezintilerde güneyde Permian Havzası'na, doğuda Houston-Galveston bölgesine, sonra da Brazos Vadisi'nden Kuzey Orta Düzlükleri'ne ve nihayetinde de Pampa civarındaki petrol yataklarına gitti. Her daim mazlumun yanında olan gezgin Guthrie göçmen işçi kamplarında yaşıyor, kıt kazancını yemek ya da duş almaya harcıyordu. Güney'in haksızlığa uğramış insanlarıyla birlikte olmaktan gurur duyuyordu. Yüreği bu yeni toplumsal bilinçle çarpıyordu:

Başkan Roosevelt'in yerinde olsaydım
Yiyeceği bedava yapar —
Herkese Stetson şapkalar hediye eder
Ve viskiyi kendi haline bırakırdım.
Haftada en az üç kez

Kıyafetler dağıtır — Ve
Balık tutulan derenin canına kıyan
İlk büyük petrolcüyü vururdum.[3]

Guthrie'nin kerpiç fikrine dört elle sarılması New Mexico dolaylarında gezdiği zamanlara rastlıyor. Aralık 1936'da, toz fırtınasının Panhandle'ı kasıp kavurduğu o Kara Pazar'dan on dokuz ay sonra, Guthrie bir aydınlanma yaşadı. Santa Fe'nin dışında kalan, taş ve kerpiç evlerden oluşan Nambé Pueblo köyünü ziyaret ettiğinde, çamur sıvalı kerpiç duvarlardan büyülendi (tıpkı D. H. Lawrence ve Georgia O'Keeffe gibi). Texas'taki arkadaşlarının döküntü keresteler ve kalitesiz çivilerle derme çatma inşa ettikleri evlerinin aksine, toprakla saman karışımı tuğlalardan yapılmış ve ahşap çatı olukları olan bu kerpiç çiftlik evleri her tür hava şartına dayanıklıydı. Guthrie, güneşte kurutulmuş çamur tuğladan yapılma bu evlerin uzun seneler ayakta kaldığını öğrendi.

Kerpiç insanlığın kullandığı ilk yapı malzemelerinden biriydi. Guthrie kurtarıcısı İsa Mesih'in kerpiç bir yemlikte dünyaya geldiğine inanıyordu. Bu tip yapılar aynı zamanda Toprak Ana'yı ifade ediyordu. Guthrie, Pampa gibi kasabalarda yaşayan insanların toz fırtınalarıyla tipileri sağ salim atlatabilmesi için, İsa yeryüzüne yeniden gelinceye dek ayakta kalacak Nambé tarzı evler inşa edilmesi gerektiğine inanmıştı. New Mexico'da, adeta dinsel bir şevkle "açık hava, kil ve gökyüzü"nden kerpiç yapılar resimlemeye başladı. Bir öğleden sonra Santa Fe Sanat Müzesi'nin önünde yaşlı bir kadın kendisine, "Dünya kerpiçtendir," dediğinde Guthrie başıyla onaylayıp, "İnsan da öyle," diye cevap vermişti.

3- Sözleri Woody Guthrie'ye, bestesi Hans Eckardt Wenzel'e ait "If I Was Everything on Earth" adlı şarkıdan.

New Mexico'daki aydınlanma anlarından birinde *Toprak Ev*'in ana fikri ortaya çıktı. Guthrie'ye göre, sebatkar insanların yurdu Büyüleyici Diyar New Mexico İspanyol, Amerikan Yerlisi, Afro-Amerikalı, Asya ve Avrupa kültürlerinin kavşağı, sebatkar insanların ve kültürlerin mozaiğiydi. Amerikan Yerlileri, beş katlı yapılara da ev sahipliği yapan Taos Pueblo'da bin senedir yaşıyordu. 1610 senesinde kurulan Santa Fe, Amerika topraklarındaki ilk ve en uzun süreli Avrupa başkentiydi. Guthrie, 1956 tarihli albümü *Songs to Grow On for Mother and Child*'da yer alan "Bling Blang" adlı şarkısında da belirttiği gibi, New Mexico tarzı kerpiç yapılarla kendi deneyimini yaşamaya hazırlanıyordu.

Ben biraz çamur kapacağım, sen de kil
Yağmurda akıp gitmeyecek.
Bir ev yapacağız sağlam mı sağlam
Rüzgarların şarkılarını dinleyecek bebeğim.

New Mexico'daki araştırmaları sonucunda Guthrie kerpiç ev inşa etmek için duvar ustası olmaya gerek olmadığını öğrendi. En büyük hayali, Panhandle'da üs kurup sonra gönlünce dolaşmak ve istediği zaman dönebileceği dayanaklı, kerpiç bir mabet inşa etmekti -toz ve kara karşı korunaksız, ahşap bir tabut veya bankanın malı olmayacaktı burası. Böylece yağmura hasret Toz Çanağı'nın sesi olan Guthrie, Texas'ta kerpicin faydaları hakkında vaazlar vermeye başladı. Beş sente Tarım Bakanlığı'nın "1720 Sayılı Çiftlik İnşasında Kerpiç Kullanımı" başlıklı broşürünü satın aldı. T. A. H. Miller'ın yazdığı broşürde yoksul köylülere kerpiç ev yapımı öğretiliyordu. Panhandle'da ucuz kereste ya da taş bulunmadığından, sağlam evler için en iyi seçenek kerpiçti. Bir amatörün tek ihtiyacı evde yapabileceği killi balçık ve saman ka-

rışımıydı, bu karışım kuruyup çekerek tuğlaya dönüşüyordu. En zor işse su sızdırmayan bir çatı yapmaktı.

Broşürdeki model şehir, yapıların yüzde sekseninin kerpiç olduğu New Mexico'daki Las Cruces'ti. Guthrie bu rehberi onlarca sene kullandı. Toz Çanağı sırasında Panhandle'daki yeraltı sığınaklarının, yerüstündeki rüzgara ve akkarıncalara karşı savunmasız ahşap yapılardan daha dayanıklı çıktığını görünce, Guthrie halka hizmet için kurak bölgelerde kerpiç meskenlerin teşvik edilmesi gerektiğine kanaat getirdi. Pampa gibi yerlerdeki ortakçılar ve kiracı çiftçiler bir parça toprak sahibi olabilseler (kızıl kayaların arasında kalan işlenemez toprak bile yeterdi buna), hayallerindeki ateşe, rüzgara, suya, kara, Toz Çanağı'na, hırsızlara, böceklere dayanıklı "toprak ev"i inşa edebilirlerdi.

Ocak 1937'de Guthrie'nin kerpiç düşü *Toprak Ev*'e ilham verdi. *Pampa Daily News*'un şimdiye kadarki en "garip" fırtına addettiği, tozun karla karışarak beyaz kar tanelerini kahverengiye dönüştürdüğü korkunç bir tipi Panhandle'ı ve Guthrie'nin ayda yirmi beş dolar ödediği sefil barakasını vurdu. Oralarda yaşayanlar, sıfırın altındaki sıcaklıklarda gök gürültülü ve şimşekli bir yaz fırtınası görmemişlerdi daha önce. Termostatın donduğu evinde şömine başında oturan Guthrie sıcak kerpiç yapıları düşlerken kafasında *Toprak Ev*'i tasarlamaya başladı. Bir sene evvel Los Angeles'tayken, 1938 yapımı ilk sinema filmi *Kardeşim Rat*'te Ronald Reagan'la birlikte oynayan ve 1965'ten 1971'e kadar CBS'te yayınlanan *Green Acres* adlı dizinin başrolünde yer alan aktör ve aktivist Eddie Albert'la arkadaş olmuştu. Guthrie organik tarım savunucusu karizmatik Albert'tan öyle etkilenmişti ki Los Angeles'tan ayrılırken aktöre gitarını hediye etti. Buz kesmiş Pampa'dan arkadaşına yazdığı mektupta, "Yine toz fırtınasına yakalandık, korunmak ne kadar mümkünse o kadar

korunuyoruz. Toz öyle donmuştu ki uçuşamıyor, sadece sürükleniyordu. Üç dört gün süren orta şiddetli yedi sekiz tipi vurdu burayı. Son donda kaçtık ön odadan. Evdeki ocakla ısıtıcıyı yaktık ama içerisi öyle rüzgarlıydı ki ateşler sönüverdi. Geceleri içeri gömülüyor ve anca gündoğumunda çıkabiliyoruz dışarıya. Bu seferkinde ortalık gerçekten buz kesti. Dışarıda çamaşır asarken üç kere kar yağıp eridi. Çamaşırlar ipte dondu. Tahta gibi oldular," diyordu.

Pampa'da sıcaklık sıfırın altında altı dereceye düştü, havagazı hatları donduğu için evler ısıtmasız kaldı. Guthrie Pampa'ya kış zamanı da olsa dönmüş olmaktan memnundu ancak içinde bir endişe vardı. *New York Times*'ın adlandırmasıyla "kakao" rengi "donmuş çamur fırtınası" Büyük Düzlükler'i adeta dövüyor, görüş mesafesi çoğu zaman altmış metrenin altına düşüyordu. Barakaya sıkışıp kalmış, henüz bebek olan kızını hastalanmaktan korumaya çalışan Guthrie bahar geldiğinde kendi elleriyle kerpiç tuğlalar yapmanın hayalini kuruyordu. Altı odalık bir ev üç yüz dolara mal olacaktı. "Kendine bir sığınak kazıp, orada çamurla samanı çamur gerekli kıvama gelene dek ayağınla ezerek karıştırıyorsun, kalıba koyuyorsun ve günde yaklaşık yirmi tuğla elde edebiliyorsun. Bir süre sonra inşaata yetecek sayıda tuğlan oluyor," diye yazıyordu Albert'a. "Hava tuğlaları iki üç hafta mayalıyor, güneş de pişiriyor, sonra sen duvarları örüyorsun."

Guthrie'nin Eddie Albert'a yazdığı ve yakın zamanda keşfedilen mektup, 1937'deki o zalim kışı atlatmaya çalışırken kerpiç ev fikrinden nasıl etkilendiğini gözler önüne seriyor.

Washington'a yollanıp kerpiç hakkında bir kitap aldık. Tarım Bakanlığı'ndaki adamlar bir sürü şey biliyor. O kadar ki, çalışmak hakkında yazsalar işin var sanırsın.

Kerpiç kitabını öyle güzel yazmışlar ki, iki sayfada bir sanki ayak parmaklarının arasında çamur ve saman varmış da onları temizlemen gerekiyormuş gibi hissediyorsun.

Buradakiler nedense kerpiç evlere pek güvenmiyor. Eski topraklar, bu tip evlerin ayakta kalacağına inanmıyor. Ama bu kitabın içindeki harita çamurun ülkenin hangi bölgelerinde işe yaradığını gösteriyor. Ayrıca güneşte kurutulmuş tuğlanın pek çok toz fırtınası mağduru ailenin dualarının karşılığı olduğunu da açık seçik söylüyor.

Çok çalışarak, ki bizler alışığızdır çok çalışmaya, ve küçük bir maliyetle her aile böceklere, ateşe dayanıklı, yazın serin, kışın rüzgar geçirmeyen sağlam bir ev yapabilir kendine.

Bir süredir avluda çamur tuğla denemeleri yapıyorum. Birkaç tane tuğla yaptıktan sonra, toz ve suyla ev yapamıyorsan başka hiçbir şeyle ev yapamazsın dedim kendi kendime.

Bir çimentocuyla anlaştım. Kırk beş senedir düzlüklerde yaşayan bir amcam var, buradaki tepeleri, çukurları, çatlakları; kaya, kereste, kum gibi malzemeleri bulabileceğimiz kanyonları ve dere yataklarını biliyor, üstüne üstlük iş bulamayacak kadar yaşlı, ama tam ev yapacak yaşta.

Çimentocu daha yeni evlenmiş. Ama çalışabilir.

Mademki hava kupkuru ve muazzam tozlu, bir de üstüne esen rüzgar ve bir şekilde büyüyen buğdaylar var, bu ucuz, güzel evlerde yaşamamamız için bir sebep yok bence. Arka bahçemdeki tuğlalar bunun mümkün olabileceğinin kanıtı.

İnsanlar işsizse, kendi evlerini inşa edebilmek için bol bol alıştırma yapabilirler.

Altı senedir bu küçük ahşap evde yaşıyoruz, bize sunduğu iyilikler saymakla bitmez. Ancak bu eve harcanan emek

ve parayla, onun iki katı sağlamlıkta bir toprak ev yapmak mümkün.

Kitapta tanıtılan bu evler hemen hemen hiç toz geçirmiyor, çok daha sıcak ve üstüne üstlük daha uzun süre ayakta kalıyor. Ne var ki bizim ahali ne kerpiç evleri inceliyor, ne devletten bilgi alıyor, ne de kendi kurtuluşlarının hemen yanı başlarında olduğunu görebiliyor.

Buralı keresteciler çamur ve saman çöpü reklamı yapmıyor tabii, çünkü dünyada çamurla saman olmayan yer yok. Kerpiç evleri hemen her yerde görüyorsun; Hitler'in numaraları kadar eski, Yahudiler gibi hâlâ ayakta duran evler bunlar.

Sana bu konuda vaaz verecek olsaydım, derin bir nefes alıp insanın kerpiç bir ev, sade ve eski bir tapınak olduğunu söylerdim.

Kağıdım bitmeden önce söylemek istediğim şu: Üç yüz doları nasıl bulacağımıza kafa yoruyoruz. Evin inşası için gerekli emeği karşılayacağımız bu parayı alırken, bir kağıdın altına borç ödenene kadar bu evin başka birine ait olduğunu yazacağız muhtemelen...

Elbette ödemeler çok az olmak zorunda, ta ki havalar açana, güneş yüzünü gösterene dek. Bu kredi bizim için bir hediye olacak.

1930'ların sonlarında, Guthrie'nin aklına Toz Çanağı'ndan sağ çıkanlara kerpiç temalı bir methiye yazmak geldi. John Steinbeck'in Oklahoma ve Texas'tan California'ya çalışmaya giden yoksul göçmenleri anlattığı *Gazap Üzümleri*'nin büyük ses getirdiği senelerde, Guthrie Kara Pazar'ı ve büyük çamur tipisini yaşamış biri olarak kendi deneyimlerinden yola çıkmaya ka-

rar verdi. Bütün gazeteler gibi, Steinbeck de toz kasırgalarına odaklanmıştı; Guthrie'yse Toz Çanağı döneminde, hemşehrilerini felce uğratan dondurucu kış fırtınalarına tanık olmuştu. California'daki göçmenleri kaleme aldığı için Steinbeck'in hakkını teslim etse de, kendisi, Panhandle'da kalma cesareti ve sebatı gösteren insanları yazmakta ısrarlıydı. Steinbeck *Gazap Üzümleri*'nde başrolü bolluk ve bereket ülkesinin peşindeki ailelere verirken, Guthrie Büyük Düzlükler'de kalarak bankacılara, kereste baronlarına ve aşırı otlatma, ağaç kıyımı, açık ocak madenciliği ve kontrolsüz tarım uygulamalarıyla güzel ve vahşi Texas'ın kutsallığını bozan endüstriyel tarıma karşı koyan azimli çiftçileri anlatmak istiyordu.

Çok geçmeden yirmi beş yaşındaki Guthrie California'ya gidecek, ama kalbi Texas'ta kalacaktı. *Toprak Ev*'in ana karakteri Tike Hamlin gibi, 1937'de yaşanan o büyük çamur tipisinde, 408 South Russell Caddesi'ndeki derme çatma evinde bir aşağı bir yukarı yürüyor, kuraklıkla birlikte etkisi iyiden iyiye hissedilen Büyük Buhran'ı düşünüyordu. Kurtuluşu için bir seçim yapmalıydı: Ya California'ya gidecek ya da Texas'ta kalıp kerpiç bir ev inşa edecekti. (Romandaki Ella May Hamlin karakteri, "Neden bizi yere serecek bir şey çıkıyor hep? Neden burası göremediğimiz şeylerle, bizi alaşağı eden, savuran, canımıza okuyan ve umudumuzu kıran şeylerle dolu ha?" diye bağırdığında, okur Guthrie'nin yaşadığı derin hüsranın dışavurumunu hisseder.) Sonunda Guthrie düzenli bir gelir elde etmek için şansını California'da denemeye karar verdi. Önemli bir folk şarkıcısı olmayı kafasına koyup, folk grubu Carter Family'nin eski usul *country* ezgilerini öğrendi ve repertuarına "Ramblin' Round", "Blowing Down This Old Dusty Road" gibi özgün şarkılar kattı. 1937'nin başlarında, kar kalktıktan hemen sonra resim malze-

melerini toparladı, gitarına yeni teller taktı ve bir bira kamyonuna atlayıp Texas, Groom'a gitti. Kamyondan inip şoförle vedalaştıktan sonra, göçmenlerin allahın unuttuğu kasabalarda yemek dilendiği ve Steinbeck'in "kaçış yolu" dediği ünlü Route 66 boyunca otostop çekerek Los Angeles'a ulaştı.

Guthrie California'da büyük sıkıntı ve güçlüklerle karşılaşacaktı. Route 66'daki tüm göçmenler gibi açlık çekti; yemek almak için gitarını rehin bıraktığı bile oldu. Fotoğrafçı Dorothea Lange gibi o da California'nın San Joaquin Valley bölgesindeki çiftlik kamplarını ziyaret etti ve kötü beslenmeden muzdarip onca çocuğu gördüğünde şaşkına döndü. Bunun ardından şans Guthrie'nin yüzüne güldü ve Los Angeles'taki KFVD radyosunda Maxine Crissman'la ("Mizzou'lu Lefty Lou") birlikte "eski" geleneksel şarkılar söylemeye başladı. Taşralı hal ve hareketleriyle herkesi kendine hayran bırakan Guthrie, yerel radyolarda Oklahoma ve Texas'a dair nostaljik şarkılar söyleyerek göçmen kamplarındaki yoldaşlarına ulaştı. Bir süre Meksika'nın Coahuila eyaletindeki Villa Acuña şehrinden yayın yapan XELO radyosunda çalıştı; istasyonun sinyali o kadar güçlüydü ki, radyo, topografya engellerine ve Federal İletişim Komisyonu (FCC) düzenlemelerine takılmadan Amerika'nın ortabatısı hatta Kanada'dan bile dinlenebiliyordu.

Birçok radyo Guthrie'nin Bob Wills ("My Adobe Hacienda") ve Gene Autry ("Back in the Saddle Again") gibi yumuşak kovboy şarkıları söylemesini istiyordu. Ancak Guthrie hiç taviz vermeden benimsediği farklı bir folk üslubu geliştirdi. "İnsana işe yaramaz olduğunu düşündüren şarkılardan nefret ediyorum," diyordu. "İnsana bu dünyaya kaybetmeye geldiğini düşündüren şarkılardan nefret ediyorum. Kaybetmeye mahkum. Kimseye bir faydası olmayan. Hiçbir şeye bir faydası olmayan. Çünkü ya

çok yaşlısındır ya çok genç, ya çok şişmansındır ya çok zayıf, ya çok çirkinsindir ya şu ya bu ya o... kötü talihine ya da oradan oraya sürüklenmesine bakıp insanı ezen ya da onunla dalga geçen şarkılar... Kanımın son damlasına kadar, son nefesimi verene kadar böyle şarkılarla savaşacağım."

Guthrie 1938'de *The Light* gazetesi için, 1930'ların sonunda yerinden edilen bir milyon iki yüz elli bin Amerikalı hakkında haber yapmaya başladı. Göçmen kamplarındaki sefalet karşısında öfkeye kapılan Guthrie yoksulların kerpiç evlerde yaşayabilmesini diliyordu durmadan. "İnsanlar farelerden daha aç, köpeklerden daha pis yaşıyorlar," diye yazıyordu, "güneşin diyarı ve gecenin vadisinde." Ona göre Toz Çanağı mültecilerinin Texas'tan kaçmalarının sebebi ne fırtına ne de büyük traktörlerin istihdamı azaltmasıydı. İnsanlar bankalarla mülk sahiplerinin açgözlülüğü yüzünden evlerinden olmuştu. Bu paragözler, küçük çiftlikleri devasa besi işletmelerine döndürmek için kiracı çiftçileri evlerinden çıkarmak istiyordu ve bu amaçla yerli halkı yoksulluğa mahkum etmişlerdi. California'daki seyahatlerinde Guthrie göçmenlerin karton kutularda, küflü çadırlarda, pis kulübelerde ve portakal kasalarından yapılmış barakalarda yaşadığını gördü. Kerpiç evler hariç, insanlığın bildiği bütün derme çatma yapılar vardı buralarda. Guthrie şahit olduğu şeyler karşısında çileden çıkmıştı. İsa, Amerika'nın aile çiftliklerini yok eden, iyi insanları sefil halde yaşamaya mecbur bırakan bu talancı para babaları hakkında ne düşünürdü acaba? "Fırtınalar ve traktörler yüzünden göç eden her çiftçiye karşılık," diyordu Guthrie, "on çiftçi bankalar tarafından evinden ediliyor."

Franklin Roosevelt yönetimi, Yeniden İskan İdaresi aracılığıyla (fotoğrafçı Dorothea Lange, Walker Evans ve belgeselci Pare Lorentz gibi sanatçılarla işbirliği yapan Çiftçilik Güven-

ce İdaresi'nin halefiydi bu) yoksul çiftçilere ayda on ila kırk beş dolarlık bağış dağıtarak yardım etmeye çalıştı. Başkan Roosevelt ayrıca Orman Bakanlığı'na çiftliklere rüzgar siperi olsun (dolayısıyla rüzgar erozyonunu azaltsın) diye yüz binlerce dönüm ağaç dikme talimatı verdi; Tarım Bakanlığı'na da Oklahoma'yla Texas'ta kuru ayak otlarının sulanması için göl kazdırarak çiftçilere yardımcı olmayı amaçladı. Bu Yeni Düzen[4] girişimleri yararlı olsa da krizi çözmeye yetmedi.

III

Folk şarkıcısı Guthrie efsanesi Amerika'nın ortak bilincine kazınmıştır. "Deportee", "Pastures of Plenty" ve "Pretty Boy Floyd" gibi besteleri, tıpkı Benjamin Franklin'in *Poor Richard's Almanack* ve Mark Twain'in *Huckleberry Finn'in Serüvenleri* gibi milli hazineye dönüşmüştür. Gitarını süsleyen "This Machine Kills Fascists" [Bu Makine Faşistleri Öldürür] sloganıyla Guthrie kendinden menkul bir kovboy-aylak ve on parmağında on marifet biri olarak şarkı sözlerinde ezilenleri göklere çıkararak ülkeyi gezdi. 1939'da Kate Smith'in söylediği, Irving Berlin'e ait "God Bless America" [Tanrı Amerika'yı Kutsasın] ülkedeki tüm radyolarda durmadan çalıyordu; Guthrie bu vatansever şarkının sözlerinin ne kadar çürümüş ve yalan olduğunu göz önüne sermek istiyordu. Böylece 43. Cadde'yle 6. Bulvar'ın köşesindeki Hanover House'a kapanıp 23 Şubat 1940'ta "God Bless America"yı çürüten bir şarkı yazdı. Şarkıya ilk "God Blessed America" [Tanrı Amerika'yı Kutsadı] adını verse de sonradan is-

4- *New Deal*: Roosevelt'in Büyük Buhran yıllarında uyguladığı kalkınma planı. -çn

mini "This Land Is Your Land" [Bu Toprak Senin] şeklinde değiştirdi. Guthrie şarkı sözlerinin ilk ve son hallerini sakladığından, bu baladın sınıf eşitsizliğine vurgu yaptığı dördüncü ve altıncı dizelerini biliyoruz:

Yolda yürürken bir tabela gördüm
"Girmek yasak"[5] *yazıyordu üstünde.*
Diğer tarafındaysa yoktu bir şey
Size ve bana aitti bu taraf işte.

Şehrin meydanlarında, çan kulelerinin gölgesinde;
Yardım bürosunun yanında kendi halkımı gördüm.
Orada aç biilaç dururlarken sordum
Bu toprak sizin ve benim için mi yaratıldı?

Guthrie şarkı sözlerini yazdığı sayfayı "Gözünle gördüğünü yazarsın, Woody G., NY, NY, NY" diye imzaladı (aşırı üretken Guthrie, Hanover House'ta geçirdiği o hafta "The Government Road", "Dirty Overhalls", "Will Rogers Highway" ve "Hangknot Slipknot"u da yazdı).

Yıllar içinde "This Land Is Your Land" popüler bir şarkı olmaktan öte, popüler bir manifesto haline geldi. Guthrie'nin "The Times They Are a-Changin'"i[6] işte bu şarkıydı. Woody'nin müziğinin açılış ve kapanış melodilerinde ilahiye benzer bir sadelik vardır. Şarkı sözleri açık ve nettir. Woody'nin sanatı her zaman siyasi eğilimlerini yansıtmıştır ama bu onun ruhunun bir parçasıdır zaten. Nihayetinde o bir "maske" değildi. Duyduğunuz şey

5- Kayıtlardan birinde Guthrie "girmek yasak" kısmını "özel mülk" ile değiştirmişti.
6- Bob Dylan'ın 1964'te aynı adlı albümünde yer alan şarkı. -çn

yağmur kadar gerçekti. Şarkıyla şarkıyı söyleyen birdi.

Guthrie şarkılarında tüm engellere karşı mücadele eden insanların içindeki yapıcılığı vurguladı. Her fırsatta umudu yüceltti. Hatta bir seferinde, müstakbel karısına yazdığı bir mektupta kendisinden "umut makinesi" diye bahsetmişti. Hiçbir şeyi olmayanlara güç vermenin, Büyük Buhran'da her şeyini yitirenleri iyileştirmenin, Tabiat Ana'nın insafına kalanları avutmanın yollarını aradı. Yaşanan bu vahşi adaletsizliğe büyük bir öfke duymaktan kendini alamıyordu; "This Land Is Your Land"in hiddetli iki dizesinde özel mülkiyete ve yiyecek kıtlığına verip veriştiriyordu - bu dizeler McCarthy'nin "kızıl korku" döneminde kayboldu. Pek bilinmese de çok önemli bir dizesi -"Nefes alan hiç kimse durduramaz beni... Nefes alan hiç kimse beni yolumdan döndüremez"- "sizin ve benim için yaratılmış" toprağa özgürce girmeyi önleyen otoriter devlet birimlerine meydan okur. Tüm dizelere bakınca, Guthrie'nin bu kadar basit ve zalim gerçekleri böylesine cesur sözlerle izah edebilmesinden etkileniyor insan.

İlk başta stenografi defterine elle, sonra da daktiloda yazdığı *Toprak Ev* pek çok açıdan "This Land Is Your Land"e eşlik eder. Sıradan Adam'ın dramı üzerine yazılmış sade bir şiirdir bu. Sosyalist bir ütopyada, Büyük Düzlükler'deki bir aile toprak sahibi oldu mu, oraya sağlam bir mesken yapması gerekirdi ne de olsa. Panhandle'ın ve 1930'larda orada yaşayan dışlanmış insanların güzel bir portresini sunan bu romanın konumu kırsal gerçeklikle proleter protesto arasında bir yere düşer. Guthrie, ırgat bir çiftin Toz Çanağı'nın etkilerine açık Batı Texas'ta en iyi nasıl yaşayabileceği gibi önemli bir soru sorar. Guthrie'nin olumsuz ekonomik koşullarda yaşayan, faturalarını ödeyemeyen ya da kıt kanaat geçinmeye yetecek kadar para kazanan ana karakterleri daha iyi bir yaşam hayali kurarlar. Tike Hamlin -Guthrie'nin kendisi

gibi- ailesine kerpiç bir ev yapmak ister. Guthrie her gittiği yerde bir gün kerpiç bir evi olacağından bahsediyordu. "Keçi gibi inat ettim, o evi kendim yapmak istiyorum," diyordu 1947'de bir arkadaşına yazdığı mektupta, "toprak, taş ve kilden, kendi ellerim, kendi emeğimle yapmak istiyorum."

Toprak Ev'den önce, 1940'ların başında otobiyografisi *Bound for Glory*'yi tamamlayan Guthrie bu gerçekçi eserde kırsal Texas-Oklahoma lehçesini yansıtmıştı. 1976 senesinde filme çekilen *Bound for Glory* radikalizmden ilham alan bir amatörün ilk denemesiydi. Guthrie'nin en büyük başarısı, alametifarikası olan emsalsiz sesinin yazılarında daha da gürleşmesiydi.

Guthrie'nin bir diğer eseri, Texas'taki Big Bend Milli Parkı civarında kalan bir gümüş madeni hakkındaki *Seeds of Man* yer yer kurgunun da dahil olduğu bir anı kitabıdır. Bu kitabın onu yücelten sahici bir yanı var hâlâ. Guthrie bir sonraki projesinin -*Toprak Ev*- kırsal yoksulluğa samimi bir övgü olmasına karar verdi. ("This Land Is Your Land"i yazdıktan bir ay sonra, Tarım Düzenlemesi Yardımı Komitesi'nin göçmen işçiler yararına düzenlediği bir konserde gitar çalıp Toz Çanağı sırasındaki zorlu koşullar hakkında hikayeler anlattı.)

Guthrie *Toprak Ev*'de, Pampa gibi bölgelerin hayalet kasabalardan daha fazlası olduğunu göstermek, ırgat ailelerin Batı Texas'ta nasıl kök salabileceğini irdelemek; aşırı otlatma ve doğal habitatların parçalanmasıyla ortaya çıkacak ekolojik tehlikeleri ele almak istiyordu. Texas kırsalında sınıf mücadelesinin, yüzde 99'luk işçi kesiminin yüzde 1'lik sermayedar kesimine karşı yabalarıyla isyan etmesinin gerekliliğini anlatmak istiyordu. Sosyalist bir bakış açısı vardı Guthrie'nin. (Tüm mülk sahiplerinin başına taş yağsın! Tüm keresteciler batsın! Yoksulların sırtından geçinen gayrimenkulcülere lanet olsun!) Ve başı dik

bir şekilde, çiftçiliğin Tanrı katında en yüce meslek olduğunu ilan ediyordu.

Guthrie'nin eserlerinin -özellikle de *Toprak Ev*'in- etkileyici yönlerinden biri, yazarın anlattığı sıkıntıları bizzat yaşadığını bilmemiz. Yine de otobiyografiden farklı bu. Guthrie, James Agee ya da Jacob Riis gibi yoksul halkı onlara tepeden bakarak anlamaya çalışmaz. Onun cesur gerçekçiliği toplumcudur; konularını kendinden ayrı tutmaz. Romanın kahramanları Hamlinler, göçmenlerin kullandığı Oregon Yolu'nun öncülerine benzerler. İnek çıngırakları, gaz ocakları, titreşen gaz lambaları ve portakal kasasından raflar, Amerika kırsalında elektriğin olmadığı zamanları anlatır. *Toprak Ev* Büyük Buhran zamanında geçse de, Guthrie'nin kafa patlattığı mevzular -sefalet, endişe, gözyaşları, neşe ve yalnızlık- insanlık tarihi kadar eskidir. Guthrie, mağara adamı olduğumuz günlerden bu yana yaptığımız uzun yolculukta bir toz zerreciğinden fazlası olmadığımızı hatırlatmayı amaçlar okura.

Hamlinler derme çatma ahşap bir kulübede zor bir hayat sürseler de, içlerinde muazzam bir yaşama dürtüsü vardır. Okur, romanın açılışında Hamlinlerin evinin doğa koşullarına dayanıklı olmadığını öğrenir. Bu durum karşısında çileden çıkan Tike kerpiç fikrine tek hakikat olarak dört elle sarılır. Çiftlikte hayat sürüp giderken okur uzun bir sevişme sahnesinin içinde bulur kendini. Bu detaylı betimlemenin bir amacı vardır: Guthrie bu biyolojik eylemden yola çıkarak Tike ile Ella May'in toprak, çiftlik ve birbirleriyle olan "bir"liğini aktarır. Ne var ki, toprak Hamlinlere ait olmadığından kendi kerpiç evlerini yapamayacaklardır. Bu noktada kitap Tike'la Ella May'in ilişkisine odaklanır. Tükenmeyen enerjilerine ve şen hallerine rağmen, içleri tatminsizlik duygusuyla doludur. Ella May'in doğum yaptığı kapanış sahnesin-

de, çiftin mali sıkıntıları ve kiracı çiftçilerin Büyük Buhran sırasında mülk hakları olmadığından, nasıl tedirginlik içinde yaşadığı hakkında daha fazla şey öğreniriz.

IV

Halkbilimci Alan Lomax *Toprak Ev*'in ilk bölümünü ("Kuru Reçine") okuduğunda şaşkına dönmüş, Guthrie'nin haksızlığa uğramışların duygularını bu kadar gerçekçi ve onurlu bir şekilde aktarmasına hayran kalmıştı. Lomax, Guthrie'yi romanı bitirsin diye aylarca yüreklendirmiş, sırf kitabı satmak için elindeki tüm işleri bırakmayı düşündüğünü söylemişti. "*Toprak Ev*, hiç şüphesiz," diye yazıyordu Lomax, "ülkenin o bölgesi üzerine yazılmış en iyi işti." *Toprak Ev*, Guthrie'nin Steinbeck'inkiyle kıyaslanabilecek bir toplumsal bilince sahip ve, D. H. Lawrence'ın *Lady Chatterley'in Sevgilisi*'nde yaptığı gibi, cinselliği en saf haliyle ele alabilecek kadar usta olduğunu ortaya koydu.

Anlaşılan Guthrie Lomax'e romanın diğer bölümlerini ("Akkarıncalar", "Mezat" ve "Çekiç Sesi") hiç göstermemişti. *Toprak Ev*'i beyaz perdede görmeyi uman Guthrie bitmiş müsveddeyi, *One Third of a Nation* (1939), *Valley Town* (1940) ve *The Land* (1941) gibi belgesellere imza atan yapımcı Irving Lerner'a gönderdi. Guthrie, Lerner'm romanı düşük bütçeli bir sinema filmi olarak çekeceğini umsa da bu hayali gerçekleşmedi. Böylece kitap unutuldu, ta ki kısa süre önce Woody Guthrie koleksiyonunu bir araya getirmeye başlayan Tulsa Üniversitesi tarafından gün ışığına çıkarılana dek. Lerner Vakfı bu hazineyi Los Angeles'taki arşivini düzenlerken bulmuş ve müsveddenin yanı sıra Guthrie ile Lerner arasındaki yazışmaları da hemen Tulsa'daki McFarlin

Kütüphanesi'ne göndermişti. Bizse romana *Rolling Stone* için hazırladığımız bir proje hakkında Bob Dylan üzerine araştırma yaparken rastladık ve Guthrie'nin arzu edeceği üzere, *Toprak Ev*'in hakkıyla yayımlanması gerektiğinde hemfikir olduk.

Aklımızda iki soru vardı: *Toprak Ev* neden 1940'ların sonunda yayımlanmamıştı? Guthrie büyük bir şevkle yazdığı romanını neden unutulmaya bırakmıştı? Bunların birkaç olası cevabı var. Büyük ihtimalle Guthrie romanın film haklarının satılabileceğini umuyordu ve bu sabır gerektiren bir süreçti. Belki romandaki bazı şeylerin modası geçmiş olduğunu ya da cinsel açıdan tahrik edici dilin zamanının çok ötesine geçtiğini (1940'larda edebiyatta "sert penis" gibi ifadeler tasvip edilmiyordu) hissediyordu. Guthrie cesurca kaleme aldığı sevişme sahnesiyle cinsel ilişkinin psikolojik dinamiklerini ustalıkla keşfeder. Ancak bu sahne, Henry Miller'ın *Yengeç Dönencesi* romanının yasaklandığı bir dönemde, yanlış bir şekilde pornografik olarak değerlendirilebilirdi.

Romanın yayımlanmamasının bir başka sebebi de, sol eğilimli bir kitabın, Sovyet komünizminin en azılı düşman ilan edildiği Truman döneminde basılmasının çok zor olması. Ayrıca zamanın eleştirmenleri, romanın kerpiç yapılar karşısındaki heyecanını bir fetiş gibi görüyordu.

Toprak Ev'in sonlarına doğru Tike, ciğeri beş para etmez kapitalist akbabaların kendilerinden çalmasına müsaade eden Texaslı ve Oklahomalı dürüst insanların koyun gibi davranmasından yakınır. Endüstriyel tarımın taşralı ailelere cinnet geçirtmesini engellemek amacıyla 1980'lerde ortaya çıkan ve Willie Nelson ile Neil Young'ın desteklediği "Farm Aid" [Tarımsal Yardım] hareketinden çok önce, Guthrie açgözlü bankalarca soyulan orta sınıf için endişe duyuyordu.

Tike'ın Ella May'le ahırda sevişmeye hazırlandığı sahnede, etrafındaki her şeyin, "evin, ahırın, demir su deposunun, yel değirmeninin, küçük kümesin, eski barakanın, bütün çiftliğin ve otlağın kendisinin bir parçası, tıpkı çiftlikteki tavuklardan gelen, ağzından girip boğazından geçen yumurta gibi bir parçası" olduğu düşünceleri döner durur kafasında. Tike kiralık arazisindeki samanla bile biyolojik olarak birdir.

Toprak Ev seneler süren gebelik döneminin ardından 1947'de tamamlandı. Kısa süre sonra Guthrie'nin sağlığı Huntington hastalığı yüzünden bozulmaya başladı. Ramblin' Jack Elliott ve Pete Seeger gibi öğrencileri onun folk repertuarını popülerleştirirken, *Toprak Ev* Lerner'ın dosyaları arasında kaldı. Thomas Hart Benton'ın bir duvar resmi ya da Erskine Caldwell'in bir romanı gibi, farklı bir çağa ait bir eserdi bu: Soğuk Savaş sırasında öne çıkan roman kategorilerinden hiçbirine girmiyordu. Ancak Guthrie'nin de dediği üzere, "Her güzel şeyin bir zamanı vardır". Kerpiç yapılarda yaşamanın ne kadar doğru olduğu ortada artık. Oscar Wilde haklıydı: "Edebiyat, hayattan önce davranır hep." Guthrie *Toprak Ev*'i küresel ısınmayı önceden görerek yazmış sanki.

Guthrie'nin sesini okumak halkın sesini, kendi halkının, Büyük Düzlükler'de yaşayan ve çektikleri ızdırabı duyuramayan çalışkan insanların sesini işitmek demektir. Kaybın, ezilenlerin, kıt kanaat geçinen unutulmuş Amerikalıların sesiydi o.

Sıradan bir adam olan Guthrie'nin sanatını kullanarak emekçi sınıfı göklere çıkarırken gösterdiği gayret olağanüstüydü. Günün birinde Amerikalıların borç ve kredi yasalarını nasıl kaldıracakları öğreneceğini umut ediyordu. O işitilmek, işe yarar olmak istiyordu. Siyasi inançlarının tanınmasını, onlara saygı duyulmasını ve kıymet verilmesini talep ediyordu. Yazdığı aşk sahnele-

rinden anlaşılacağı üzere Guthrie kimseden çekinmiyordu. İçinde korku namına hiçbir şey yoktu. Sanatını yaşıyordu o. Lafın kısası, Guthrie sadece kendi zamanının insanlarına değil, adaletsizliğe öfke duyan, hakikate aç, sınıf eşitsizliğini sonlandırmanın yollarını arayan sonraki nesillere de ilham verdi.

Toprak Ev'in yayımlanmasının Woody Guthrie'nin yüzüncü doğum günü kutlamalarının ayrılmaz bir parçası, önemli bir kültür olayı ve Guthrie külliyatına büyük bir katkı olduğunu düşünüyoruz. Bu roman onun için bir yan projeydi; ülke çapında şarkılar söyleyerek sürdürdüğü gözü kara hayatının merkezinde değildi. Buna rağmen gücü ve yoğunluğuyla, durmaksızın büyüyen Guthrie arşivinde önemli bir yer edindi. *Toprak Ev*'i okuttuğumuz Bob Dylan, Guthrie'nin zengin kesimin ahlak pusulasının şaştığı yoz bir dünyada yoksul halkın sevgi ve anlam arayışını böylesine gerçekçi bir şekilde sunan yazım tarzı karşısında hayrete düştüğünü söyledi.

Toprak Ev'in keşfiyle birlikte Guthrie Amerikan edebiyatının ölümsüz isimleri arasındaki yerini aldı ve yirminci yüzyılda da Amerika kırsalının ruhu olmaya devam ediyor. Onun müziği toprak. Sözleri de -şarkı sözleri, anıları, makaleleri ve şimdi de romanı- kerpiç tuğlalar. O halk için halkın yanında olan bir halk adamı. Onun dile getirdiği hakikat dinlemeyi erdem edinmiş, yüreklerinde umut ve güç olan insanlar tarafından her daim duyulsun. Guthrie'nin emekçi-ozan mirası son derece insanidir ve eserleri sonsuza dek övülmelidir. Steinbeck'in sözleriyle, "Woody, Woody'dir işte. Binlerce insan onu böyle bilir. O sadece bir ses ve gitardır. Bir halkın şarkılarını söyler ve sanırım bir bakıma kendisi de o halktır. Sert ve genizden gelen sesiyle, boynunda paslı bir janta asılı bir lastik levyesi gibi duran gitarıyla, Woody'nin sevimli bir tarafı yoktur, keza söylediği şarkıların da.

Dinlemesini bilenler için çok daha mühim bir şey vardır onun sesinde. Baskılara göğüs geren ve mücadeleci bir halkın iradesi."

Douglas Brinkley ve Johnny Depp
New Mexico, Albuquerque

I

KURU REÇİNE

I

KURU REÇİNE

YUKARI DÜZLÜKLERDE ESEN RÜZGARIN yüksek sesli ıssız şarkısı, ayak otlarını yalıyordu. Başıboş şeyler rüzgarla sürüklenirken toz yerinden kımıldamıyordu.

Hava açıktı. Mavi bir gökyüzü. Birkaç pofuduk, beyazımsı fırtına bulutu, gölgesini Cap Rock'ın üzerinde kara çarşaflar gibi sürüklüyordu. Kireçtaşı, kumtaşı, mermer ve çakmaktaşından mürekkep çarpık çurpuk, yüksek bir kayalık olan Cap Rock, batı Texas düzlüklerini kuzey düzlüklerinden ayırır. Cap Rock kayalığıyla birleşen kanyonlar, kuru ırmaklar, kumlu dere yatakları, hendekler ve sel yatakları geçmiş Kızılderili medeniyetlerinin mezarıdır, deri kanatlı yarasa sürülerinin uçuş ve deneme sahası, kocaman kemiklerle dişlerin kuruma alanı, büyük kahverengi kel kartalların tüneme, yuva ve yavrulama mekanıdır. Çıngıraklı yılan, kertenkele, akrep, örümcek, yaban tavşanı, pamuk kuyruklu tavşan, karınca, kelebek, karakurbağası yuvaları ile ısıran rüzgarlar ve mevsimler... Hepsi Cap Rock kayalığından olmadır ve Cap Rock tüm bunlar ve her renkten ilk yerleşimcilerin mumyalarıyla canlı ve kıpır kıpırdır. Güneşe yakın bir dünyadır burası; rüzgara, sağanağa, sele, balçığa, bu dünyada ayakları yere basmayıp tıpkı yuvarlak çalılar gibi uçuşan, yuvarlanan, tel çitleri

aşan ve kuzey rüzgarıyla birlikte son atlayışını yapıp kuzey düzlüklerine savrularak Clarendon'ın batısının şeklini almaya başlamış daha kumlu, pamuk gibi düzlüklere konan kuru ve tozlu şeylereyse daha da yakın.

On iki odalı büyük taş evlerden, on odalı ahşap evlerden bir dünyadır burası, baraka evlerden bir dünya. Güzel ahşap evlerden sayıca üstün olan barakaların hepsi büyük evlere bakıp onlara lanet yağdırır, bağırır, feryat eder ve küfü, pisliği, ızdırabı, sefaleti, toprağın ve ailelerin çürüyüşünü sorar. Buradaki küçük evler, barakalar ve büyük evler arasında her türden kavga kopar. Aynısı evlerin birbirine yaslandığı kasaba ile sert rüzgarın caka sata sata estiği, çiftlik evlerinin birbirinden olabildiğince uzak durduğu araziler için de geçerlidir. Bir o yana bir bu yana eser rüzgar burada. İnsanlar harıl harıl çalışır rüzgar estiğinde ve daha sıkı mücadele eder; burası kanyonun rahmidir, yeryüzünün yapış yapış düz ot yatağıdır, bizzat rüzgarın dünyaya geldiği.

Cap Rock'ın etrafındaki engebeli araziler, kayalığın üzerinden uçarak intihar eden şeyler yüzünden kayganlaşmıştır. Kayalığın kendisi ve ona uzanan kanyonlar kil yığınlarıyla kum katmanları, çakılla çakmaktaşı tortuları, kumtaşıyla donmuş lavdandır ve bazı yerlerde bizonları, antilopları ya da sığırları tuzağına çeken ayak otlarından hoş bir peruk takar, öyle ki bir adım daha atan hayvanların ayağını yerden keserek sineklerle şahinlere daha fazla et ve kan; çakalların, gri kurtların, keseli sıçanların, rakunların, kokarcaların beyaz, sivri dişlerine daha fazla azık sunar.

Büyükbaba Hamlin, kadınını havadan ve erkek milletinden korumak için Cap Rock kayalığının kenarından sekiz yüz metre öteye bir sığınak kazmıştı. Büyükbaba, Della'yı toprağını sevdiği kadar seviyordu. Kızlı erkekli beş evladını da bu sığınakta büyütmüştü. Buradan birkaç metre uzakta altı odalı sarı evlerini inşa

etmişlerdi ve o evde dört evlatları daha olmuştu. Hamlin çocuklarını kayalığın kenarına götürüp gökyüzünü işaret ederek, "Şurda daireler çizerek uçan iki yaşlı kartal var ya, onlar sığınağı kazmaya giriştiğim sabah da aynı yerde uçuyolardı, o yüzden çocuklar, başınıza ne gelirse gelsin sakın ha telaş, endişe etmeyin, çünkü o iki kartal hepimizin buraya gelişini de gördü, buradan göçüşünü de görecek," derdi.

Büyükanne Della Hamlin'se onlara, "Kendinize ait bi parça toprağınız olsun. Ona sıkı sıkı tutunun. Sonra da mücadele edin. Ona tutunmak için mücadele edin. Ahşap çürür. Ahşap bozulur. Burlarda ahşap şeylere tutunamazsınız. Burlarda ağaç olmaz. Burlarda fundalık da olmaz, çalılık da. Bu topraklarda ahşap şeylere tutunmak için mücadele edemezsiniz, çünkü rüzgar, güneş ve hava tahtanın gözünün yaşına bakmaz. Ayaklarınızı yere basıp toprak şeyler için mücadele etmediğiniz müddetçe mücadele etmiş sayılmazsınız," derdi. Cap Rock'tan eve giden yolda yürürken de, "İçimde ukdedir hep, neden ahşap yerine toprak ev yapmadık diye. Bizim sığınak topraktandı, yüz ahşap evden de daha çok dayandı," diye eklerdi.

Çocuklar büyüdükten sonra teker teker evlenip dağıldılar. Yine de büyükanneyle büyükbaba Hamlin evlerinin verandasında durduklarında, kızlarıyla oğullarının yaşadığı yedi evi de görebiliyordu. İkisi düzlükleri terk etmişti. Bir oğulları ceviz yetiştirmek üzere California'ya taşınmış, bir kızlarıysa kurşun ve çinko madencisinin tekiyle Joplin'de yaşamaya başlamıştı. Della verandadaki sallanan sandalyesinde otururken, "Evlatlarımın şu eski ahşap evlerde oturduğunu görmek ciğerimi yakıyo," derdi. Büyükbaba da piposunu tüttürüp güneşin batışını izlerken, "Onları dert etme bu kadar Del. Hepsi işin kolayına kaçtı. Otuz sene öteyi göremiyolar," diye cevap verirdi.

Tike Hamlin'in asıl adı Arthur Hamlin'di. Annesiyle babası, doğduğu günden beri ona Küçük Tyke dediğinden adı Tike kalmıştı. Arthur damgası buz saçağı gibi donduktan sonra güneşin alnında eriyip gitmiş, unutulmuştu; birtakım resmi belgeler hariç ne annesinin ne de babasının aklına gelirdi.

Hamlin kabilesinin Cap Rock'ın üstünde dünyaya gelmeyen tek üyesiydi Tike. Sellerin oluşturduğu bir kanyonda iki odalı dikdörtgen bir barakaları vardı zamanında. Della eşiğin yakınına bolca yaban eriği filizi eker, sonra bunların kökünü çıkarıp çiğneyerek diş fırçası olarak kullanırdı. Günün birinde baraka öyle feci çökmüştü ki, yılanlardan, kertenkelelerden, sineklerden, böceklerden, tatarcıklardan, uluyan çakallardan korkan Della kocasını, sonradan kazacağı sığınağın bir buçuk kilometre kuzeyinde kalan iki bin altı yüz dönümlük buğday tarlasında beş odalı bir ev yapmaya ikna etmişti.

Vasat insanlardandı Tike, ne çok bilgili ne çok cahildi. Havayla mücadele etmeyi ve toprağı işlemeyi bilirdi; erkeklerin, kadınların, hayvanların ve doğadan gelen diğer şeylerin numaralarını bilirdi; tipiyi, sağanağı, kuraklığı ve sert rüzgarların ne zaman değişeceğini bilgirdi; arkadaş edinmeyi ve düşmanlarla savaşmayı da bilirdi. Okulda öğretilen konulardaysa cahil. Dayanıklı, güçlü, çalışkan bir adamdı. Karnında bir gram yağ yoktu. Bir yetmiş boyunda, düzgün yapılıydı ama hımbıl hımbıl hareket ediyordu; kasları sıkı, kemikleri ve ciğerleri sağlıklıydı ama içinde bir yerlerde sağlam bir tembellik vardı. Güleç, arkadaş canlısı, rahat ve şendi; ne var ki birisinden hoşlanmadığında onu kandırmak için aynı güler yüzü takınır ve yumruk kavgasında kazansa da kaybetse de aynı küçük sırıtış belirirdi yüzünde. Gençliğinde her şey için kavgaya tutuşur ve üstü başı yırtık, vücudunda kesik ve berelerle dönerdi eve. Ama artık otuz üç yaşındaydı ve evliydi;

karısı Ella May on dolarlık bir nedeni yoksa beş dolarlık kıyafetlerini kavga edip yırtmamasını öğretmişti ona.

Bir büyünün etkisindeymiş gibi çok çalışır, yorgun kaslarını dinlendirmek için de tembel düşlere dalardı. Düşlerle dolu bir toprakta düşlere dalan biriydi Tike; etrafını çevreleyen karanlık gecedeki yıldızlar gibi düzenli, yabani, bir sürü büyük fikri ve hayalleri olan bir adam. Kocaman, boğum boğum, iri kemikli elleri, kösele gibi derisi, kırışıklarında otuz üç senelik terin tuzu. Yara izleriyle doluydu elleri; galip gelinen, yenik düşülen kavgaların ve taşınan ağır yüklerin işaretleri olan eski kesikler, nasırlar, yanıklar, kabarcıklar...

Ella May de otuz üç yaşındaydı. Ufak tefek, turp gibi, ayaklarının üzerinde sapasağlam duran, işleri çabucak halleden bir kadındı. Kıpır kıpır, hamarattı, bir saniye bile yerinde duramazdı. Omuzlarına dökülen siyah saçları, rüzgar yanığı bir teni vardı. Günde iki üç kez Tike'ı düşlerinden koparıp kıçını kaldırsın diye azarlardı. Hareketin mayası neyse Ella'nın mayası da oydu sanki. Çalışan, üreten enerjiydi o. Amacı uğruna dünyaya katlanan, dünyayı katlayan kuvvetti. Yapacak iş olmadı mı elleri acır, ağrır, gergin bir ızdırapla kıpırdanırdı.

Tike posta kutusundan elindeki kahverengi zarfı sallayarak koşa koşa döndü. "Geldi! Geldi! Baksana! Hey! Elly Maaay!" Ayakkabılarını sert zeminde sürte sürte avluya girdi. "Hatun!"

Evin etrafındaki zemin, üstünde yürüne yürüne düzleşip sıkılaşmış, yağmurlarla daha sıkılaşmış, fıçılarla kovalardan atılan sabunlu suyla daha da sıkılaşmıştı. Avludaki toprağın yüzeyini kaplayan beyaza çalan sabunsu cila bazı yerlerde toprağın birkaç santim içine işlemişti. Ella May avluda yetmiş beş litrelik iki kaymak bidonunu taşırken burnuna asit ve kül suyunun keskin kokusu çarptı.

"Pööööfff," dedi kaşlarını çatıp önce güneşe, sonra kaymak bidonlarıyla Tike'a, ardından da eve bakarak. "Leş gibi kokuyor."

"Baksana," dedi Tike zarfı karısının eline tutuşturup. "Artık leş gibi kokmayacak."

"Hayırdır? Bu kokuyu ne değiştirecekmiş birdenbire? Hı?" Zarfa baktı. "Hımmm. Birleşik Devletler Tarım Bakanlığı. Mımmm. Hadi hadi. Yel değirmeninde dört kaymak bidonu daha var. Onları taşımamız lazım. Hepsini yıkayacağım."

Tike çenesini karısının omzuna dayayıp, "İçine baksana," dedi değirmene giderlerken. "İçine, içine."

"Hadisene koca oğlan, yüklen şu iki bidonu."

"Mektuba baksana."

"İşimi gücümü bırakıp mektup filan okumayacağım, hele de Tarım Bakanlığı'ndan gelmiş bir mektubu. Hem ellerim ıslak. Şu bidonları alıp mutfak penceresinin oradaki tezgahın üstüne koy."

"Mutfak penceresi mi? Bizim mutfağımız yok ki." Tike iki bidonu alıp karısının yanında yürümeye başladı. "Mutfakmış. Yok artık."

"Orası mutfağımmış gibi yapıyorum," dedi omuzları bidonların ağırlığıyla düşmüş Ella. "Bizim mutfağımız ola ola bu kadar olur." Sesinde bitkin bir efkarın izi vardı. Sözcükleri yitti, bir tek ayaklarının ve rüzgarın sesi kaldı geriye. "Oof."

"Ağır mı geldi hatun?" Gülümseyip karısının önlüğünün cebindeki mektuba baktı.

Rüzgar Ella'nm elbisesinin eteklerini dizlerinin üstüne kaldırıyordu.

"Bakıp durma bana herif."

"Ha ha."

"Elim kolum dolu görmüyor musun? Eteklerimi indiremiyorum."

"Beleş gösteri. Beleş gösteri," diye bağırdı Tike dünyaya, rüzgar Ella'nın kalçalarını açığa çıkarırken.

"Terbiyesiz."

"Hey, inekler. Atlar. Köpekler. Domuzcuklaaar. Beleş gösteri. Hey."

"Terbiyesiz. Pis."

"Gıt, gıt, gıt, gıdaaaak. Pisi, pisi, pisi, miyaaaav. Miyaaav. Es Rüzgar Efendi, es! Bi kadınla evlendim, bacaklarını görmemi istemiyo! Es, es!" Dirseğiyle Ella'nın sol memesini dürtükledi.

"Tike."

"Eeeess!"

"Tike! Sussana. Şapşal. Sersem."

"Eeeess!" Bidonları tangır tungur tezgahın üstüne kaldırdı. Kibarlık olsun diye karısının elindekileri alacaktı ama Ella kenara çekildi.

"Terbiyesizin dik âlâsısın sen. Aklın hep belden aşağı çalışıyor. Evlene evlene dünyanın en alçak, en pis, en vurdumduymaz adamıyla evlendim! Sırf kıçıma başıma bakıyorsun. Alay ediyorsun. Sen busun işte. Terbiyesizin, dalgacının önde gidenisin. Kes şunu! Kendi işimi kendim hallederim."

"Hatun, " dedi Tike yüzünde şeytani bir sırıtışla.

"Yapma. Yapma şunu." Ella May'in yüzündeki yarım gülümseme silinip yerine derin, dokunaklı bir hüzün geldi, Ella May'in kendisinden büyük, eski bir hüzün. "Bu koca ev tıpkı şu eski, çürük, köhne tezgah gibi. Kapıdaki sineklik parçalandı parçalanacak."

"Parçalansın," dedi Tike yüzünü asarak.

"Çivi çakılacak hali kalmadı." Ella May üst dudağını ısırırken gözlerine yaşlar akın etti ve hıçkırıklar arasında, "Sinekler içeri girmesin diye sinekliğin çerçevesini çivilerle sağlamlaştırmak is-

tedim ama ahşabı öyle çürümüş ki çiviler yirmi dakikada attı," dedi.

Tike yüzünde beliren üzüntüden kurtulmak için elinin tersiyle kendine vurdu; böyle yapınca bir gülümseme yerleşirdi yüzüne hep, memnun ya da hüzünlü, hiç fark etmezdi. "Bırak çürüsün be hatun." Ellerini kalçalarına koyup bir adım geriledi ve eve şöyle bir baktı. "Çürümek istiyosa çürüsün. Kaç ailenin çocuğuna baktı şu ihtiyar? Ben de onun gibi küçücük bi yerde kırk iki sene dursam eğilir, bükülür, bel verir, mecalsiz, titrek, çarpık olurdum. Bırak çürüsün. Çürü! Yıkıl! Eğil! Çök! Seni ihtiyar sidikli çürük piç! Yıkıl!" Sesindeki eğlencenin yerini öfke ve dehşet almıştı artık. "Geber! Yıkıl! Çürü!"

"Nefret ediyorum." Ella May bir adım gerileyip kocasının yanında durdu. "Ellerim, parmaklarım parçalanıyor onu temiz tutayım diye Tike, ama olmuyor. Her gün daha da kirleniyor." Tike kadınının arkasına geçip boynunu öptü, altın küpesini dişlerinin arasına alıp meme uçlarına dokundu. Göğüslerinde gezinen parmakları karnına indi ve önlüğünün cebinden mektubu aldı.

"Şu mektupçuğu okuyalım mı?"

"Hı? Şu çürük tahtalara bak. Günbegün çürüyüp döküldükleri çıplak gözle bile görülüyor," dedi Ella May kocasının kemer tokasına dayanarak.

Orada durmuş eve bakarlarken, Tike kollarını Ella May'e dolayıp göğüslerini yavaşça sıktı ve çenesini sağ omzuna koyarak boynuyla saçlarını kokladı.

"Tarım Bakanlığı," diye okudu Ella May mektuba bakıp.

"Hı hı."

"Bak sen. Bir kitapçık. Çiftçi Bülteni sayı bin yedi yüz yirmi. Hımm."

"Evet, han'fendi."

"Çiftlik İnşasında Kerpiç Kullanımı." Gözyaşlarının arasında bir tebessüm parladı.

"Evet hatuncum." Ellerinin altındaki göğüsleri sıcacıktı.

"Bir kerpiç ev resmi. Güzel renkli bir sıvayla kaplı. Pek güzel. Evet, burada da dünyada kerpiçle alakalı ne varsa onu gösteren çeşit çeşit çizimler, şemalar..."

"Temelden çatıya kadar ev nasıl yapılır onu anlatıyo. Beleş malzeme. Bi tek çokça emek istiyo, sırtımız epey ağrıyacak," dedi Tike ve derken ruhu tebessüm etti. "Tamı tamına beş sente patladı o kitap."

"Çiftlik İnşasında. Kerpiç. Kullanımı." Ella May sayfaları çevirip birkaç cümle okudu. "Ateşe dayanıklıdır. Neme dayanıklıdır. Kalifiye işgücü gerektirmez. Rüzgara dayanıklıdır. Akkarıncalara karşı korunaklıdır."

"Heyt be!"

"Soğuk havada sıcak kalır. Sıcak havada serin. Temiz tutmak kolaydır. Ülkedeki en eski evlerin pek çoğu topraktan inşa edilmiştir." Ella May kitabın ön kapağındaki sevimli küçük evle çiçeklere baktı. "Hepsi çok güzel. Çok, çok güzel. Ama."

"Ama mı?" dedi Tike haşin bir şekilde. "Ama mı?"

"Ama. Sadece bir iki 'ama' var." Dudaklarını büzüp gözlerini yere çevirdi. "Şunu görüyor musun, ayaklarının altındaki toprağı?"

"Heralde." Tike aşağı baktı. "Görüyorum. Ne olmuş ona?"

"İşin 'ama'sı bu işte."

"'Ama'? Ne 'ama'sı? O kitapta anlatılanlarda 'ama'lık bi şey yok. ABD hükümetinin kitabı o; sol alt köşede mührü var! Ayaklarımın altındaki toprağın sorunu ne? Sapasağlam duruyo işte!"

"Ama. Ama. Ama. Burası senin toprağın değil." Kelimeleri seçerken zorlanıyor, sesi donuk, pürüzlü ve sinirli çıkıyordu.

"Anladın mı beyefendi?"

Tike gözünü, alnını, saçını, ensesini ovuşturduktan sonra parmaklarıyla kulak memesini tutup, "Evet, bu bi sorun," dedi.

"Bir ev," -Ella May'in sesi yükseldi- "toprak bir ev."

Tike boğazı düğümlendiğinden sadece dinliyordu.

"Toprak bir ev. Ve onu dikeceğin bir avuç toprağın bile yok." Ayakkabısının tabanını yere sürterken ürperip titriyordu. "Hah," dedi, kendileriyle ve çiftlikle eğlenir, eski ahırla dalga geçer, demir su deposunu maskara eder ve görüş alanındaki bütün evlerle kafa bulur gibi. "Hah. Anca bir parça toprağımız olursa kendimize kocaman, güzel bir toprak ev yapabiliriz. Ama. Eh, sorun da burada başlıyor işte."

"Sorun da," -Tike önce göğe baktı, sonra da ayakkabısının ucuna- "burda başlıyo işte."

Ella May, Tike'ın önünde vaiz gibi volta atıyordu. Ellerini göğsünün önünde tutup sallıyor, yumruklarıyla rüzgarı dövüyor ve avaz avaz bağırıyordu. "Neden bizi yere serecek bir şey çıkıyor hep? Neden burası göremediğimiz şeylerle, bizi alaşağı eden, savuran, canımıza okuyan ve umudumuzu kıran şeylerle dolu ha? Neden küçücük bir şey umut eder etmez, bir şeyler yolumuza çıkıp hep, hep, hep deviriyor bizi? Böyle yaşamak istemiyorum artık. Bir saniye bile. İhtiyacım olandan fazlasını istemedim şu hayatta. Başkalarının hayatına ve topraklarına ne sahip olmak ne de hükmetmek istedim şimdiye dek. Tek arzum alnımın akıyla çalışmak, eli yüzü düzgün bir yerde yaşamak ve doğru, dürüst bir hayat. Neden bunlara sahip olamıyoruz Tike? Söyle. Neden? Neden bizi meşgul tutacak bir parça toprağımız olamıyor? Neden üzerinde var olabileceğimiz, çalışabileceğimiz, insan gibi yaşayabileceğimiz bir parçacık toprağımız olamıyor? Neden?"

Tike ayaklarını altına alıp güneşin alnına oturdu. Köpüklü bu-

laşık suyunun döküldüğü toprağı kazarken, "Bilmiyorum hatun. İnsan insanın kurdu olmuş. Herkes birbirine yalan söylüyo, birbirini kandırıyo, kaçıyo ve ispiyonluyo ve saklanıyo ve hesap yapıyo, kandırıyo, sonra yine, yine kandırıyo. Düşünüp duruyorum. Bilmiyorum. Amansız bi dünyadayız. Tek bildiğim bu," dedi.

Ella May kocasının önüne oturup başını onun kucağına yasladı. Tike karısının yanaklarındaki gözyaşlarını hissetti. "Neden amansız olmak zorunda? Neden başkalarının da yaşamasına müsaade ederek yaşayamıyoruz? Neden başkalarının da çalışmasına müsaade ederek yaşayamıyoruz? Amansızlık! Amansızlık! Gına geldi artık, bu amansızlık iliğimi kemiğimi kuruttu!"

"Ne diye çemkiriyosun kadın? Saldırma bana. Ben başlatmadım bunu. Bitiremem de. Tek başıma yapamam." Karısının başını ellerinin arasına aldı.

"Ah, biliyorum, biliyorum. Öyle demek istemedim." Ella'nın ılık nefesi kocasının iş tulumunu ısıttı.

"Ne demek istemedin?"

"İnsanların çalıp çırpmasının ve aşağılık olmasının sebebi sen değilsin. Buna bizzat senin sebep olduğunu düşünmüyorum. Ne de bizzat benim. Ama ikimizin de suçlu olduğuna inanıyorum."

"Biz? Ben? Sen?"

"Evet." Tike saçlarıyla oynarken Ella May başını iki yana salladı. "Buna inanıyorum. Sahiden."

"Hımm."

"Çalmalarına izin verdiğimiz için suçluyuz," dedi Ella May.

"İzin vermek mi? Onların çalıp çırpmasına biz mi sebep olduk?"

"Evet. Biz sebep olduk. Her seferinde bir sent. Beş sent. On sent. Yirmi beş sent. Bir dolar. Geniş yürekliydik biz. İyi huyluyduk. Sırf paramız olsun diye para istemiyorduk ki. Başkalarının

parasını onlar parasız kalmasınlar diye istemedik. Tezgahlarına gülümseyerek birer sent bıraktık. Veznelerine gülümseyerek beşer sent koyduk. Ön kapımızdan on sent uzattık. Yol boyunca para verdik onlara. Eski kağıtlarına isimlerimizi yazdık. Para istemediğimizden para çalmadık. Onları biz şımarttık, el üstünde tuttuk, gönüllerini yaptık. Bizden çalmalarına müsaade ettik. Bizi kancaya taktıklarını biliyorduk. Farkındaydık bunun. Bizi dolandırarak küçük kırmızı sentlerimizi aldıklarını biliyorduk. Bal gibi biliyorduk. Her şeyin fiyatını yavaş yavaş artırdıklarını biliyorduk. Emeğimizin karşılığı olan paradan kestiklerinde biliyorduk. Farkındaydık bunun. Bizden çaldıklarını biliyorduk. Onlara çalıp çırpmayı biz öğrettik. Müsaade ettik. Sırf sıradan insanlar olduğumuz için bizi dolandırabileceklerini düşünmelerine izin verdik. Alıştılar buna."

"Hakkaten alıştılar," dedi Tike.

"Uyuşturucu gibi. Viski gibi. Tütün gibi. Enfiye gibi. Morfin ya da afyon gibi. Bizi boktan aptallar olarak görmeyi âdet edindiler."

"Küfür ettin Elly."

"Bu mesele hallolmazsa daha beterlerini de edeceğim!"

"Yoo. Yoo. Küfür yok. Burda oturup, daha önce hayatında tek bi küfür etmemiş kadınımın bu şekilde yakınmasını dinlemeyeceğim."

"Daha çok duyacaksın bu lafları."

"Neden bilmiyorum hatun, sanırım asla da bilemeyeceğim, ama küfür hiç yakışmıyo ağzına. Benim küfür etmem normal. Şu koca ağzımda her şeyden bi parça var ne de olsa. Ama hayır efendim, sen edemezsin. Kendini kaybedip insanlara küfür edip kavgaya tutuşmayacaksın. Buna izin vermem. Ağzına yapıştırıveririm."

Ella May başını iki yana sallamakla yetindi.

"Güzel sözlerle daha iyi kavga edebilirsin. Nasıl diyeyim bilmiyorum ama ne zaman zıvanadan çıkıp küfür etmeye başlasam, sözlerim rüzgara kapılıyomuş gibi oluyo. Ama sen bi şekilde aklı başında konuşuyosun hep. Sen bi şey söylediğinde her nasılsa aklı başında geliyo kulağa, hep anlamlı oluyo. Benim gelip geçici küfürlerimden daha derin yaralıyo onları."

"Kimleri yaralıyor?" diye sordu Ella May. Sonra yüzüne düşen saçları geriye attı ve gülümsemeye çalışır gibi dudağını ısırdı. "Kimleri?"

"Ne biliyim. Bahsettiğin tüm o dolandırıcılarla hırsızları."

"Belli birinden bahsetmiyorum ben Tike. Açgözlülükten bahsediyorum. Bildiğin açgözlülükten."

"Evet. Biliyorum. O açgözlüler yok mu!"

"Hayır. Hayır. Biliyor musun Tike, kulağa tuhaf gelebilir ama açgözlü insanların açgözlü olmakta bir sorun görmediklerine inanıyorum. Onların umutları, hayalleri, amaçları var, tıpkı benim, şey, bizim gibi. Ve bir anlamda acınası olsa da, onların hatası değil bu."

"Ne?"

"Bir ateşli hastalık ya da veba baş gösterdiğinde hepimizin ondan nasibini almasından bir farkı yok bunun. Bazıları hafif, bazıları biraz daha fazla etkilenir. Diğerleriyse daha ağır ve kötü geçirirler bu hastalığı, bazılarındaysa doğuştan vardır mikrop. Ateş yüzünden kimimiz aklını yitirir, kimimiz ellerini, kimimiz de duyularını."

"Tamam da vebanın suçlusu kim olabilir ki? Kimse ne ateş yaratabilir ne de veba gibi düşünebilir. Öyle değil mi?"

"Pislik, insanları yiyip bitiren hastalıklara sebep olur."

"Evet."

"Cehalet de insanların pisliğinin sebebidir."

"Evet... ama..."

"Lafımı kesme. Ve cehaletin sebebi de açgözlülüğündür."

"Benim açgözlülüğüm mü? Benim? Benim açgözlülüğüm? Bu çiftliğin pisliğinin sebebi benim açgözlülüğüm mü diyosun? Ben pisletmedim burayı. Eğer benim olsaydı, lanet olasıca şeyi cillop gibi yapardım."

Ella May, Tike'ın omzunun üzerinden baktı. "Ben de öyle hissediyorum. Bilmiyorum. Sahip olmadığın şeye kendini adayamıyorsun."

"Aynen öyle."

"Bilmiyorum. Hiçbir zaman da bilmedim. Ama toplanıp, herkesi üstüne ev dikebileceği kadar toprak sahibi yapacak birtakım yasalar çıkarabilirmişiz gibi geliyor bana."

"O zaman herkes kumar oynamak, içki almak ya da düzüşmek için doğruca gidip toprağını satar," dedi Tike. "Kumar. İçki. Düzüşmek."

"Toprağını kime satacağın önceden belirlenmeli ama. Devletin eline geçmeli toprak, cimri, rezil bir para sayma makinesinin değil."

"Bugün devlet toprak dağıtsa, bankalar iki ay içinde hepsini geri alır," dedi Tike gülerek.

"Eğer öyle olursa," dedi Ella May başını yana eğip, "devlet toprakları bankalardan geri alıp yeniden dağıtmalı. Onlara ne diye para ödüyoruz? Balık tutmak için mi?"

"Düzüşmek için," dedi Tike yine gülerek.

Ella May gözlerini kısıp kocasının yüzüne dikkatle baktı. "Aklın fikrin sevişmekte bugün."

"Her gün öyle."

"Toprak evin ve onu inşa edeceğin toprağın hakkında söyle-

diğim her şeye seksi karıştırıyorsun."

"Ev ve toprak parçasını ne diye istiyorum sanıyosun?"

"Yatmaktan başka bir şeye çalışmaz mı senin kafan?"

"Bildiğim kadarıyla hayır."

"Ne kadar zamandır böyle?"

"Yürümeye başladığımdan beri."

"Zevzek."

"Ben mi zevzeğim? Niçin?"

"Ah," dedi Ella May kocasına bakarak. "Bilmiyorum. Zevzeklik mayanda var herhalde. Bu kadar zevzek doğmayı nasıl başardın acaba? Tikey?"

"Peki, sen bu kadar güzel doğmayı nasıl başardın hatuncum?" Tike tulumunun içinde penisinin sertleştiğini hissetti. Oturma şekli yüzünden aleti dikleşemeyip tam ortadan büküldüğünden zonkluyordu. Ayağa kalkıp bacaklarını araladı. Tulumunun içine uzanıp düzeltmesiyle rahat bir nefes aldı. Penisine kan gidince dünya ayaklarının altından kayıyormuş gibi hissetti. Eski duyguları onu yeniden ele geçiriyordu. Ella May'e bir şeyler söyleyecekken gözleri bahçede dolanmaya başladı.

Ella May ayağa kalkıp oturduğu yere baktı. Tarım Bakanlığı kitapçığını aldı. Gözlerini, elini tulumunun içinde tutan Tike'a çevirdi ve dudaklarının titrediğini görüp derin bir nefes aldığını duydu. "Ne yakaladın orada Tikey, kurbağa mı?"

"Yılan," dedi Tike. "Yılan."

"Epey didişiyorsunuz galiba."

"Gece gündüz kavga ediyoruz."

"Gördüğüm kadarıyla seni alt ediyor," dedi Ella May onu göz ucuyla izlerken.

Tike cevap vermeden önce bir an bekledi. Bir adım ilerleyip karısının elini yakaladı. Ella May avcunun ıslaklığından kocası-

nın şehvetle yanıp tutuştuğunu anlayabiliyordu. Tike onu yavaşça çekip inek ahırına giden yola doğru geriledi. "Pısst. Hatun. Pıst. Hatun. Bi şey göstereyim mi sana? Hı?"

Ella May bir an geride durup, "Aklınızdan ne geçiyor beyefendi?" dedikten sonra pes edip onunla yürümeye başladı. "Lütfen açıklar mısınız?"

"Şişşt. Sana bi şey göstereceğim."

"Bir şey mi? Neymiş o?"

"Şişşt. Bi şey işte." Ağır iş ayakkabıları tüm çiftlikte duyulacak kadar çok ses çıkarırken, Tike'ın sessizce ilerlemeye çalışması Ella May'in komiğine gitmişti. "Şişşt. Hadi."

Peki şimdi bu neydi? Çiftlikte ona göstermediği ne kalmış olabilirdi ki? Ne gösterecekti ona? Kertenkele yutmaya çalışan bir yılan mı, yoksa kurbağa yutmaya çalışan bir kertenkele mi? Arıların içine girip çıktıkları deliği mısır koçanıyla tıkadığı bir eşek arısı yuvası mı? Ya da tarih öncesinden kalma sürüngenlere ait kemiklerle dişler mi bulmuştu yine? Bir gezginin mumyasının kaburga kemiğini veya kaval kemiğini yahut bir parça derisini mi gösterecekti? Üç sineğin ölü bir sineği yalayarak hayata döndürmeye çalışmasını mı? Karıncaların arı bitlerini duyargalarıyla okşayarak doyuma ulaştırıp saf bala boğuşunu mu? Karnı ateş karıncalarıyla dolu bir boynuzlu kertenkele mi? İnsan derisiyle bağlanmış kartal tüyleri mi? Kırmızı-beyaz bir bilye mi? Üzerinde nokta olmayan bir zar mı? Yahut fare yavrularına yuva olmuş eski bir ayakkabı mı? Siyah bir tel bobine bağlı bir yaban arısı mı? Ne gösterecekti? İki bin beş yüz dönümlük arazideki onca yere rağmen, neden bulduğu kalıntıları ahırdaki samanların yakınına yığmıştı ki?

"Ne olduğunu söyle!" dedi Ella May. O sırada sığırlarla gübrenin buruk, samanlarla otların tatlı kokusunu aldı. "Tike!"

Küçük ahırın hüzünlü bir havası vardı. Hayvanların kapatıldığı bölmelerde, yem kutularında, mısır koçanları, yaprakları ve samanla dolu V şeklindeki yemliklerde çekici bir elektrik hissediyordu. Eski anıların radyo dalgaları. Ahşap desteklerde, parmaklıklarda, kalaslarda, çatı tahtalarında titreşen, dans eden ve ışıyan dalgalar. Ve koku sadece buruk bir his bırakmıyordu burunda. Hayır, kokular eski resimleri taşıyordu yanlarında ve resimler de kokuları, sözleri, bazılarının mazide kaldı dediği günlerde yaşanmış şeyleri. Memelerinde Tike ve Ella May'in ellerini hissetmenin yaşatacağı haz için eğri büğrü yollardan geçen sığırların kılları ve sıcak tenleriyle yıpranarak parlamıştı kalaslar. Bir ateş topu gibi batan güneşe ve güneşin küçük çatıyı destekleyen sedir ağacından, pürüzsüz ve yuvarlak direğe vuran ışınlarına döndüğünde hüzünlü bir ayrılığın hikayesini anlatıyordu Ella May'in gözleri. Kasıp kavuran bir keder kıpırdandı içinde. Tike'ın kendisini oturttuğu saman balyasının üstünde, anıların hücum ettiğini hissetti. Büyük bir yorgunluğun ağırlığını. İlk aşkı, kendisini çevreleyen bu üç duvarın arasında dünyaya gelmişti. Tike üstünü gevşek samanlar, başıboş meniler ve rastgele öpücüklerle örtmek için buraya getirmişti onu. Ayrı ayrı dertlerini şurada birleştirmiş; etrafa dağılmış küçük, serseri arzularını burada tek bir ihtiras ateşi gibi yakmışlardı. Şu kalaslar, çiviler, uzun tel parçaları, saman, yağmur, gübre... hepsi fitili ateşleyen tek bir kibrit tanesiydi. Ahırın her bir parçası, her bir parçacığı o birliğe aitti. Her bir santimi kendi meçhul ismini taşıyordu. Ve lambalarının alevinde dünyayı görüp hissediyorlardı.

Gözleri dünyaya vuran güneş ışınlarını takip etmeye mecburmuş gibi geldi Ella May'e. Yüksek bir saman balyasına yaslanıp göğüslerini elleriyle yukarı kaldırdı, derin bir nefes aldı, dudaklarını araladı; şu koca dünyada yaşayan her küçük bedendeki

herbir küçük tüyü görebilmeyi diliyordu, tıpkı güneşin gördüğü gibi. Tıpkı rüzgarın nefesinin yaladığı gibi. Tıpkı suyun yıkadığı gibi. Kendi rüzgarı çiftliğin içine girip çıktı, üzerinden, etrafından esip geçti ve Ella May çevresindekilerin acılarını, sızılarını, hastalıklarını, sefaletini, sevincini duyumsadı. Ellerinin altında göğüsleri sımsıcaktı. Bedeni terlemişti. Ayağını iş ayakkabısının içinde hareket ettirdiğinde topuğundaki nasır köseleye sürtündü. Yana dönüp saman çöpleriyle kaplı toprak zemine bastırdığı ayaklarını yavaşça ayakkabılarından çıkardı. Başını geriye atıp dizlerini ayırdı. Esinti baldırlarıyla ayaklarına iyi gelmişti.

"Böyle hissedince kendime engel olamıyorum hatun," dedi Ella May'in arkasında duran Tike onun saçlarına doğru. "Ne biliyim, belki erkek falan olduğum içindir."

"Falan." Ella May omzuna uzanıp Tike'ın parmaklarını tuttu. "Sana engel olmanı söyledim mi?"

"Yoo."

"Büyükannem kadınların erkeklerden yedi kat daha tutkulu olduğunu söylerdi. İnanmıyorum buna. Ben ne zaman öyle hissetsem sen de öyle hissediyorsun ve sen öyle hissettiğinde ben de öyle hissediyorum. Nasıl hissettiğimi nasıl anlatacağım, bilmiyorum. Hiçbir kadının bir erkeğe nasıl hissettiğini anlatacağını sanmıyorum. Kendi kafasının etini yer ama asla anlatmaz. Tike, gömleğini mi çıkardın sen? Tenini mi hissediyorum yoksa? Tulumunu da mı çıkardın? Çok kötü hasta olacaksın." Dikilip ona baktı.

"Yere serdim hepsini." Tike karısının karşısında çırılçıplak durmuş yeri gösteriyordu.

"Donacaksın."

"Hava sıcak. Üşümem. Ama bana sarılmana da hayır demem."

Ella May kocasına yaklaştı ve göğsündeki tüyleri öpüp burnunun ucuyla boynunu okşadı. Biraz sonra nihayet dudakları birleştiğinde bedenlerinin sıcaklığıyla Ella May'in elbisesi terden sırılsıklam olacaktı. Tike karısının gözlerini, kulaklarını, saçını, burnunun kenarlarını ve boynunu öptü. Ella May onun dilini emdi. Gözlerini kapayıp parmak uçlarında yükseldiğinde tek hissettiği Tike'ın dilinin ucunun dişlerinde gezindiğiydi. Tike bir elini kadınının saçlarına geçirdi, diğer eliyle de sırtını ve kürek kemiklerini okşayıp kalçasını avuçladı.

Ella May karnının üstünde kocasının dik ve sert penisini hissetti; o kalçalarını oynattıkça iyice dikleşip sertleşiyordu. Tike dilinin ucunu karısının dişlerinde tek tek gezdirdikten sonra damağına yöneldi ve Ella May ağzına dolan tükürüğü emip yuttu.

Tike'ın kıyafetlerinin üstüne yatıp öpüşmeye devam ettiler. Tike karısının omuzlarını, kollarını öptü. Diliyle meme uçlarına dokunduğunda, güneş ışığında dikilip sertleştiklerini gördü. "Bebecik süt mü içiyormuş yoksa?" diye sataştı Ella May ona.

"Süt ve bal," dedi Tike karısının sol meme ucu ağzındayken. "Burdan süt. Burdan bal. Burdan süt. Burdan bal." Bir sağ, bir sol meme ucunu emiyordu konuşurken.

"Yemek yemek için annesini bu saman yığınının üstüne fırlatmaya utanmıyor mu Tikey bebek?" Ciddi bir ses tonuyla konuşmaya çalışsa da, Tike kulağını onun kalbine dayadığında sessizce güldüğünü duydu. Karısının içinde bir yerden derin bir çağıltı yükseliyordu.

"Hayıy," dedi Tike bebek gibi. "Minik Tikey koykmuyo." Bunun üzerine Ella May kahkaha attı ve Tike vücudundaki kasların sarsıldığını hissetti. "Minik Tikey hiç utanmıyo."

"Demek öyle?"

"İçin öyle dolu ki, elli sene emsem bitiremem! Kes şunu! Kapa çeneni! Dalga geçme benle!" Başını meme ucuna iyice bastırıp çocuk gibi iki yana salladı. Sonra durup, "Ne o, kuruyacağından mı korkuyosun? Bizim ineklerinkinden daha fazlası var senin memelerinde," dedi.

"Tike."

"Hı?"

"Sarıl bana. Sadece sarıl. İşte böyle. Evet. Ört beni. Oh. Çok güzel. Sıcacık. Ne güzel bir battaniyesin sen. Sıkıca sarıl, sıkıca, sıkıca. Uzuun, uzuun. Burada yatıp düşünmek istiyorum. Düşünmek. Veyine düşünmek." Tike üstüne yatarken Ella May bacaklarını açıp dizlerini ayırdı, sonra bacaklarını kocasının kalçalarına, kollarını da boynuna sardı. "Sen meme uçlarımı tükürüğe boğduğunda, üstüne bir de rüzgar estiğinde ikisi de buz gibi olup acıyor. Böylesi daha sıcak. Böylesi daha güzel."

"Burda yatıp ne düşünmek istiyosun karıcım?" Tike penisini Ella May'in apış arasındaki tüylere kaydırdı.

"Her şeyi." Ella May Tike'ın kulağını öpüp başını geriye yatırdı ve ahıra baktı. "Etrafı küçük, kırmızı bir çitle çevrili şu koca dünyanın nasıl da zor zamanlarla, dertlerle, eğlenceyle dolu olduğu gibi şeyleri düşünmek istiyorum."

"Keşke üzerinde kerpiç bi ev olan ve etrafı kocaman kerpiç bi çitle çevrili güzel bi toprağa nasıl sahip olacağımızı düşünsen."

"Onun için durmadan çalışmak, savaşmak, savaşmak, sonra yine çalışmak, çalışıp para biriktirmek ve para biriktirip biraz daha savaşmak zorundayız," dedi Ella May.

"Kiminle savaşacağız?"

"Bilmiyorum. Kim olduğundan emin değilim. Ama galiba şu mülk sahipleriyle savaşmalıyız."

"Bizi götümüze kadar borca batıranlarla yani."

Tike Ella May'in bacaklarının arasındaki tüylere dokundu. Tüyleri okşayıp tatlı tatlı çekiştirdi.

"Bak yine pis laf ettin," dedi Ella May.

"Eh be kadın, göt pis laf mı allasen?"

"Çok güzel değil, orası kesin."

"Evet. Herkesin götü var ama. Popo. Kıç. Şu anda üstünde yattığın şey o."

Ella May ne güldü, ne iç geçirdi, ne kikirdedi, ne de cevap verdi. Kollarını tepesindeki saman balyasına doğru açıp gözlerini kapadı ve yüzünü yana çevirdi. Hafifçe alt dudağını ısırdıktan sonra dudakları aralandı.

Göz kapaklarına, saçlarına, alnına, kulaklarına, yanaklarına, çenesine, tüm yüzüne neredeyse tam bir huzur ve rahatlık yayılmıştı. Ancak Ella May dudaklarını yalayıp nefes alırken, Tike bir iz, küçücük bir sızı, acı ve ızdırap izi gördü yüzünde. Ansızın bir duygu kapladı içini, Ella May'i ne zaman böyle görse bastıran bir duygu. Hem sevgi hem de kavga duygusuydu bu. Kavgadan olma bir sevgi; nefes alan herhangi bir insan evladının hatununu incitmesi, yaralaması, onun hakkında alçakça konuşması ya da kötü sözler etmesi karşısında tutuşacağı bir kavgadan olma. Çok uzun zamandır, birlikte geçirdikleri hayata bir şekilde daha dışarıdan bakıyordu Tike; yapışkan topraklı bu arazide, gerçekten kendilerine ait olmadığını hissettiği bu barakada, bu ahırda geçirdikleri hayata. Buraya hiç ayak basmamış bir adama aitti her şey. Burayı iplemeyen birine. Onların ahırının duygularını umursamayan birine. Dünyanın bu noktasında çatlayan söz, gözyaşı, tutku, umut tohumlarından bihaber birilerine. Bu insanların düşünme yetisine sahip olmadığını sanan birilerine. Bu insanların isimlerini mangır listesine, enayi listesine yazmış birilerine. Ne kadar çabuk birleşebileceğimizin ve ne kadar iyi savaşabileceği-

mizin farkında olmayan birilerine. Burada hayatta olduğumuzu bile bilmeyen kadın ya da erkeklere. Aslında bir hastalığa, bu ülkeyi sarmış en korkunç kansere, Ku Klux'la, Jim Crow'la[1], ırkçı nefretle el ele yürüyen ve adına ortakçılık denen kölelik sistemine aitti her şey.

Tike'ın aklından kelimesi kelimesine bunlar geçmemişti. Hayır. Bunların hepsini düşünmüş değildi. Henüz delikanlıyken ve ondan sonra da her gün hissettiği bir şeyi hissetmişti yine. Kelimelere dökülemeyecek kadar zor bir histi bu, çünkü sadece ve sadece kelimelerle alakalı değildi. Gerçek bir görüydü bu. Beyin ve zihin uzmanlarının çok iyi bildiği bilimsel bir gerçekti. Ne hayaletlerdi, ne de hurafeye, vuduya, büyüye, sihre, hokus-pokusa, öte dünyaya ait bir şeydi gördüğü.

Ne zaman umutları, istekleri, ihtirasları, dertleri, tesadüfen ya da bile bile, tek bir düşünce halinde birleşse Tike'ın başına bu geliyordu, ki tek düşüncesi genellikle dünyada en çok sevdiği kişi hakkındaydı. Civardaki çiftliklerde düzinelerce kız görmüştü. Kasabalardan, diğer çiftliklerden arkadaşları ve akrabaları çocuklarıyla ziyarete geldiğinde hissetmişti bunu. Annesi, babası, kardeşleri aklına düştüğünde bastırmıştı. Ella May'le flört ederken de yüzlerce kez başına gelmişti, ama evlendiklerinde daha net, daha gerçek hissetmeye başlamıştı bunu. Karısının çalışmasını izlerken de aynı görüntüler hücum ediyordu. Ella May kasabaya ya da komşu çiftliklere gittiğinde Tike onu öyle net düşünüyordu ki dünyasındaki her şey o anda üstüne çöküyordu. Şimdiye dek aklına gelen her düşüncenin, yaşadığı her şeyin arasında

1- İngiliz komedyen Thomas Rice'ın yarattığı beceriksiz, aptal, pis siyahi tiplemesi. Ayrıca 1876-1965 yıllarında Amerika'nın güney eyaletlerinde uygulanan ve siyahlarla beyazların aynı ortamda bulunmalarını yasaklayan Jim Crow Yasaları'nın da isim kaynağı. -çn

canlı bir bağ görüyordu; beynindeki her bir hücre, her bir anı net bir şekilde birbirine bağlıydı.

O zamanlarda tüm bölük pörçük anıların, düşüncelerin, fikirlerin, olayların, bizzat kendisi, yani Tike Hamlin olduğunu hissediyordu, etrafındaki her şey -ev, ahır, demir su deposu, yel değirmeni, küçük kümes, eski baraka, bütün çiftlik ve otlak-, tıpkı çiftlikteki tavuklardan gelen, ağzından girip boğazından geçen yumurta gibi, kendisinin bir parçasıydı sanki.

Dindarlar, kilise müdavimleri, trans halindeki spiritüalistler, tevhidi arayan Hıristiyan Bilimciler, hepsi bu hisse bir isim koyabilir, bölge bölge dolaşıp bunun hakkında insanlara vaaz verebilirlerdi. Tike hislerini, beyninin saçmalamalarını, eliyle yaptığı işleri satın alınacak, satılacak ya da hakkında vaaz verilecek şeyler olarak görmüyordu. Belki, bilgisini bu hisse tutunmayı unutan insanlarla paylaşmadığı için suçluydu, ama Tike o hislerin kaybolduklarını ne görmüş, ne fark etmiş, ne de kaybolabileceklerine inanmıştı ve ayrıca birisi kaybolmayı, dünyanın gözünde kaybolmayı seçiyorsa, Tike'ın girişeceği tüm arayışlar o hisleri bulmalarına azıcık bile yardım edemezdi.

"Bi ele yapmayı sevdiği bi iş buldun mu, o el özüne kavuşur," derdi.

Gözlerini kapadı ve Ella May'in kulak memelerini öpüp emdi. Önce sol, sonra sağ gözünü, aşağı inip burnunu, ardından da ağzının kenarlarını öptü. Ağzından ve burnundan derin bir nefes alırken, Ella May'in alt dudağını dişlerinin arasında tuttu ve samanla ahırın kokusunu çekti içine. Karısının bacak arasındaki eline kaygan bir sıvı geldi; Ella May yüzünü bir o yana bir bu yana çevirir, topuklarıyla ayak parmaklarını samanlara ittirirken Tike onun boynunu, koltukaltlarını, göğüslerini, karnını, tüm bedenini küçük ve yumuşak ısırıklara boğdu.

"Tike."

"Evet hatuncum."

"Küçük Tike'ın kötü havadan kaçıp korunma zamanı gelmedi mi?"

"Kötü hava mı?"

"Korkunç, hem de çok korkunç bir hava."

"Ha ha ha. Olabilir. Olabilir."

"Nerde ufaklık?"

"İşte burda. Tanımadın mı onu?"

"Ooo. Yavaş. Tike. Bebeğim. Aaah. Taike. Tatlım. Yavaş ol Tikey."

"Acıdı mı?"

"Azıcıcık."

"Ya şimdi hatuncum?"

"Yooo. Yo. Şimdi tamam. Sadece. Çok Sert. Çok. Hızlı. Girmeee."

"Şimdi acıyo mu?"

"I-ıh. Dur. Yatıp sarıl bana, ama içimden çıkma, yine sıcak battaniyem ol benim. Burada uzun uzun duralım böylece. Ne dersin Tikey? Bir şey var aklımda."

"Hee. Neymiş o?"

"Mımm. Toprak evimizin nasıl da güzel olacağı var aklımda."

"He. Ben de düşünüyorum. Evimiz olunca."

"Evet. Evimiz olunca. Acaba ne kadar sürecek?" Tike'ın altında kıpırdanıp, gözleri tahta çatıda konuşmaya devam etti. "Ne kadar?"

"Evi yapmak mı?"

"Evet."

"Bilmem. Hükümet kitabı diyo ki. Kitap nerde? Oynaşırken kaybetmedin onu, değil mi?"

"Hayır. Kitap burada. Dirseğimin altında. Önlüğümün cebine koymuştum, düşmüş."

Tike dirseğinin altına baktı. "Valla oraya düşmüş. Tamam. Beşinci sayfa. Okunacak bi şey yok burda. Sadece resim var. Bir, iki, üç, dört, beş, altı, yedi resim. Tuğla yapıyolar. Vay, vay, vay. Ne de büyükler baksana. İstersek kendi duvarlarımızı altmış santim kalınlığında yapabiliriz. Vay be."

"O kalınlıktaki duvarlardan toz toprak girmez değil mi? Hıı? Ah. Tike, tatlım, bebeğim, yakışıklım, canım, seni seviyorum. Biliyor muydun bunu? Sana söyledim mi hiç? Seni ne kadar çok sevdiğimi hiç, hiç, hiç, hiç söyledim mi sana? Tanrım."

"Toprağı karıyolar. Tuğla kalıplarını dolduruyolar. Tepesini düzlüyolar. Kalıpları çıkarıyolar. Kalıpları yıkıyolar. Tuğlaları kurumaya bırakıyolar. Sonra istifliyolar. Büyük istiflerin üstünde levhalar var. Acep ne diye koymuşlar onları?"

"Bilmem. Belki tuğlaları yağmurdan korumak içindir. Yaklaşsana. Biraz daha yaklaşsana Tikey Ikey. Beğendin mi bu ismi? Hı? Tikey Ikey. Bakımsız Tarzan. Hı?"

Tike çenesini karısının alnına sürtüp güldü. "Beni bi dinle hele han'fendi. Sana iki çift lafım var. Battaniye olup seni ısıtmama izin verdiğin müddetçe, bana ne ad takacağın umrumda olmaz. Şimdiye kadar beni hep başka başka adlarla çağırdın. Artık hangisine cevap vereyim bilmiyorum."

Ella May sessizce güldü, Tike kadınının kaslarının kasılıp gevşediğini hissetti yine. "Seni ne kadar çok sevdiğimi göstermek için takıyorum o adları, koca şaşkın."

"Öyle mi?"

"Evet."

"Şimdiye kadar adım Bay Tarzan ya da Kibarcık ya da Sersem falan oldu hep. Ya da Bay Battaniye. Ben sana ne diyeyim peki?

Bayan Battaniye. Yok, olmadı. Ne desem acep? Hah, buldum. Sana bundan sonra Bayan Yatak diyeceğim. Ha."

"Bayan Yatak. Ha ha ha ha."

"Gülme."

"Sana ne. Gülmek istersem gülerim. Bana engel olamazsın. Ha ha ha ha ha ha ha."

"Sen boşalana kadar boşalmak istemiyorum hatun, şey, Bayan Battaniye. Ama sen böyle gülünce benim ağaçkakan kasılıyo ve öyle güzel oluyo ki gelesim geliyo. Kıpraşma. Senden önce gelmek istemiyorum Bayan Battaniye. Amaan, Bayan Yatak."

"Tamam, geleceğim Bay Battaniye. Ama henüz değil. Yeni yeni iyi hissetmeye başlıyorum. Birkaç dakikam daha var. Bay Battaniye, Bayan Yatak'tan önce zevke ulaşmamalı. Konuşacak bir şeyler bulsana. Serseeeem. Taaarzaan. Mesela evden bahset."

"Kerpiç evimiz," dedi Tike. "Canımı asıl sıkan, evimizi yapacağımız toprak parçasını nerden, nasıl ve ne zaman bulacağımız."

"Evet. Ben de aynı şeyi düşünüyorum. Dönüp dolaşıp aynı soruya geliyoruz değil mi?"

"He valla."

"Benim bir fikrim var. Hem de çok parlak bir fikir." Ella May, Tike'ın omzunun üstünden tavana baktı. "Çok güzel, parlak bir fikir. İşe bak. Şimdi geldi aklıma. Durup dururken."

"Nasıl? Söylesene. Çatlatma insanı."

"Eh. Önce biraz daha yaklaş bakayım."

"Yaklaşayım mı?"

"Evet. Yaklaş. Lütfen sen ve ufaklık biraz daha yaklaşın. Size kendinize güzel, sıcak, yangına, rüzgara, yağmura, neme, böceğe, şuna, buna, her şeye dayanıklı, sağlam, güzel, sıcak, soğuk, ılık, serin, hava geçirmez, kuru, plastik boyalı, altın kaplama, cilalı bir kerpiç ev yapabileceğiniz bir toprak elde etmenin kesin ve

garantili yolunu anlatacağım. Azıcıcık daha yaklaşın ve bana sarılın." Köşe başında tezgah açan satıcılar gibi konuşuyordu Ella May. "Hadi. Birazcık daha."

Tike lafını kesip, "Elimden bu kadarı geliyo. Dibine kadar ittiriyorum, halatımın sonuna ulaştım. Lafı uzatma da şu muhteşem fikrini söyle artık," dedi.

"Ama Bay Şaşkın, Şanslı Eşek, şahane bir fikir bu. Bu arazide ortaya atılmış en iyi fikir." Konuşurken dudaklarını uzatıp bedenini oynattı.

"Çıkar şunu ağzından İsa aşkına, çatlatma insanı," dedi Tike.

"Öyleyseee, hazır ol."

"On dakikadır gelmeye hazırım ben kadın."

"Dur, dur. Ben de geliyorum birazdan. Şimdi. Parlak fikri duymak istiyor musun? Emin misin?" dedi Ella May.

"Burda yatmış ne bekliyorum sanıyosun? Tren mi?"

"Eh. Öyleyse. Şimdi kesin söylüyorum."

"Hadi boşal."

"Sakın boşalayım deme. Henüz değil."

"Söyle!"

"Bir sonraki acımasız toz fırtınasında en kötü ana kadar bekle. Sonra da."

"Sonra da."

"Şapkanı kapıp dışarı fırla ve onu yakala."

"Eeeee."

"Sonra. Sonra elini şapkanın üstüne koy şöyle." Tike'ın sırtının ortasına bir şaplak attı. "İşte böyle."

"Öhö öhö öhö. Ne?"

"Sonra demir su deposuna koşup şapkayla toz fırtınasını suya batır, fırtınanın içindeki rüzgar ve hava boşalıp geriye sadece tozla kum kalana dek orada tut. Sonra gidip onu bir yere, gönlünün

istediği bir yere koy, orası senin toprağın olsun. Çiftliğin olsun. Otlağın olsun," dedi Ella May.

"Çekirgeler adına, yapacağım dediğini. Yirmi sıra kül olmuş mısır adına yemin ederim ki yapacağım. Burda yattığım ne kadar kesinse onu da kesin yapacağım."

"Yapacak mısın, emin misin Tike?" Ella May gözlerini kocaman açıp, yersiz yurtsuz bir çiçeğin açılıp kapanmasını izleyen bir peri, bir şair gibi konuştu. "Sahiden mi, sahiden yapacak mısın? Sahiden? Yapacak mısıın? Sevgilim. Canım sevgilim. Bunun beni nasıl heyecanlandıracağını, şaşırtacağını, hoplatacağını, zıplatacağını, sapıttıracağını, fıttırtacağını, kanatlandıracağını, kabartacağını bilemezsin, kesinlikle bilemezsin ve bilemeyeceksin. Sırf bir şey, herhangi bir şey olduğu için bir şeyi, herhangi bir şeyi sahiden yaptığını görmenin bana kendimi nasıl hissettireceği hakkında hiçbir fikrin, hiçbir fikrin yok sevgiliiiim. Aaaah. Mmmm. Tikus'um benim. Küçük Mikus'um benim."

"Küçük Tokus'um benimmiş," dedi Tike. "Zengin züppeler gibi konuşuyosun. Yoksa o yarasalardan biriyle mi yatıyosun sen ha?"

"Hayııır."

"Kapa çeneni o zaman."

"Birinin konuşması lazım ama, değil mi?"

"Öyle, öyle de... Kimsenin lanet çenesi bu kadar düşmemeli. Değil mi?"

"Kendime olan saygımı darmadağın ettin. Gururuma kocaman, kocaman bir yumruk indirdin. Hayal gücümü aşağıladın. Bundan böyle seninle konuşmayı reddediyoruuum. Yaptığım her şeyi ayaklar altına aldın. Hoşça kal. Aah aah!"

Tike hiçbir şey söylemedi. Yüzünü Ella May'in yüzünden kaldırıp ıslıkla bir ezgi tutturdu. Ve ezgi yitip gittiğinde, yazın bu

son günlerine kadar yaşamayı başarmış birkaç çekirgenin sesi dışında ne ahırda ne samanlıkta çıt çıkıyordu.

Ella May ve Tike tulumun, gömleğin ve hafif pamuklu elbisenin üstünde, birbirlerine dolanmış, kıpırdanıp yuvarlanıyorlardı.

Nefeslerinin, öpücüklerinin, ısırıklarının sesleri ve hırıltıları dışında tek bir sesin duyulmadığı birkaç dakikanın ardından, "Hatun. Nası hissediyosun? Söylesene," dedi Tike.

"İyi."

"Sadece iyi mi?"

"Evet, iyi."

"Nası hissettiğini söylemen hoşuma gidiyo."

"İyiyim işte, iyi, iyi."

"Demek istediğim, penisim... bu şekilde içindeyken nasıl hissediyosun? Hı?" Ellerinin üstünde yükselip, Ella May'den gelen sıvılarla ıslanarak birbirine yapışmış karın tüylerine baktı. "Ta en derinine, taaa en derinine kadar. Biraz daha durayım mı böyle hatuncum? Tanrım. Benden ne istiyosan onu yapmaya hazırım. Eğer hoşuna giderse tüm gün böyle durabilirim."

"Birazcık daha dur."

"Nası hissediyosun? Cevap ver."

"Nasıl mı?"

"He."

"Bilmem."

"Büyük mü?"

"Hı-hı."

"Başka?"

"Sıcak. Büyük. Kaygan. Yakın."

"Başka?"

"Her şey işte. Hadi ama. Sıkı sıkı sarıl bana. Öp beni. Aaaaah.

Tike. Yaklaş. Burayı öp. Ah. Ah. Aaah. Sarıl bana. İyice. Sarılabildiğin kadar sarıl. Ve konuşmayı bırak."

"Geliyo musun hatun?"

Ella May başıyla onayladı.

"Güzel. Güzeeeel. Gel hadi. Gel, gel, gel. Kendini bırak hatunum. Tanrım. Kadınım."

"Öp beni. Uzun uzun. Konuşma."

Samandan döşeklerinde öne arkaya, sağa sola hareket ettiler. Kalçalarını, ayaklarını, bacaklarını, tüm bedenlerini öne arkaya, sağa sola hareket ettirdiler. Ağaçları saran sarmaşıklar gibi birbirine kenetlenmişti kolları ve ağır bir ritimle kıpırdanıp salınıyordu o ağaçlar. Ella May rahminin ağzında iç organlarının, dokularının, tüm kaslarının sarsılıp kasıldığını, kasılıp sarsıldığını, varlığının her noktasının Tike'ın penisinin dokunuşuyla gerildiğini hissediyordu. Duyguları öyle muazzam, öyle yoğundu ki, kocasının organındaki damarları, çıkıntıları, kabarcıkları, tek tük tüyleri bile hissediyordu. Ve penisi boydan boya nazikçe okşadı, kucakladı, sevdi, sıktı içiyle. Bunu yaparken nefesi kesildi, hareketleri ağırlaştı; adını, benliğini unuttu. İçinin onu kucakladığını, nazikçe, zevkle, yavaşça kasılıp emdiğini, ıslattığını, nemlendirdiğini, kayganlaştırdığını hissediyordu. Bir yangın, bir sıcaklık, Tike'a ait bir sıcaklık, sadece Tike'a ait bir sıcaklık ve içinde bir yangın, Tike'a ait bir yangın, sadece Tike'a ait bir yangın vardı; sıcaklık Tike'tı, yangın Tike'ın kanındaydı, sıcaklık, o ıslak, kaygan, sert et parçası Tike'tı. Kalçalarının hareket edişiyle, deliğinin dudakları ve dehlizi emiyor, emiyor, emiyor, emiyordu. Ve öyle bir his, öyle bir yangın, öyle bir sıcaklık ve hayat alevi vardı ki içinde... rahmi tüm gücüyle, tüm şiddetiyle, tüm kanıyla, tüm sıcaklığıyla, tüm hayatıyla emiyor, emiyor, emiyordu. Tike penisini bir milim daha içeride tutmak için

üstüne abanırken, Ella May sanki bir kilometre daha içine girmiş gibi hissediyordu. Tike boşalmaya başlayınca penis de zonklamaya, seğirmeye, delirmeye başladı. Penisinin ucundan gelen her meni damlasıyla birlikte Ella May acıyla ya da zevkle değil, bunlardan fersah fersah uzak bir hisle kıvranıyor, kasılıyordu. İçindeki sinirlere dokunan damlalar, ne kelimelere dökebileceği ne de en vahşi ve en ateşli düşlerinde görebileceği hummalı bir özgürlüğe sürüklüyordu onu. İçindeki her şeyin, Tike'tan fışkıran bu sıcak sıvının her damlasını, her bir damlasını emmesini arzuluyordu sadece. Erkeğinin sıcaklığı iç organlarını okşar, sever ve onlara dokunur, sıvıları onun alev alev kanıyla karışırken, bütün varlığının tüm sıkıntı, umut ve korkularının bir patikayı, bir rotayı ya da daha büyük bir amacın yolunu izlediğini hissediyordu. Ve zihninde o üstün şeyin ateşini, yolunu, patikasını; şimdiye dek canını acıtan her sorunun, her meselenin o büyük cevabını gördü. Sanki Tike Ella May'di, Ella May de Tike; sanki birbirlerinin içindeydiler; sanki birbirlerinin her yerindeydiler. Bu his bir görüydü ve çıkış yolunu işaret ediyordu. Ve Ella May kocasının kanının son damlalarını emerek, tohumlarını ruhunun en derinlerine, benliğinin kıvrımlarına çekti. Bedeni yükseliyor, çekiliyor, kasılıyor, sonra yeniden yükselip sarsılıyor, titriyor, ürperiyordu; yangın yerine dönmüş karnı geriliyor, Tike'ın kanını kendi kanının fırtınasında yıkamak için kıpırdanıyordu. Derken duyguları öyle şiddetlendi, öyle coştu ki, bedeni gökyüzüne yükselen bir notaya dönüştü, Tike'ın sıcaklığı içindeki yangının alevleriyle buluştu, sonra muazzam bir hafiflik çöktü içlerine, ne duyularının hissedebildiği ne de gözlerinin yüzleşebildiği bir hafiflik.

Ella May samanlıktaki kıyafetlerin üzerinde kıpırdanır, kıvranır ve orgazma yaklaşırken, Tike onu sımsıkı kavramıştı. Ella

May'in rahminin penisini sağdığını, kendisi ne hissediyorsa karısının da aynısını hissettiğini seziyordu. Her sevişmede, Ella May boşalana ve ardından sessizleşip birkaç dakika kıpırtısız kalana dek nasıl durması gerektiğini öğreniyordu biraz daha. Hatta tüm sıvısı akıp gittikten sonra bile penisini onun içinde tutuyordu. Bir süre bu şekilde duruyordu, çünkü daha önce birkaç kez içinden çıkıp ondan ayrıldığında Ella May sinirlenmişti. Aklına bin bir düşünce üşüştü; yapması, üstünde çalışması, tamir etmesi, hazırlanması gereken bir sürü şeyin düşüncesi. Giriştiği, bitirdiği ve daha fazla gecikmeden girişmesi gerektiği işler canlandı zihninde. Bu. Şu. Ve öbür şey. Bu, şu ve başka bir şey. Bunca çalışma, bunca iş, akan bunca ter ve harcanan bunca emek işe yaramaz bir kovaya boşalıp, ona ait olmayan, Ella May'e sığınak sunmayan, onları mikroplarla, pislikle, sefil halde yaşamaya mahkum bırakan, barınaklarını ne soğuğa ne sıcağa karşı koruyan, oranın asıl sahibi bunların hiçbirini umursamadığından, kendilerininse üstünde hiçbir hakları olmadığından bir türlü güzelleştiremedikleri çirkin arazinin duyarsız suyoluna dökülüyordu. Bunlar. Bu şeyler. Ve başka bir sürü şey zihninde gelip gidiyor, vızıldayıp kükrüyordu. Güzel bir tarım arazisi olsa toprak evini nasıl yapacağını hayal etmeye çalışıyordu. Evet. Evet. Karısının dirseğinin altında duran Tarım Bakanlığı kitapçığı muhteşem bir şeydi. Ama en büyük ızdıraplarını devleştiriyor, en büyük hayallerini renklendiriyor, en büyük özlemlerini on kat büyütüyordu. Yangına, rüzgara, toza, böceğe, hırsıza karşı korunaklı bir toprak ev. Penisi iyice gevşedi ve Ella May'in hareketleri onu dışarı çıkmaya zorladı.

Karısının rahminden gelen sıvının karnındaki, bacaklarının arasındaki tüylere, hayalarına bulaştığını, gevşek penisinin ucunun samanların üstünde kımıldandığını, penisinin ve diğer ıslak

yerlerinin toza, ince saman çöplerine bulandığını hisseti. Ev ve arazi hakkında düşünüp hesap kitap yaparak, bu meseleyi zihninde canlandırıp çözmeye çalışarak geçirdiği birkaç dakikanın ardından saman çöpleri kuruyup tenini kaşındırmaya ve canını yakmaya başladı.

Ella May'le birlikte ayağa kalkıp, akıllarını toplamak için birbirlerine sarıldılar. Kollarıyla birbirlerinin bedenlerini sardılar. Konuşmadan öylece durdular. Dudaklarının arasından fısıltıyla, mırıltıyla, kendi kendilerine söyledikleri anlamsız bir iki sözcük çıktı yalnızca. Hiçbir şeyden azıcık ve her şeyden birazcık.

Yarım saat sonra, üç saat önce kaymak bidonlarını yerleştirdikleri küçük tezgahın yanına dönmüşlerdi. Ella May karnına çektiği elbisesinin altında bacaklarını bezle temizlerken sabunlu sıcak su dolu tencereden buharlar yükseliyordu. Tike karnındaki, kasıklarındaki ve bacaklarındaki tüylere yapışmış saman çöplerine küfür ediyordu. "Aletimi böyle çerçöple kaplıyken içine soksam nasıl olurdu acep hatun?" diye sordu temizlenirken. "Hı?"

"O pis ağzın konuşmaya başladı yine Tike Hamlin."

"Aklıma geliverdi birden yahu."

"Keşke bir şey olsa da on sene düşünemesen. Sus."

"Öyle deme. Ben çok derin düşünen bi herifim Ella May."

"Tırnaklarının altındaki kir kadar derin. Ki o da epey derin demek." Ella May elbisesinin eteklerini indirdi, bezi birkaç kez tencerenin içinde yıkayıp ikisini de tezgahın altına koydu. "Bezini tencereye koydun mu Tike?"

"Yooo. Evin tepesine fırlattım. Belki bu sayede kiremitler o kadar çabuk uçmaz yerlerinden," dedi tulumunun askılarını takıp parmak uçlarının üstünde yükselip alçalırken. "Hey maşallah. Kendimi gıcır mı gıcır hissediyorum. Keyfim o kadar ye-

rinde ki her şeye yeniden sardırabilirim. Hatunum, Yüce Tanrı Âdem'le Havva'yı, bizim demin yaptığımız şey yüzünden cennetten attıydı biliyosun."

"Ee? Bu kurak ve çorak buğday tarlasının ortasında Mısırlı köleler gibi yaşayan bizimle ne alakası var Âdem'le Havva'nın?"

"Tanrı'nın zavallı Âdem'le Havva'ya yaptığı şey kocaman bi hataydı. Sürekli düşünüyorum bunu. Tanrı'nın ve kedibalıklarının üstüne yemin ederim ki balım, ne kadar çok sevişirsek, o kadar çok yaklaşıyorum cennete. Elbet çoook uzun zaman önce kışkışladıydı Tanrı onları. Ne dersin, o zamanlar da bugünkü kadar iyi ve güzel hissettiriyo muydu sevişmek?"

"Yukarı çıkıp ellerinin ve ayaklarının üstüne çökerek Tanrı'ya bunu bizzat sorabilirsin eminim. Ama ben bilmem," dedi Ella May. "Belki bu evin eskimesi gibi, sevişmek de zamanla kötülemiştir."

"Evler kötülemiş olabilir. Ama adım gibi eminim, sevişmek o zamanlara göre çook daha güzelleşmiştir." Sesinde dalgacı bir tını vardı. "Hadi hatun. Aslında elbiseni tam zamanında indirdin. Biliyo musun?"

"O pis aklından şimdi neler geçiyor acaba Bay Hamlin?" Ella May bir yandan konuşuyor, bir yandan da bahçede yürüyüp ipteki çamaşırları topluyordu. Kuruyup kurumadığına bakmak için duvardaki çiviye asılı kurulama bezini elledi. "Bir zahmet açıklayıver."

"Verandasında oturan Büyükbaba Hamlin'in ihtiyar gözlerinin parıldayıp alevler saçarak önce araziye, sonra yola, sonra posta kutusuna, sonra şu çite, sonra da senin elbiseni toplamış halde dikildiğin yere kaydığını görebiliyorum." Tike sığınağın üstünü kaplayan toz toprakta çıkıntı yapan mahzen kapısına oturdu. "Evet efendim. Onun mavi mavi çakan gözlerini görebiliyorum."

"Keşke belden yukarı düşünmeni sağlayacak bir şeyler olsa. Tam olarak ne bilmiyorum ama bir şeyler olmalı, yoksa çıplak et sevdan yüzünden keçileri kaçıracaksın. Büyükbaba Hamlin'in ihtiyar gözlerinin taa çiftliğinin oradan, aradaki yolu ve bizim çiftliği geçip benim çıplak popomu görmesine gelince, zerre kadar umurumda değil. O da esintide durup, bacaklarıyla göbeğini bizim kadar sık, hatta belki daha da sık yıkamıştır. Ee, ne anlama gelir ki bu? Hıh." Kapıya yürüyüp kollarındaki çamaşırları sandalyenin üstüne bıraktı.

"Büyükbabamın çok temiz bi kasığı olduğu anlamına gelir heralde." Tike yere tükürdü ve tükürüğünün küçük bir toz topuna dönüşmesini izledi. "Temiz olmalı. Burdan kokusunu alamıyorum. Sen alabiliyo musun?"

"Hayır." Sineklik, tüm evi sarsarak kapandı. "Lanet gelsin. Kapıya o sert yayı koyduğunu unutuyorum hep. Sinekliği her çekip bırakışımda bina yıkılacak diye korkuyorum." Ella May yıkılacak derken kollarını salladı.

"Aman alçak sesle konuş. Yoksa boktan kulübemiz hakkaten yıkılacak." Tike elindeki siğili koparıp kanını çürük sığınak kapısına sürerken güldü. "Sakin ol."

"Senin sakin olduğun kesin. Bir türlü zıvanadan çıkıp işlere girişmiyor, doğru dürüst çalışmıyorsun." Ella May elleri kalçalarında, çamaşır ipi direğini yerine koymak için kocasının yanından geçti. "Bir şeyin seni ayaklandırıp çılgınlar gibi savaşmanı sağlamasını nasıl da isterdim. Anca o zaman sana iş yaptırabilirdim."

Tike başparmağıyla siğilin olduğu yerden gelen taze kanı sildi ve, "Savaşçı mavaşçı değilim ben hatun, tek bildiğim saman yaymak," dedi.

"Eğer derhal oradan kalkıp bana yardım etmezsen, bundan böyle samanları benimle yatmak için döşek yapamayacaksın."

"Ay, çok korktum," dedi Tike ve dirseğine yaslanıp otlağa bakarak gözlerini kırpıştırdı.

"O da neydi öyle?" diye sordu Ella May ellerini yumruk yapmış dikilirken. "Hı, bayım?"

"Havanın korkutucu göründüğünü söylemek istedim. Çok korktum." Sanki Ella May tokadı basacakmış gibi, kollarını yüzüne kaldırdı.

"Senin ciğerini bilirim ben Tike Hamlin. Dalga mı geçiyorum sanıyorsun? Bu gece görürsün. Yatakta."

"Yatakta isteyeceğim bi şey yok sende."

"Ne? Tamam bayım, öyle olsun. Geceyi bekle. Seni senden daha iyi bilirim ben. Tam olarak ne diyeceğini biliyorum. Hanidir biliyorum hem de. Seni kendi adımı bildiğimden daha iyi bilmem için beynimi kullanmama bile gerek yok. Okuma fişlerinden daha kolay okurum senin o boş kafanı."

"Senden gani gani güzel bi kız var ahırda her gün takıldığım. Hatta daha bi saat önce beraberdik orda. Beni o lanet, bayat tehditlerinle korkutamazsın. Aptal. Toz ol şimdi. Kendi işini kendin gör." Tike ayağa kalkıp Ella May'in arkasında dikildi.

"Onca adam içinde seninle evlendim. Onların arasından gidip seni seçtiğimi düşününce..." Ella May başını iki yana salladı ve Tike onun önünde durmak için adım attığında sırtını döndü. Tike adım attıkça o sırtını dönüyordu. Kocası arkasında kaldı hep. Ella May onun yüzüne bakmayacaktı. Olduğundan daha sinirliymiş gibi yaptı. "Seni seçtim. Seni."

Tike kollarıyla Ella May'i sarmaladı ve avuçlarını meme uçlarına bastırdı. Ona sıkıca sarılırken boynunu ısırıp, "He ya. Düşünsene balım. Bi başkasıyla evlenseydin, burların en iyi yerinde iki bin beş yüz dönüm bi arazin, çimentodan bi evin ve süslü püslü bi sürü şeyin olurdu. Babanın istediği gibi. Niye bu kokuş-

muş yokluk yığınında, hem de benim gibi bi adamla durduğunu kaç kez düşündüm, haberin var mı?"

"Burada duruyorum, burada... çünkü başka bir yerde durmuyorum, bu kadar basit! Seni aptal! Benim kocamsın çünkü o kocamış rahibe bizi evlendirsin diye iki dolar verdim! Ve burada durmuş, şu yıkık dökük eve bakıyorum çünkü, çünkü şimdiye kadar gördüğüm en matrak, en sefil küçük şey bu! Duvarlara yapıştırdığım şu matrak gazete ve dergi sayfalarından bile daha matrak! Ve benim para babası babama gelince... bırak bütün çiftlikleri ve güzel evleri, onun önünde diz çöküp ağzının içine bakan diğer veletlerinin olsun. Babam hayatları boyunca onların yerine düşünür, yer, nefes alır, uyur, hatta onlar için doğru eşi bulur, onların yerine yatağa girer, bacaklarını açıp her şeyi gösterir. Ve, ve, ve. Eeeh. Kapa şu konuyu. Çok aptalca bir soru bu. Ben bir tek seni, kendimi, bizi düşünüyorum Tike. Daha ne kadar bu koca hapishanede kalacağız?" dedi Ella May ve Tike'ın kolunu öptü.

Güney tarafındaki duvara vuran güneş öyle ılıktı ki kaymağın eridiğini duyabilirdiniz adeta. Ahıra yürüyen susamış sığırlar avazları çıktığı kadar bağırıyorlardı. Bodrumdaki tavukla horoz koşturup duruyor, domuzlar çamurda yuvarlanıp homurdanıyordu. Havadaki titreşimle evin duvarları sallandı ve pencere rafının oradan demir kaymak bidonlarından birinin üstüne az biraz reçine, biraz da çürük ahşap tozu döküldü. Çökmekte olan ahşabın sesi kulaklarına geldiğinde büyük bir nefretle dişlerini gıcırdattılar. Dudakları birbirine öyle kenetlenmişti ki yaşayan hiçbir şey giremezdi araya, kan bile yolunu bulamazdı. Batan güneşin son ışıklarında, yüzlerinde bir savaşçının keskin yüzlü hayaleti belirdi.

II

AKKARINCALAR

ELLA MAY EVE YÜRÜMEYE BAŞLADI. Başı önünde, Tike'ı elinden tutmuş çekiyordu. Ayaklarının altındaki kuş tüylerini, ince saman çöpleriyle kuş yemlerini, buğday kabuklarını ve yerde uçuşan tozları gördü. Ella May gülümsedi, Tike da öyle. Yüzlerindeki tebessüm bir acıyı gizliyordu. Bugün çiftlikteki her şey hareket ediyordu; ağır ağır yürürken adımlarını düşünerek atmak zorundaydılar. Başları önlerindeyken, ev gözlerinin önünde uzaklaşıyordu sanki. Pırıl pırıl bir gündü. Route 66'dan Ben Lomond'un domuz çiftliklerine, buğday ekili tarlaların kilometrelerce ötesinden yukarıdaki kuzey düzlüklerine ve is karası ekinlerin oluşturduğu puslu ufka kadar hafif bulutların lekelediği masmavi bir gökyüzü uzanıyordu kuzeye doğru. Ve güneye doğru, yer gibi yassı, cetvel gibi dümdüz buğday tarlalarından Clarendon'ın etrafındaki pamuk tarlalarına inen Cap Rock kayalıklarına kadar berrak, alabildiğine berrak bir gündü.

Tike ve Ella May Cap Rock kayalıklarında yüzlerce, binlerce kez ata binmişlerdi. Sıcak soğuk demeden her türlü havada kanyonların, kurumuş ırmak yataklarının, suyollarının, sel yatakla-

rının yukarısında, aşağısında, üstünde, içinde, altında yürümüşlerdi. El ele tutuşup, düz kayaların, yuvarlak çakmaktaşların, demirağaçlarıyla mor papatyaların ve doğanın can yakan zehrine bulanmış dikenleri ve sivri uçlu yapraklarıyla çeşit çeşit kaktüslerin kökleriyle gövdelerinin üstünde ayaklarını sürterek yürüyüp aşındırmışlardı ayakkabılarını. Kulaklarını elleriyle kapayıp, şiddetle esen rüzgarın saçlarını karıştırmasını hissetmiş, yuvarlak çalıların düz kayaların üstünde zıplayıp sekerek hızla sürüklenmesini izlerken, "Şu çalıya bak! Nasıl da uçuyo! Baksana! Nasıl da seke seke yuvarlanıp şu kayalıklardan uçtu ama!" diye bağırmışlardı.

Ve çalılar aşağıda bir yere, Tike'ın deyişiyle "pamuk ekip biçen birinin tarlasına" düşerdi hep. "Yaşlı doğa ana bizim yukarı düzlükleri temizlemek istediğinde, çöpleri şu aşağı düzlüklere boşaltıyo!"

Bunun üzerine Ella May gülerdi. Hep gülerdi o. Gülmek kolaydı onun için. En iyi de ekinler, rüzgarlar, borçlar, endişeler, korkular ve kuruntular ayyuka çıktığında gülerdi. Zayıf bir kadının zayıflığıyla, şişman bir kadının şişmanlığıyla ya da çirkin birinin çirkinliğiyle alay eden bir gülüş değildi bu, öyle bir şey değildi, kendiniz olduğunuz için sizinle alay eden bir gülüş değildi. Karnından gelip boğazından geçer ve yüzüne, tüm bedenine yerleşiverirdi gülüşü, öyle kolay ve rahat bir şekilde gülerdi ki herkes buna "Ella May'in gülüşü" derdi. Bazıları başka şeyler de söylerdi küçük eklemeler yaparak: "Ella May rüzgarda uçuyor yine." "Ella May'in kahkaha sandığı açılmış." "Yine güldüğüne bakılırsa, evde işler kötü herhalde." Küçük bir kızken, düzlükleri kavuran sert rüzgarların dişlerinin karşısında, kumların, çakıltaşlarının, saman çöplerinin, kağıtların, her türden kuru, gevrek şeylerin yaygara koparak içine karıştığı rüzgarların arasında

duyulmak için kullanırdı sesini. Herhangi bir kahkahadan fazlasıydı onunki, sesi yükselip havalanırve "Yihuuu", "Heeey", "Tiiikkkee!", "Deeedeee!" ya da "Baaaksaanaaa!" derdi. Aklında ne varsa onun ilk kelimesini haykırırdı hep, ya da sığırlarla, tavuklarla bir başınayken veya traktördeyken yahut ekin biçerken gülüverirdi, sonra da ansızın insanların kendisini duyduğunu hatırlar ve hemen o anda kendisiyle ve dünyevi kederleriyle dalga geçerdi kendince. Rüzgarın estiği yönde duranlar Ella May'in ilk sözcüklerini işitir ve bir sonraki sözcükleri yakalamak için kulak kesilir ama ne olduğunu anlayamazlardı pek tabii.

Evin doğuya bakan ön kapısına yürürken, Tike'ın gözleri kanyondan getirdikleri düz kumtaşına takıldı. O da kendince güldü. Ella May'inkinden farklıydı ama onun gülüşü. Akciğerlerinde ve tüm bedeninde yankılanan alçak bir kıkırdamayla dolardı boğazı. Samanın üstündeki tüyler kadar hafif, yeni ayın teni kadar dingin, Ella May'inkinden daha sakin ve alçak sesli bir gülüştü bu, alçaktı sesi, tabii bahçenin öte yanından karısına ya da kasabadaki bir sokağın karşısından arkadaşına bağırmıyorsa. Güldüğünde yüzü canlanıverir ve yaşadığı bütün hayatı yansıtırdı sanki, ama derinlerde kendine, sefaletine gülüyormuş gibiydi. Eski taş basamaklara, kumtaşına bakıp, "Elly, bu var ya bu, bize ait gerçek bi şeye giden ilk basamak bence," dedi.

Ella May bir ayağını taşa koyup kapıdan içeri adım attı ve, "Aman. Umarım bizim yaptığımız bir şey gerçek bir şeye basamak olur," dedi. Odaya nefretle, öfkeli ve vahşi bir ifadeyle baktı. Ella May'in peşinden içeri giren Tike karısının dişlerini gıcırdattığını duydu.

Yüzüstü yatağa yatarken, "Bakacak pek bi şey yok, değil mi?" diyebildi sadece. Kırkyama battaniyeden bir toz bulutu kalktı. Tike ağzıyla burnundan bir homurtu çıkardı.

Ella May ne zaman bu sinirli homurtuyu duysa kocasının aklından neler geçtiğini anlardı, bunu öğreneli çok olmuştu. Tike kızgındı. Öfkeliydi. Her şeyden bıkmaya ve tiksinmeye başlıyordu. Tike Hamlin kavga adamıydı ve bu homurtu onun kavga edecek kadar kızgın, öfkeli ve sinirli olduğu anlamına geliyordu. Ella May'in aklına düşünceler üşüştü:

"İyi de... Neyle kavga edecek ki? Kiminle? Nerede? Ne zaman? Rüzgarla mı, yağmurla mı? Ay ve yıldızlarla mı? Üstündekileri parçalayıp mevsimlerle ve bulutlarla mı kavga edecek yoksa? Hep yanlış zamanda geldikleri için rüzgarla ve tozla mı kavga edecek? Yanlış yönlere gittiği için şuradaki Route 66'yla mı? Gidip Star Route okulundaki herkesle mi kavga edecek? Komşularla mı? Boş boş gezindikleri için domuzlarla, köpeklerle, tavuklarla mı kavga edecek? Tavuğu kovaladığı için horozla mı kavga edecek? Bebek domuzları kovaladığı, itip kaktığı, ısırdığı için erkek domuzla mı kavga edecek? Yel değirmeninin en tepesine çıkıp salak salak bağırdığı ve tüm çiftliği deliye çevirdiği için hindiyle mi kavga edecek? Neyle kavga edecek? Kiminle? Nerede? Ne zaman? Bahçeden geçip türlü türlü dandik borçları toplamaya gelenlerle mi kavga edecek? Eyaletteki hükümet binasıyla mı, belediye sarayıyla mı, umumi tuvaletle mi? Neyle kavga edecek?" Olay bundan ibaretti. Yok, bundan daha fazlasıydı. Öyle büyük bir şeydi ki bu, kelimelere dökmenin imkanı yoktu; ellerini sürdükleri her küçük işe, atacakları her adıma karışan ve her şeyi altüst eden bir şeydi, çiftlikteki her angaryada ve her büyük işte hissedilen yakıcı bir acıydı, yaptıkları her şeyin içinde olan küçücük, ufacık bir şeydi. Tike'ın içi tüm bu duygularla çalkalanıyordu. Ella May aynı homurtuyu bir iki kez daha duyunca az kalsın gülümsüyordu. Yüzünü tavana çevirdi ve elbisesini çıkarıp sandalyeye bıraktı. Burnunda, evdeki tozdan kaynaklanan yan-

mayı, o ufak, uzak, belli belirsiz, hafif yanmayı hissetti. Derin bir nefes aldı. Gözlerinden akan yaşların göz kalemini akıttığını hissetti. Yatakta yatan Tike görmesin diye gözlerini silmeye çalıştıysa da bu sefer kalem yanaklarına bulaştı; Ella gün batımındaki renklerin gölgelerinin vurduğu bir kurukafaya benziyordu adeta, oyuk yanaklı, cılız, korkutucu.

"Elly." Tike burnuyla ağzını yatak örtülerine gömdü iyice. "Balım."

"Ne var?" dedi Ella May sırtı ona dönük. Tike'ın aklı dağılmasın diye olabildiğince yavaş çıkardı ayakkabılarını. "Hı?"

"Bi şey söylemem lazım sana. İçimi kemiriyo kaç zamandır. Söylemem lazım, beni öldüreceğini bilsem de söylemem lazım. Eline baltayı geçirip icabıma bi güzel baksan da söylemem lazım." Ellerini yatak kılıfına geçirmişti, yatağın yayları köşeye sıkışmış bir kanarya gibi ciyaklıyordu. "Deli çıkacağım. Fıttıracağım. Daha fazla tutamam içimde."

Ella May üstüne beyaz puantiyeli, mavi bir pamuklu elbise geçirip göğüs kısmındaki iki düğmeyi iliklediği. "Biz birbirimizden asla sır saklamadık, değil mi bayım?"

"Hayır, ama..."

"Aması ne?"

"Söyleyeceğim şey kötü. Alçakça. Endişelerimizin toplamı kadar büyük bi şey. Hatta daha da büyük bi şey." Tike bir eliyle yatağı dövüp, diğer beş parmağıyla saçlarını çekti. "Hatta, hatta daha kötü bi şey."

Ella May durup duvar kağıdına baktı; çatlaklarına, yırtıklarına, hiçbir kadının temizleyemeyeceği ya da temizlemeyi aklından bile geçiremeyeceği toza ve örümcek ağlarına. Sırtı hâlâ Tike'a dönüktü. "Evet?.."

"Geçen seneyi hatırlıyo musun?"

"Evet. Ne olmuş geçen seneye?"

"Şey. Bu iki bin beş yüz dönümü geçen sene kiraladık, değil mi?"

"Evet..."

"Parasını da peşin ödedik, değil mi?" Sesi korkunç bir işkence çekiyormuş gibi çıkıyordu.

"Evet," dedi Ella May pürüzlü, kuru bir fısıltıyı andıran bir sesle. Elleriyle yüzünü ovalayıp hafifçe yana eğilirken koca evin tozunu, pisliğini ve kirini ağzında hissetti.

"Balım. Benim kendim için tasalandığım, kendimi düşündüğüm filan yok. Ben değilim mesele. Ben hep zorluk çektim, hep pis tarafta, berbat şeylerle yaşadım; sense öyle yaşamadın. Bi sürü arazisi ve çiftliği olan bi adamın kızısın sen, on iki odalı taş bi evde yaşadın hep ve bu dünyadaki iyi şeylere sahip oldun. Öyle yaşamaya alışıksın. Aklın, planların, düşüncelerin, umutların, seninle alakalı her bi şey, eh, bi şekilde benden bi basamak yukarda. Hayatım boyunca baban gibi büyük bi adam olmak istedim; büyük bi mal sahibi, büyük bi adam, büyük bi idareci, bi başkan, her yöne alabildiğine uzanan büyük geniş bi arazideki bi şeylerin patronu olmaya nasıl da can attım, bu istekle nasıl da yanıp tutuştum. Ama hiç bi şey olamadım, seneler önce topraklarını senin babana satmak zorunda kalan bi ailenin köpek gibi çalışan oğlu olmaktan öteye geçemedim."

"Ee? Peki ya şimdi? Dinle! Bay Tike Hamlin!" Ayaklarını sertçe yere vurup öfkeyle bağırmaya başladı. "Yine beni zengin babamla vurmaya çalışacaksan eğer, şu kapıdan çıkıp gider ve bir daha da dönmem! Sırf bir sürü çiftliğe sahip bir babam var diye, her allahın günü oturup erkeğimin saçını başını yolup sızlanmasını, inlemesini, hüngür hüngür ağlamasını dinlemeyeceğim! Evet! Babamın çiftliğinizi elinizden almak için her tür oyu-

na başvurduğu doğru! Başka bir sürü insanı da çiftliklerinden etmek için aynı numaraları yaptı! Ya da kiracıları çıkarmak için! Hayatımın o kısmını senden on bin kat daha iyi biliyorum ben Tike Hamlin, her gün kafanı o yel değirmenine ya da şu karyola başlığına vursan da benden daha iyi bilemezsin, bilemeyeceksin bunu! Bin sene geçse de bilemeyeceksin! Onun muhasebe defterlerini tuttum ben, dolarlarını, sentlerini, borçlarını, faizlerini, ipoteklerini, giren çıkan her senti, her bir kokuşmuş senti kaydettim hayatımın en güzel altı senesinde! Orada bebek gibi yatıp, zengin babam hakkında ağlama bana! Benim nerede yaşayacağımı söylemeye kalkma! Ya da nasıl yaşayacağımı! Hatta bu konuyla alakalı başka bir şey söyleme bana! Tanrı aşkına! İsa aşkına! Benim aşkıma ve senin aşkına! Tike. Eğer ailemle aramdaki kavgayla alakalı tek kelime daha edersen, yemin ederim şu kapıdan çıkar giderim! Hayatın boyunca da göremezsin beni!" Elleriyle havayı döverken sesi kızgın, kesik kesik çıkan bir çığlığa dönüştü, ağlamamak için uğraşırken zorlukla nefes alıyordu. "Tanrım!" Avuçlarını duvara koyup ıslak yanağını eline dayadı, göz kalemi iyice akmıştı.

Tike birazcık sakinlemişti. Daha yumuşak konuşuyor, sesi sanki bir yığın pamuğun arasından çıkıyordu. "Çerçöp kiracısı olmak berbat. Bundan daha fazla düşemeyiz."

"Madem öyle, madem olup olabildiğin tek şey bu, ne kadar düştüğünü söylemeye çalışırken neden böyle hiddetleniyor, huysuzlanıyor, yaygara koparıyorsun?" Yüzü ellerine dayalı, kuzeye bakan pencereden dışarıyı izliyordu. Gözlerinde kederli bir düşüncenin ışığı vardı.

"Düştüm."

"Nasıl düşebilirsin ki? Kiracısın sen. Hep öyleydin. Ömrün boyunca. Nereye düştün? Nereden çıktı bu düşme meselesi bir-

den?" Ella May'in yanaklarındaki kara lekeler ellerine bulaşmıştı şimdi de.

"Woodridge bu sene çiftliği bize kiralamayacakmış."

Bunu duyan Ella May kendini yere bıraktı ve elbisesinin altında bağdaş kurup gözlerini kırptı. "Kiralamayacak mı? Ne zaman gördün ihtiyar Woodridge'i? Söylemedin bana. Bir senenin dolduğunu bilmiyordum."

Tike battaniyeye gömülü dudaklarının sıcaklığını yaladı. "Geçen hafta doldu."

Ella May kendini zayıf, gergin, güçsüz hissediyordu. Öyle sersemlemişti ki ağzını açamıyordu. Biriktirdiği eski kağıt yığınına ve bulaşık tasındaki yapıştırıcıya baktı.

Tike yatağın arkasındaki duvara doğru konuştu. "He ya. Geçen hafta. Yazıhanesine gittim kira süresini uzatmaya. Kafasını iki yana salladı. İmkansızmış. Maalesef miş. Asla olamazmış."

"Yaaniiii?"

Tike iki eliyle birden saçlarını öyle bir tutup çekti ki acıdan gözleri yaşardı. "Yani. Ee. Şey. Sana söylemeye çalıştığım şey bu işte."

"Yaanii. Taşınıyoruz?" Ella May üst dudağını ısırıp kucağına baktı.

"Hayır. Taşınmıyoruz."

"Taşınmıyoruz?"

"I-ıh."

"Ne de yeniden kiralıyoruz?"

"I-ıh."

Ella May başını sert duvara yasladı ve ellerini kucağında birleştirip gözyaşlarının arasından, "Kiralamıyoruz? Gitmiyoruz? Şunu yapmıyoruz? Bunu yapmıyoruz? Benim güzel arkadaşım," -kelimeleri de gözyaşları gibi ağır ağır dökülüyordu- "biraz daha

açık konuşabilir misin? Ne yapıyoruz o zaman?" dedi.

"'Biz'li konuşmana bayıldım," dedi Tike gülümseyerek. "Galiba o kelimeyi insanların söylediği her bi şeyden daha çok seviyorum." Gözlerini kapayıp, "Biz," dedi duvara doğru.

"Biz. Ne?" diye sordu Ella May kıpırdamadan.

"Biz, kiracılardan on kat daha berbat durumdayız balım."

"Nasıl yani?"

"Öyleyiz işte. Herifçioğlu burayı neden bize bi sene daha kiralamıyo biliyo musun?"

"Niye?"

"Buraya ev yapacakmış. O yüzden bi seneliğine kiraya vermek istemiyomuş. Burda yaşayıp iki bin beş yüz dönüm arazide çiftçilik de yapabilirmiş. Eğer bi seneliğine kiraya verirse evini yapamazmış."

"Eeeee?"

Tike elinin tersiyle ağzını sildi, günlerdir tıraş etmediği sakalı parmaklarına battı. "Eesi şu. Şey. Arazide yaşamamıza, ortakçı olmamız koşuluyla izin verebilirmiş bi tek."

Ortakçı lafını duyar duymaz, Ella May Hamlin'in beyninde şaşkın, buruk, zayıf bir tel titredi. Dili yapış yapıştı, boğazını istila eden ve konuşmasını engelleyen ağdalı, zamklı, iğrenç bir tükürükle kaplıydı. Yüzünde hatlarını çarpıtan bir acı patladı, boynuyla kollarındaki damarlar ağaç kökleri gibi gerildi ve nihayet mağlup, bitik, yitik bir fısıltıyla, "Ortakçı mı?" diyebildi.

Tike yattığı yerden kalkıp elleriyle gözlerini kapadı. Ayakta zar zor duruyor, yalpalıyordu. Dudaklarını yiyordu; önce maviye, sonra siyaha, sonra mora döndü dudakları. Derken çarpıldığında, delirdiğinde, öfkelendiğinde, sarhoş olduğunda çıkardığı o homurtuyu çıkardı yine. Odada, Ella May'in beyaz puantiyeli elbisesinin eteklerinden birkaç adım uzakta bir aşağı bir yuka-

rı yürüyordu. Öksürüğü andıran bir ses geldi boğazını temizlerken.

"Çiftçi olmak iyidir. Bi erkeğin yapabileceği iyi bi iştir bu. Bi erkeğin ya da kadının yapabileceği iyi bi iş. İyi olduğu ve bi insan evladı iyi olabileceği için iyidir çiftçilik. İnsan iyi bi şey yapabilir ve iyi bi şeyler yaptığını hissedebilir. Ve çiftçilik. Eh, çiftçiler iyidir. Bi de işini ağırdan alıp takım elbiselinin tekine borçlanan çiftçiler vardır. Hele bi de bi iki güçlükle karşılaşırlarsa ya da toprakları engebeli ya da kayalık bi arazideyse yahut kötü rüzgarlarla, kavurucu sıcaklarla, kuraklıkla, erozyonla, selle, sağanaklarla filan başa edemezlerse, işte o zaman ellerinde ne var ne yoksa kaybederler. Ondan sonra düşer ve başka birinin kiracısı olurlar. Tenlerinden, kemiklerinden, yüreklerinden, ruhlarından, akıllarından bi parçayı kaybederler. Kendi çiftliklerinde mücadele etmezler artık, eskisi gibi mücadele etmezler. Olmaz. Çünkü kiracıdır onlar artık. Çiftliklerinin sahibi değillerdir. Basit birer kiracıdırlar. Tanrı aşkına, ne kadar aşağıdadır durdukları basamak? Güzel tanrım. Alçakça ve rezilce aşağıda olabilir o basamak. Ben de öyle hissettim. Ailemin yerinde çalışırken özenli, planlı, gayretli, kıpır kıpırdım. Ama kiracılığa kadar düştüğümden beri, nedendir bilmem, hiç de bilemeyeceğim, eskiden içimde olan, toprağıma, tohumlarıma ve mevsimlerime karşı hissettiğim o şeylerin çoğunu yitirdim sanki. Sonra on kat daha düştüm, kiracı bile olamayacak kadar düştüm! Yüce tanrım! Elly! Elly! Balım! Dünyamdaki her şeyi yitirdim! İşleri ağırdan aldım ve öyle düştüm, öyle lanet bi şekilde düştüm ki, ortakçı oldum sonunda! Ortakçı!" Tike sustu. Gözlerini doğuya bakan kapıdan ahıra çevirip Ella May'in bir şey söylemesini bekledi.

Ella May midesindeki ekşimenin burnuna kadar geldiğini hissetti; gözleri küçük, bulanık yaşlarla pırıl pırıldı. Kapadı göz-

lerini ve koca hayatındaki kasılmaları ve krampları gördü aklında, odada. Başını yeniden duvara dayayıp evin çürük, pis kokusunu çekti içine. Pencereden tam bir buçuk kilometre ötede, kuzeye doğru, Route 66'dan geçmekte olan iki araba gördü. Gülümsedi, yüzünün çamurdan bir keke benzediğini hissediyordu. "Şu arabalara bak."

"Hı-hı."

Tike başını kapı çerçevesine yasladı. "Biri dev gibi, diğeri cüce. Biri Cadillac gibi gidiyo, diğeri Austin gibi."

"Minik bir akkarıncaya, bir böceğe benziyor. Değil mi?" Ella May'in gözyaşları tuzluydu diliyle dudaklarında, ve sözlerinde dalgın, ağdalı, uzak bir şeyler vardı. "Akkarıncalar. Ha ha ha."

Tike başparmakları dışarıda kalacak şekilde ellerini arka ceplerine soktu. Sol topuğunu kurt yeniği zemine bastırmış, sağ ayağıyla ucuz muşambanın ince, sert, açılmış kenarını eşeliyordu. Ella May gülümsemeye çalıştı. Tike da çitlerin ve tarlaların, tüm dertlerin ve saçmalıkların üzerinden otoyola bakarak gülümseyip, "Akkarıncalar, ha?" dedi. Otuz üç senelik hayatında ona bir sürü dost ve düşman kazandıran o gülümseme yerleşti yüzüne. Yüzü gülümsüyordu. Toprağın sürülüşünü, tohumların ekilişini ve mevsimleri izleyen adamların hayalleri, kafalarındaki yankılar, karışıklıklar vardı bu gülümsemede. Bilyeleri andıran gözleri kederle parlıyordu. Dizlerini kırıp çömelmek istedi ama ayakta durursa Ella May'in daha iyi hissedeceğini düşündü. Bedenini dikleştirip olabildiğince dik durdu, sonra başını kapı çerçevesine yasladı. Gözleri rüzgarla esip, büyük ve küçük arabanın batıya giden yoldagözden kaybolmasını izledi. Ayaklarıyla yer muşambasının kenarını eşelemeye devam ediyordu; bir yandan da ceplerinde yumruk duran ellerini öyle sıkıyordu ki avuç içlerinde derin, mor tırnak izleri peyda olmuştu.

Kendini bildi bileli, yaşam ya da ölüme ait bir şey gibi hissettiği, içine çektiği ve bildiği o rüzgarda gülümsemişti. Rüzgar havaya aitti ve hava insanların, ekinlerin hem yaşamı hem ölümüydü. Her zaman biraz kaşlarını çatar, biraz gülümserdi havaya, güneşe, yukarıdaki koca mavi çanakta birbirlerini kovalayıp duran yıldızlara. Kuzeyin kasvetli tipileri otları kamçılardı. Çiftlikteki hayvanların burunlarıyla kulakları donardı. Tike soğuk mevsimlerin uğultulu rüzgarlarına karşı yürürken hareketlerini rüzgara uydurmayı, gözlerini kısmayı, yüzünü buruşturmayı öğrenmişti. Bunaltıcı havalarda kızgın güneşe, toza, tere, hoplaya zıplaya dans eden sıcağa gülümsemeyi de öğrenmişti. Ve yağmura. Vahşi ve duygusuz, ipini koparmış, gök delinmiş gibi yağan yağmurlara da aynı şekilde gülümserdi. Bunların hepsi yontmuş, şekillendirmiş, cilalamıştı alnını. Bunların hepsi yüzüne, kısılan gözlerine işlemişti ve sevdiklerine bahşettiği cana yakın tebessümün, ona düşman kesilenler ve acı yaşatan insanlar hakkında konuşurken bastıran nefretten olma öfkeli sırıtışın bir parçasıydılar. Tike günde yüzlerce, binlerce kez sırıtır, somurtur, homurdanır, gözlerini kısar ve gülümserdi. Bazen hepsi birden geliverirdi yüzüne. Bu duygular yüzlerce kez kanında dolaşırdı, kısılan gözleri, tebessümü, gülüşü, hepsi tek bir dakikada, tek bir nefretten olma.

"Ella, balım," dedi Tike, "akkarınca ne ola ki?"

"Akkarınca mı?" Ella May paslanmış pencere demirinin arasından arabalara son kez baktı. "Akkarınca?" dedi çenesini pervaza dayayarak.

"He."

"Mini minnacık bir böcek ya da bir tür ufak kurt veya küçük örümcek falan işte." Demirlerdeki toz burnunu kaşındırdı. "Öyle bir şey herhalde."

"Peki, neyle geçiniyo?"

"Ne bileyim ben. Böyle aptal aptal sorular sorma bana. Ne sanıyorsun beni, ayaklı kütüphane filan mı?" Ella May dizinin biraz üstünde kalan morluğu ovaladı. Asık suratıyla, Tike'a kendine daha sıcak ve daha yakın şeyler varken otlağın üzerinden otoyola bakarak vakit kaybetmemesi gerektiğini anlatmaya çabalıyordu. Tike'ın morluğu görmesini umuyor ve o diğer yöne bakmaya devam ettikçe de canı yanıyor, kendini yalnız hissediyordu. Derken bacağını daha hızlı ve sertçe ovup, morluğu kolayca görülebilsin diye elini yavaşça bacağının yukarısına götürdü. Tike onu umursamıyor gibiydi. Ella May düzlüklerde senelerdir bir başına esen rüzgarı hissederek, "Aptal," dedi.

"Öğretmensin sen, değil mi?" Tike doğuya baktı ve ahırın etrafında tedirginlikle sağılmayı bekleyen inekleri gördü. "Hayatının yarısını Star Route okulundaki o kalın kafalı veletleri hizaya sokmak için harcamadın mı? Sana küçük bi böceğin, aman, bi akkarıncanın ne olduğunu sorunca da kalkıp bana aptal diyosun."

"Aptalsın. Aptal. Sen busun işte." Bacağındaki morluğu daha sert ovaladı. "Koca Bay Aptal. Koca Aptal Bay Tike Hamlin. Ne yapacağını bilmez hiç."

Tike dönüp ona baktı. Ella May iyice arkasına yaslandı ve ağzını aralayıp gözlerini bacağını ovalayan eline çevirdi. Tike belli belirsiz, sıcak bir titreme hissetti içinde. "Bana akkarıncanın ne olduğunu söyle. Son kez soruyorum."

"Koca Tikey. Bilmez. Ne yapacağını bilmez hiç."

"Bacağını ovmayı bırakıp dizlerini örtmezsen geliyorum oraya. Yüce tanrının minik enikleri aşkına, balım, daha ne kadar kızışabilirim sence?" Bir anlığına sırtını döndü, ne yapacağını bilmiyordu. Sonra Ella May'in ona hanım evladı ya da utangaç diyeceğini düşünüp döndü yeniden, dudakları sırılsıklamdı. Ne-

fes alıp verişleri şiddetli rüzgarın telaşlı sesini andırıyordu. Kalbi içinde hoplayıp zıplıyordu. Ella May'in elbisesini çıkarıp her yanını öpmemek için zor tutuyordu kendini. "Ne var orda? Morluk mu? Ne zaman oldu?"

"Nihayet fark ettin," dedi Ella May somurtup. "Kaymak bidonlarını taşırken oldu. Hatırladın mı? Rüzgar elbisemi havalandırmıştı da çok hoşuna gitmişti hani?"

"Mımm."

"Yerinde olsam ben de mımmlardım. Bacağımın yarısını yarsaydım ruhun bile duymazdı."

"Kötü morarmış, ha? Hadi, güzelce ovayım orayı. Ayaklarının arasına, tam şuracığa şöylece çömeleyim. Dur, kıpırdama. İsa marangozluğu bıraktığından beri hiçbi huysuz hatunun tatmadığı kadar yumuşak ve güzelce ovacağım bacağını. Yalnız benim ellerde çizik, siğil, nasır, ne ararsan var. O yüzden üstünden vahşi bir sığır sürüsü geçmiş gibi hissedebilirsin." Eğilip Ella May'in diz kapağını öptü.

"Hiç de bile. Çok güzel. Oof. Orayı çok ovma. Ooh. Mımm. Kasabalı kızlar bile böylesini tatmamıştır. Hoş, bacağım kasabalı kızlarınki kadar güzel değil. Ne dersin?" Konuşurken saçlarını duvara sürttü, gözleri yarı kapalı, dudakları ıslaktı.

"Nerde arar böyle bacak kasabalı hatunlarda." Morluğu ellerken Tike'ın yüzünde bir acı ifadesi belirdi. "Boy ölçüşemezler bile."

"Oof. Azıcık daha yavaş. Kesinlikle aptalsın sen." Ella May bacaklarını biraz daha araladı. Tike aralarına çöküp iyice ayırdı onları. Kocasının ellerinin sıcaklığı öyle iyi geliyordu ki Ella May gevşedi. "Şimdi sana akkarıncanın ne olduğunu anlatacağım," dedi.

"Öyle mi?"

"Akkarınca, evleri yiyip bitiren, her şeyi çürüten bir canlıdır."

"Hah. Her şeyi çürütür mü?"

"Hayır. Bazı şeyleri. Ahşap. Ziftli kağıt. Muşamba. Evler. Aaah. Lanet olsun, tanrım, bu nasıl güzel bir his böyle. Tike ellerin bana ne kadar iyi geliyor bilemezsin."

"Peki, kedilerle köpekleri de çürütür mü akkarınca?"

"Hayır. Aaa. Bilmem," dedi Ella kendi kendine gülüp.

"İnsanları çürütür mü peki?"

"Yoooo."

"Bi tek ahşabı, ziftli kağıdı ve muşambayı mı?"

"Çoğunlukla sadece ahşabı. Ahşap evleri," diye cevap verdi Ella May. "Ahşaptan yapılmış çoğu şeyi."

"Hah, mımm. Saçlarımı gözlerimden çeker misin balım? Neyi ovduğumu göremiyorum. Hiçbi noktayı kaçırmayayım."

"Neyin hiçbir noktasını? Aptal?"

"Ovduğum bacağımın."

"Bacağının mı? Ne zamandan beri benim bacağım senin bacağın oldu?" Ella May ciddi görünmek için elinden geleni yapıyordu. "Açıklar mısın lütfen?"

"İlk ovduğumdan beri. Hatırlıyo musun?"

"Hayır. Sen de hatırlamıyorsun. Kapa çeneni. Ovmaya devam et." Ella May başını geriye öyle bir zamanlama ve öyle bir edayla atıyordu ki, Tike her hareket edişinde, onun omuzlarına dökülen saçlarının ve boynunun kokusunu ağzıyla burnunda hissediyor ve kanı ocaktaki çaydanlık gibi kaynıyordu. "Ne zamandı hatırlıyor musun?"

Tike yutkunup, "Annenle babanın yatmaya gittiği, üç abinle iki küçük kardeşinin de ön taraftaki odada ateşin başında oturduğu geceydi galiba. Annenin eski hamur tahtası kucağımızda poker oynuyoduk," dedi.

"Oooooo." Ella May o sırada başını duvara öyle sert çarptı ki, tıpkı eşek arılarının, karıncaların, yaban arılarının yuvalarına çamuru sıkı sıkı yığdığı gibi, rüzgarların da tozu, pisliği öyle yığdığı duvardaki çatlaklar ve tümseklerden tozlar döküldü. Duvar kağıdının gerisinden gelen toz sesiyle birlikte Tike'la Ella May'in gözleri büyüdü hafifçe. Görecek bir şey yoktu, sesi dinleyip düşündüler, geçmişin akıllarından akıp gitmesine izin verdiler sadece. Bir tek Ella May'in çıkardığı yüksek "Oooooo" sesi vardı. O kısacık zaman boşluğunda oda hayalet bir evin odasına dönüşmüştü ve rüzgarlarla beliren o ruh eve saldırmak için tozu ve pisliği savurdukça savurdu havaya, tıpkı yukarıdaki düzlüklerde yeniden doğmak için ağlayan, inleyen, yalvaran ve kendi tozlarını taşıyan ölülerin ruhları gibi.

"Burda böylece durup bütün gece kesiklerini, yanıklarını, berelerini ovmak isterdim hatun, ama bi şey duyuyorum," -başını yana yatırıp tavana baktı- "rüzgar çok tuhaf bi ses çıkarıyo." Ella May'in bacağındaki morluğu öpüp, "Kaz, kaz. Ek, ek. Ört, ört. Tüm tohumlar ekildi, iyice derine gömüldü, kışa hazırlar," derken sanki toprağı kazıyormuş gibi, parmağıyla Ella May'in bacağını çizdi, sonra da örttü elleriyle.

Her gün güneşin batmasına birkaç dakika kala Tike dışarı çıkar, iki domuzu, dört atı besler, altı ineği sağar ve tavuklara bir kova dolusu yem atardı. O sırada Ella May de kaymağı ayırır, soslu ekmek pişirir, domuz budu kızartır ve kahve yapardı.

"Rüzgarın ezgisinde çok tuhaf bir tını duyuyorum galiba. Hadi. Kalk. Evin içi hava dolup balon gibi uçmadan önce şu beş para etmez kapıyı kapa. Sıkıca kapa. Hadisene. Şu gömlekle tulumu geçir üstüne. Ben de havalı paçavra mantomu giyeyim de sana dışarıdaki angaryada yardım edeyim. Sonra sen de kaymağı ayırırken, akşam yemeğini hazırlarken, bulaşığı yıkarken ve çat-

lakları kaparken bana yardım edersin, hı? Ne dersin?" dedi Ella May.

Bahçede başlarını öne eğmiş ilerlerlerken Tike başını iki yana sallayıp, "Oooy. Boku yedik," diye homurdandı.

Ella May kaşlarını çatıp, "Laflarına dikkat edersen sevinirim," dedi.

Çalıştıkları zamanlarda Tike hep küfreder, tükürür, şakalar patlatır, bağırıp çağırır, tavuk, ördek, köpek, hindi, kaz, at, inek ve koyun sesleri çıkarırdı. "Tek bildiğim dil bu, n'apayım," diye cevap verdi Tike ve kahkahayı bastı. Sonra tel çitin üstünden atlayıp bir kova yemi yere boşalttı ve, tavuklar minnettar bir şekilde karınlarını doyururken, kollarını çırpıp horoz gibi öttü. Atlar başlarını kaldırıp, uzaktan gelen vahşi çığlıklara ve daha da vahşi rüzgarlara homurdandı. Sığırların yüzlerinden tedirginlik okunuyordu. Tike boynunu eğip kamburunu çıkardı ve inekler kadar hüzünlü, acıklı ve endişeli bir şekilde başını öne arkaya salladı. Ardından hepsini ahıra soktu, Ella May de yemliklere kova kova yem boşalttı. Kaşları çatılmıştı yine. "Odun kafalı olmaktan vazgeçip başka bir şey olmayı öğrenebilirsin. Bir denesen, denemek için gayret göstersen başarabilirsin bunu. Senin sorunun denemeye bile yanaşmaman."

"Neyi deneyeyim?" diye sordu Tike ilk ineği sağarken.

"Of," dedi Ella May onun yanında başka bir ineği sağarken. "Adam olmayı, adam gibi konuşmayı."

"Hadi ordan. Adam gibi konuşmuyo muyum ben?" dedi Tike asabi asabi. "Ha? Adam gibi konuşmuyosam, nasıl konuşuyomuşum?"

Diğer dört ineği sağarlarken tartışmaya devam ettiler. "Odun kafalılar gibi, Star Route'taki ahmaklar gibi konuşuyorsun."

Ahırın dışında rüzgar öyle bir uğulduyordu ki konuşurken

seslerini yükseltmek zorundaydılar artık. Rüzgarla birlikte hareket eden şeylerin sesleri kanat sesi gibi geliyordu kulaklarına. Kuru mısır sapları, otlar, dikenli çalılar tahtalara çarparken tıkırdıyor, yerlerinden kopup ahırın yanından zıplaya hoplaya, seke seke süzülüp geçerken ıslık çalıyorlardı. Dünya onların etrafında hareket ediyordu. Doğanın yüzündeki her şey sürünüyor, emekliyor, kımıldıyor, çırpınıyor, fırsatını bulunca da topraktan kopup uğuldayarak uzaklara gidiyordu.

Düzlüklerdeki çimenler, sert yabani otlar, çalılar yerlerinden ayrılmıyor ama havanın akışına kapılan başıboş kağıt parçalarının, samanların, sapların, tozların ve anızların ardından şarkı söylüyor, mırıldanıyor, ağlıyor gibi görünüyorlardı. Bu düzlüklerde doğup büyümüş, yaşayıp çalışmış, sevip sevişmiş Tike'la Ella May için, kalplerinde ve derinlerinde, elemli bir mevsim, eski ve kuru bir mevsimdi bu. Veda ve ayrılık mevsimiydi; düzlüklerdeki dalların, çimlerin, samanların, çiçeklerin, sapların, yaprakların, toprakta yetişmiş her şeyin sessiz sedasız yerinden koparak uzaklara savrulduğu ve tekrar tekrar parçalara ayrıldığı mevsimdi. Yükseklerdeki kara bulutlar yeterince keder yüklü, alçaktan esen yakıcı rüzgarlar yeterince hüzünlüydü, o yüzden birbirlerini azarlayıp laf sokarak bu keder ve hüzne katkıda bulunmanın anlamı yoktu.

Tike, Ella May'in azarlarına karşılık, komiklik olsun diye son ineğin memesinden son damlayı sağarken dişlerini gıcırdattı ve gübreyle samanların üstüne tükürüp, "Seni eve götürene kadar bekle hatuncum. Adam kimmiş orda göstereceğim sana," dedi. Gözlerini kapayıp ona ne oyunlar oynayacağını canlandırdı aklında. Ön odada, lambanın arkasında onu köşeye sıkıştırıyor, Ella May de çığlıklar atıp gülerek, "Tike. Tike. Evet. Tamam. Adamsın sen. Adam. Ha ha ha ha ha. Yapmaaaa. Adam gibi adamsın.

Lafımı geri alıyorum. Bir daha öyle demeyeceğim. Tike. Tike," diyordu.

Doğa halkındandı Ella May'le Tike. Doğanın oğluyla kızıydı onlar; çığlıkları, feryatları ve kahkahaları kendilerine bağıran insanlıkla doğanın yüzüne bağırmalarından gelirdi. Keskin akılları insanlığa, olan bitene, insanlığa ve doğaya ait her şeye bağırıp çağıran dilleri kadar keskindi. Başka laf etmeden eve dönmüşlerdi. Yukarı düzlüklerde yaşayanlar bir yandan yüksek sesle konuşup uzağa bağıracakları, bir yandan da sessizleşip derin düşüncelere dalacakları yerler uğruna mücadele ederlerdi. "Tike, yemeği hazırlarken ayağıma dolanırsın sen şimdi. En iyisi duvarlara gazete yapıştır. Seninle uğraşırken tencere dolusu yağı dökmeyeyim üstüme bir de."

"Hangisini nasıl yapayım?" Tike içi ılık sütle dolu on litrelik iki kovayı yere bıraktı. Sonra evin içindeki kediye bir tane yapıştırır gibi yapıp, "Kafanı koparıcam senin. Lanet pislik seni," dedi.

"Tike. Tike Hamlin." Ella May'in yüzüne kavgacı, sinirli bir ifade yerleşti. "Ne dedin sen? Duydum. Bana ne dedin?" Ocağın başında önlüğünün eteğiyle gözlerini sildi. Tutuşan fitilin dumanı gözlerine kaçmış, burnundan beynine keskin bir acı yayılmıştı, ama her nedense gözlerinin yaşarmasından memnundu. "Sen, sen, sen pislik dedin bana, kafamı koparacağını söyledin! Duydum! Hele bi bana dokunmaya kalk, şu sıcak suyu boca ederim başından aşağı!"

"Kediye diyodum o lafları," dedi Tike sırıtarak. "Eh be kadın, sahiden kafanı kopracağımı mı sandın? Kafanı?" Ella May'e sıkıca sarılıp gözyaşlarını öptü. "Nasıl kandırdım seni. Ha ha ha. Nasıl yola getirdim ama. Hay allahım. Bu minik kafa bana lazım, yoksa kimi öpüp kiminle konuşacağım ben? Koparamam ki ben onu. Ağlattım seni, ha? Hah."

"Ağlamıyordum ben."

"Ağlamıyo muydun? O zaman neden yüzün gözün yaş içinde, söyle bakayım?"

Ella May sert bir hareketle Tike'ın kollarından kurtuldu. "Duman. Duman yüzünden. Senin söylediklerin yüzünden değil." Önlüğüyle burnunu, yanaklarını ve kızarmış gözlerini sildi. "Beni korkutamazsın. Ay kadar yukarıda olsan, dişlerin bizim yaşlı atınkilere benzese, bir lokmada bir traktörle iki biçerdöver yutsan, anca o zaman korkardım senden. Ama o kadar da büyük değilsin Tike Efendi." Yemek işlerine devam etmek için arkasına döndü. "Git de dediğimi yap. Duydun mu beni? Bulaşık tasında yapıştırıcı var, ufak süpürgeyi de fırça niyetine kullan. Hadi. Çabuk ol. Yemeğe oturmadan önce ne kadarını halledeceksin bakalım. Hı?"

"Halletmeyeceğim." Tike karısının arkasında dururken ocağın gittikçe ısındığını hissetti.

"Nedenmiş o? Ne? Ne diyorsun sen? Arkamda dikilip rahatsız etme beni. Yallah. Hadisene."

Tike elini Ella May'in kolunun altından geçirip memesini tuttu. "Hatun."

"Tike. Elin soğuk. Yapma."

"Hatun."

"Kes şunu. Parmaklarını doğrarım bak. Tatlım. Tike. Ellerin çok soğuk. Hadi, gidip duvara biraz kağıt yapıştır da ev azıcık daha ısınsın."

"Hatun. Hatun, diyorum."

"Hatun ne?"

"Bana dön. Kocaman bi öpücük verip sarıl bana."

Tike, Ella May'in sırtındaki kasların gerildiğini hissetti ve kalçalarını sıktı. "Biliyo musun hatun, bunu sonuna kadar götür-

mek için feci çetin ceviz olman lazımmış gibi geliyo bana."

"Neyi sonuna kadar götürmekten bahsediyorsun?" dedi Ella May kulağını Tike'ın göğsüne dayayıp.

"Bunu. Sadece bunu. Her şeyi."

"Bu dediğin ne? Her şey ne?"

"Aah... Dur sana sıkı sıkı sarılayım hatunum. Kendimi çok iyi hissediyorum. Bu kadar yakınımda olduğunda çok iyi hissediyorum. İçim ısınıyo." Tike başını eğdi ve kirpikleri Ella May'in saçlarına değdi. "İçine battığım şeyden bahsediyorum. Bu saçmalıktan. Hayatında hiç bulaşmadığın tüm bu saçmalıktan. Daha önce hiç görmediğin. Her yerde olan acımasız saçmalıktan. Canın yansın istemediğim saçmalıktan. Geçmişimin üstüne atlayıp seni ezmesini istemedim ben. Burda olmamızı, bu saçmalığın gelip gitmesinden daha uzun süre burda bu şekilde olmamızı istedim sadece. Sana vurmasını, canını yakmasını engelleyebileceğimi umuyodum. Seni şu anda olduğun kişiden farklı biri haline getirmesini, benim ara sıra olduğum ya da sürekli içimde hissettiğim gibi, bazı insanlar gibi, vahşi bi hayvan gibi acımasız ve çetin olmanı istemedim."

"Ne demeye çalışıyorsun, hiç anlamıyorum Adam Efendi. Sanki aklın başından uçmuş da uyumak için yel değirmeninin tepesine konmuş gibi konuşuyorsun. Ben çetin cevizimdir Adam Efendi. Ne kadar çetin ceviz olduğumu öğreneceksin bir gün. Şimdi bırak beni de yemeği hazırlayayım."

"Yemekten daha büyük şeyler var üstesinden gelmemiz gereken." Ella May'in saçlarını kokladı. "Hatuncum."

"Biliyorum Tike." Ella May yüzünü Tike'ın göğsüne gömerken sözlerinde yaşlar vardı. "Üstesinden gelmemiz gereken binlerce tasa, milyonlarca borç, bin çeşit hastalık, kötü hava ve şu koca arazi var. Toprağı sürmemiz, daha çok ekmemiz gerek. Ma-

kine, yiyecek, giyecek, yakıt almamız gerek. Havalar düzelse, her seferinde bolca ekin kaldırsak bile otuz senede ödeyebileceğimizden daha çok borcumuz var."

"Ve bu yoksul, sefil Tike Hamlin'le tanışana kadar ne tasa ne de borç yüzü gördüydün sen."

"Lütfen, lütfen, lütfen aynı şeyleri söyleyip durma demedim mi sana Tike? Yine neyden şikayet edeceksin, zengin babamdan mı? Dur. Öpme beni artık. Gidiyorum ben. Bu önlükten kurtulup şu kapıdan çıkıp gidiyorum. Tek kelime daha edersen gidiyorum ve bir daha dönmüyorum. Tanrım ben ne yaptım sana? Tanrım, Yüce İsa, Mathuzalem! İnanamıyorum! Kes şunu. Bırak beni. Çekil git. Oraya git ve şu kağıtları duvara yapıştır. Gazete kağıtlarını iki üç kat, dergi kağıtlarını iki kat halinde yapıştır. Elbisemi de indir! Bayım, Bay Tike Kocakafa! Hadi!"

"Gitmiyorum."

"Git yoksa şu bıçakla kıtır kıtır keserim seni. İşinin başına, hadi!"

"İstediğini yap hatunum," dedi Tike, Ella May'in gözlerinin içine bakarak, "sen bana bi şey vermeden, ödeme yapmadan şurdan şuraya kıpırdamıyorum, gitmiyorum."

"Bir şey mi vereyim? Ödeme mi yapayım?"

"Bi şey."

"Sana bir bardak su ve kürdanla ödeme yapacağım."

"Hadi ama istediğim şeyi ver bana."

"Ben ödeme yapacağım? Sana? Ödemeyi sen yapsan nasıl olur? Duvara yapıştıracağın kağıt ikimizin de postunu sıcak tutacak. Neden işin karşılığında bir şeyler veren, ödeme yapan ben oluyormuşum? Söylesene." Tavırları sert olsa da içinde yumuşak, kumu andıran bir his vardı, tıpkı toprağı yutan yağmur suları gibi, her yanı önce yağmurla sonra tozla yıkanan bir çiftlik gibi.

"Neden ben ödeme yapacakmışım?"

"Ödeme yoksa," -Tike başını iki yana sallayıp Ella May'in vücuduna şöyle bir baktı- "çalışmak da yok."

"Neden ben ödeme yapacakmışım?"

"Sen. Sen yapacaksın dedim. Sağır mısın?" Ella May'i iyice kendine çekti. "Anlamıyo musun han'fendi?"

"Ama, ama... benim hiç param yok ki."

"Ah, yazık sana."

"Güzel elbiselerim de yok. Güzel mobilyalarım da. İyi bir arabam da. Senin isteyebileceğin hiçbir şeyim yok benim."

"Ee?"

"Sadece, sadece biraz süt, biraz tereyağı, birkaç tane yumurta, az biraz da tohumum var. Bir teneke buğdayım bile yok bayım. Ne de bir içimlik viskim. Şurup gibi bir şeyim var azıcık. Ben, ee, ben, şey, çek defterimi almamışım yanıma." Tike'ın kolları arasında mahcup bir tavırla arkasını dönüp başını öne eğdi.

"Süt ve bal olur bak."

"Ama, şey, iyi sütü satıyorum ben. Geri kalanın da kaymağını ayırıyorum. Şuradaki kaymak ayırma makinesinden geçtikten sonra elimde yağsız süt kalıyor. Yüksek sosyeteden önemli bir işadamısın sen, içindeki esas güzellik alındıktan sonra o süt kesmez seni. Bala gelince, şu koca çiftlikte tek bir arı yok, yani bana ait bir arı yok, hepsi güzel çiçeklerimden toplayıp *vızzvızz* diye uçarak benim güzel ballarımı başka insanlara götürüyorlar." Ella May konuşurken bir yandan da tavadaki domuz eti, ocaktaki sos ve demlikteki kahveyle uğraşıyordu.

"Yani bildiğin kadarıyla bu koca çiftlikte bal yok, öyle mi?"

"İncil çarpsın yok."

"Eh, demek burda bal yok? Tek bi damla bile. Yani sana ait hiç bal yok?"

"Hiç yok."

"Süte gelince... Bütün iyi kaymağı kasabaya gönderiyosun ve elinde domuzlarla tavuklara verdiğin yağsız, sulu süt kalıyo bi tek. Doğru mu?"

"Öyle ama. Anlarsın ya bayım, şu toprak sahibiyle evleneli çok olmadı bayım, kendisi bana her şeyin yerini tam olarak söylememiş, göstermemiş olabilir bayım. Muhtemelen gani gani süt, bal ve tereyağı vardır burada bayım."

"Anlıyorum."

"Buna memnun oldum bayım."

"Yine de..." Tike parmaklarını Ella May'in saçlarına doladı. "Yine de evini gazete kağıtlarıyla kaplamamı istiyosun ve bana hiç bi şey ödemeyeceğini söylüyosun. Öyle mi?"

"Evet."

"Şimdi. Dur. Tam orda dur. Bekle. Peki gidip işe koyulsam, kasabaya yollamadığın, yani geriye kalan süt ve baldan bana biraz verecek misin?"

"Geriye kalan mı?"

"Evet. Hani kasabaya gönderdikten sonra elinde kalan var ya, o."

"Hepsini mi?"

"Biraz dedim ya, geriye kalandan biraz."

"Birazdan kastın ne?"

"Yüzde on. Geriye kalanın yüzde onu." Tike iş görüşmesi yapıyormuş gibi davranıyordu hâlâ.

"Tamam. Oldu. Vereceğim. İşe koyul. Ama... küçük bir şey daha var." Ella May çenesini yukarı kaldırdı. "İşçi, emekçi, çalışan olarak benim işlerime engel olmayacağına, ayağıma dolanmayacağına söz vereceksin."

"Emredersin hatun. Han'fendi. İyi günler."

Tike kibarlık olsun diye tepesindeki bir tutam saçı tutup, şapka kaldırırmış gibi yukarı çekti. Sonra da ata biner gibi yapıp, "Ho. Sakin ol oğlum. Oğlum. Ho. Ho. Sakin. Şey, han'fendi, yapmamı istediğin iş ne tarafta, söyler misin lütfen? Hey, dur oğlum, ho."

Ella May parmak uçlarında yükselip odanın karşısını gösterdi. "Ah, evet. Şu çiti takip et. Şuraya kadar takip et, çok uzak değil, altı bin beş yüz kilometre kadar, sonra o küçük keçiyoluna dön, dört dağ ve birkaç buz tutmuş nehir aşman lazım. Altındaki o güzel atla hoplaya zıplaya yarım günde varırsın."

"Oraya vardığımı nasıl anlayacağım?" Tike zıplaya zıplaya bir aşağı bir yukarı gitti, atının yürüyüşünü taklit ediyordu. "Nasıl?"

Ella May geniş bir kanyondan karşıya bağırıyormuş gibi yükseltti sesini. "İlk önce koca bir eski gazete ve dergi yığını göreceksin."

"Ne kadar eski?"

"Kapa çeneni aptal."

"Sonra?"

"Eski, büyük ve mavi bir bulaşık tasıyla karşılaşacaksın, bu kanyona ilk yerleşenler tarafından elli altmış sene evvel çıkarılmış granitten yapılmış bir tas."

"Sahi mi?"

"Evet."

"Ho. Sakin ol oğlum."

"O eski tasın içinde bolca su ve un karışımı bulacaksın."

"Mideye mi indireceğim onu?"

"Hayır. O küçük el süpürgesini alıp yapışkan karışımı duvara süreceksin. Sonra kağıtları duvara koyup süpürgeyle üstlerine bastıracaksın hızla. Duvara yapışacaklar. O sırada, gazetelerde göreceğin güzel kızlarla cilveleşmekle harcama vaktini."

"Nasıl sabırsızlanıyorum bi bilsen."

"Birileriyle cilveleşmek istediğinde benimle cilveleş. Başkasıyla değil. Hele hele o eski dergilerden şebek gibi salak salak sırıtan kızlarla hiç. Duyuyor musun beni?"

"Duyuyorum. Görüyorum. Kokluyorum. Tadıyorum. Hissediyorum. Ho. Sakin ol oğlum. İşe girişmeden önce, nelerin varmış azıcık göstersene bana. Ne dersin?"

"Olmaz efendim. Hadi yürü. Yola koyul. Yemek hazır olunca çağırırım seni, yemekten sonra da belki bir iki dakika cilveleşiriz, o kadar ama, daha fazla değil."

"Ho, sakin, ho," diye bağırdı Tike odayı titreterek. "İş lafını duyar duymaz yerinde duramıyo lanet at. Eh, sağ ol madem, görüşürüz." Ayaklarını eski muşambaya sürte sürte hoplayıp zıpladı. Bunun gibi beş odayı kağıtla kaplamaya harcayacağı enerjiden fazlasını harcadı dans ederken. Elindeki hayali şapkayla atının kulaklarını yelledi, başını salladı, yol boyunca tanıdık ve tanımadıklarına gülümsedi, iki üç adım öteye gitmek için ayaklarını yirmi otuz kez indirip kaldırdı. Oda bu kadar ufak olmasaydı tüm gece dans edebilirdi muhtemelen. Nihayet kağıt yığını, bulaşık tası ve küçük el süpürgesinin yanına vardığında mavi gömleğiyle rengi atmış tulumu sırılsıklam olmuştu.

Ella May'in gülmekten ciğerleri acıyor, her yanı ağrıyordu. Ellerinde bıçak, tava ve büyük bir çatalla dirseklerini masaya dayamış, zar zor ayakta duruyordu. Sırtını ocağın yanındaki duvara verip katıla katıla gülmeye devam etti. Tuhaf sesler çıkarıp el işaretleri yaparak Tike'ın deli deli oynamayı kesmesi için yalvarıyordu. Tike, karısının gülmekten nefesinin kesildiğini, karnına sancılar girdiğini gördükçe, ocaktan gelen ışığın titreştirdiği gölgelerin arasında kalçalarını salladıkça sallıyor, dirseklerini tavuklar gibi hızlı hızlı oynatıyordu.

Ella May karnıyla ses tellerine hakim olup, "Tiiiike, çaaatlaaksın," diyebildi sonunda. Sonra öne eğilip sandalyenin arkasına tutundu ve gözlerini kapayıp başını iki yana sallayarak, "Oooy, ha ha ha. Ooy, ha ha ha. Aaah. Hi hi hi hi hi hii. Dur!" diye bağırdı.

Evin odası dünyadaki çoğu odadan birkaç adım daha genişti, çünkü bu açık düzlüklere ilk yerleşenler, Los Angeles'taki Hill Caddesi, Seattle'daki Pike Caddesi, Duluth'taki Superior Caddesi, Indianapolis'teki Senate Caddesi, Chicago'daki Clark Caddesi, Houston'daki Fannin Caddesi, Buffalo'daki Beaver Caddesi, Philadelphia'daki Spruce Caddesi ve New York'taki 14. Cadde sakinlerinin aksine daracık alanlarda ıkış tıkış yaşamaktan hoşlanmıyorlardı.

Duvarlar beş metre genişliğindeydi. Her yanda bir pencere, doğu yönünde yel değirmeniyle ahıra açılan bir kapı ve batı yönünde, yeşil bilardo masası örtüsü gibi göz alabildiğine uzanan otlağa açılan bir kapı vardı. Beş metre beş metredir ya da kısa bacaklı bir adamın düz bir çizgi üstünde ve nispeten ayıkken altı uzun adımda katedeceği uzunluktur. İşte bu engin ve nihayetsiz güzellik, canlı ve ebedi albeni, bu bol tuzaklı çekicilik -geniş alanlarla olan akrabalıkları, bu alanlara duydukları coşkulu aşk ve toprağa tapınma raddesindeki bağlılıklarıyla birlikte- sadece Ella May ve Tike Hamlin'in değil, onlar gibi yüzlerce, binlerce, milyonlarca insanın tohumlarını, sözlerini, sevgilerini özgürce etrafa saçmasını sağlıyordu.

Yine de bu milyonlarca güçlü insanın arasında, Tike ve Ella May'den bir tane daha yoktu. Milyonlarca yüzün ve sesin arasında yüzü Tike'ınkine, sesi Ella May'inkine benzeyen biri daha yoktu. Keza, yan yatmış, akkarıncaların kemirdiği, çürümeye ve yıkılmaya yüz tutmuş milyonlarca ev olsa da, hiçbiri ne bu evle

aynı şekilde bükülmüş, çarpılmış, bel vermişti, ne onunla aynı şekilde sallanıp sarsılıyordu, ne de delikleri, çatlakları, yarıkları, çıkıntıları, aralıkları, gedikleri onunkilerle aynı yerdeydi.

İster şerit metreyle ölçün, ister marangoz metresiyle beş metre beş metredir, ama bazı kulübeler kırk sene içinde nemi ve yağmuru çekerek beş altı santim genişler. Bazıları kurur, reçine ve tutkalları gider, yaş özleri havaya karışıp kaybolur; sıcak güneş dört bir yandan saldırır onlara, kuru rüzgarlar tahta duvarlarını parçalar ve çatılarını kemirip yeryüzüne dağıtır, böylece yine kırk küsur sene sonra bu kulübeler büzüşür ve altı yedi santim çekerler.

Tike ve Ella May'inki ne ıslanıp genişleyen, ne de kuruyup büzüşen kulübelerdendi. İkisinin arasında bir yerdeydi ve bu yüzden daha dertliydi. Siyah ve yapışkan topraklı karıkları sular altında bırakıp sakin okyanuslar gibi görünmesine neden olan ilkbahar yağmurlarına karşı dururdu. Bu ilkbahar yağmurları dolu fırtınalarının sonunda bastırırdı hep. Turp büyüklüğünde, hatta turp şeklinde dolu taneleri yeşil filizleri dümdüz ederdi. Arabaların üstleri ezilir, bitki saplarının, büyüyen her şeyin ilk yaprakları kopup giderdi. Fırtınanın suları gökyüzünden boşalır ve at arabalarının, otomobillerin, traktörlerin tekerleklerinin saplandığı yapış yapış, kaygan, kara bir macuna dönüştürürdü kaskatı çamuru. Yolları ve tarlaları kaplayan sular bulutlarla güneşin renklerini günlerce, haftalarca yansıtırdı üstünde; çünkü düzlüklerde yağmur sularını taşıyacak insan yapımı oluklar, bakır akaçlar, teneke giderler, demir rögarlar yoktu. Suyun bir kısmını damarlarını doldurmak için toprak içer; bir kısmını sarhoş olmak için rüzgar kaldırır; azıcığını içinde yıkana yıkana atlar, domuzlar, sığırlar indirirdi mideye; birazının içine de insanlar düşüverirdi. Yine de bir sürü göl kalırdı geriye, düzlüklerin her ye-

rinde sığ çukurlar göğün sularıyla dolar, kışın çatallı dili rüzgar nefesiyle suları yalardı.

Bu dolu fırtınaları, bu seller, bu dökülen ve durulan sular, hepsi, her bir damla Hamlinlerin küçük, tahta kulübesine düşer, çarpar, duvarlarında köpürür, patlar, parçalanırdı. Ve tahtalar emerdi her birini.

Ardından, ilkbaharın sonlarına doğru güneşin keskin ışınları teşrif eder ve evi her gün saatlerce yıkar, emer, ısırır, kaşırdı. Tırmalar ve çiğnerlerdi tahtaları. Vahşi özleri, reçineleri, zamkları yudum yudum içerdi. Güneş ışınları, rüzgarlar, havanın diliyle dudakları, yeniden kupkuru ve gevrek olana dek bütün küçük evlere şarkılar söyler, fısıldar, onları emer ve öperdi. Hamlinlerin evi bu sıcağın kuruluğuyla karşı karşıya kalırdı.

Yeryüzünde hiçbir yer yukarı düzlükler kadar yakın değildir güneşe. Yerkürede hiçbir nokta kuzey düzlükleri kadar yakın değildir rüzgara. Hiçbir yerde ne rüzgar yağmuru bu kadar soğutur, ne de yağmur bu kadar şiddetle yağmayı, bu kadar uzun yerde kalmayı bekler. Dünyadaki hiçbir rüzgar ne bu kadar tozlu, ne bu kadar kuru, ne de bu kadar sert eser her gün. Gezegendeki hiçbir yerde rüzgar ve güneş otları, yaprakları, sığırları, koyunları, domuzları, tavukları, kedileri, insanları bu kadar kurutmaz. Hiçbir yerde ne kışlar bu kadar soğuk geçer, fırtınalar bu kadar yalnız ulur, ne de çiftlik evlerinin çatılarından yükselen dumanlar bu kadar hızla yok olur, hiçbir yerde buz saçakları bu kadar uzun olmaz ya da koca dünya iki dakikada bu kadar buz tutmaz.

Kuzey düzlükleri, bir zamanlar on tipi ve on selin, sonradan volkanların da katılacağı büyük bir münakaşaya girdikleri ve kasırgaların bile bu münakaşaya hâlâ son veremediği bir yerdir.

Otlayan sığırların, petrol alanlarının, karbon karası bitkilerin, koyun sürülerinin, tavuk çiftliklerinin, sicim kadar doğru ve

bir ön cephe siperi kadar ödünsüz düzlükte otoyolların diyarında küçük, incecik, mukavva bir kulübe. Büyük kısmı yassı topraklardan mürekkep bir dünya. Çoğunlukla yassı, gevrek, sert topraklardan mürekkep. Körpe kanyonları andıran derin birkaç solgun hendek, büyük kasabaları yutacak büyüklükte birkaç oyuntu ve kanyon, kayalıklar ve yassı tepeler, vadiler ve çukurlar, yatakları kurumuş nehirler, tabanı kumlu dereler, yumurtası olmayan tavuklar, koşuşan ördekler, ihtiyar alaca atlar, zıplayıp hoplayan yaban tavşanları, kırpık tüylü bizonlar, kıvırcık koyunlar, sıkıcı içkiciler, çenesi düşükler, derin derin düşünenler, bira üreticileri, domuz yemi sevenler, toz toprak yiyenler, kumtaşlarında uyuyanlar. İnsan dışkısında dolanan solucanlar, güneş vuran çimenlerin altında kazı yapanlar, çukurları duyargalarıyla bulanlar, çukur kazanlar, çukur yapanlar ve çukur oyanlar. Çakıltaşlarında sürtenler, uzun uzun lakırdı edenler. Yukarı düzlüklerin ruhu, aklı, tabiatı, göklerde yayılan, göklere açılan rüzgarlar ve aşağıda iki üç katlı tuğla evlerde onların sesini duyanlar, zar atanlar, yirmi bir, açık poker, batak oynayanlar, eşek, at yarışına para yatıranlar, yazı tura atanlar, şarap mayalayanlar. Yüksek ovaların saçları. Ölü ot çöpleri. Çakıltaşı tepeler, çakıltaşı vadiler, köpeklerin koştuğu yollar, bizonların yuvarlandığı çamurlu çukurlar. Çaçaronlar, cadalozlar, şirretler, böbürlenmeler, arkadan bıçaklamalar, ateşli palavralar. Çalılık kemirenler, gübrelerde gezinenler, kenefleri bekleyenler, inekleri getirip götürenler. Siz. Kim. Sıra sıra mezarların üzerinde esen rüzgarlar ve biriken tozlar. Ölü ya da diri. Römorkta ya da kızakta. Buzda ya da ateşte. Eller bacakların arasında, kilo kilo muz, kamyon dolusu zerzevat, lahana, arpa suyu, turp, kereviz, yumurtalar, sakız kabakları sallana sallana gidiyorlar, kavun dolu kamyonlar, onu karpuzla besleyin ki kaçamasın. Yanmış kıllar. Tutuşmuş. Damgalanmış ve kavrul-

muş. Postu kabarcıklar içinde, yanıp kül olmuş bir sarı kız. Kız kardeş. Yukarı düzlükler.

Tike Hamlin düzlüklerdeki, kendi düzlüklerindeki şeylerin iç seslerini ve suretlerini bilirdi.

Göğüslük. Yular ve dizgin. Bağla. Sıkıştır. Götürüp bırak. Tütsüleme odası. Odunluk. İnek ahırı. Yemlik. Kümes. Büyük ev. Kenef. Kiler. Tıpa. Cıvata. Somun ve vida. Derisi sıyrılmış parmak boğumu. Yarık parmak. Yanık kol. Haşlanmış incik kemiği. Tekerlekler. Tekerlek göbekleri. Tekerlek parmaklıkları. Pantolon kıçı. Ağır botlar. Potinler. Göğüs korsesi. Ahırlara, kümeslere, araziye ait şeyler. Kokular ve rayihalar, tatlı, şeker gibi, şurup gibi, pis, iğrenç, rezil, bayağı. Dik başlılar. Zıvanadan çıkmış sığırlar ve yabani atlar. Kısrağın içine giren damızlığın penisi, boğayı bekleyen ineğin sırılsıklam, sıcak ve açık rahmi.

Ella May de bu şeylerdendi, bu şeyler arasında doğup büyümüştü ve içinde hissettiği yaşam, tüm bu şeylerde, onların kendi mevsimlerinde görüp işittiği, hissettiğiydi.

Ama sıcak şeylerin mevsimi gelip geçmişti bu sene ve çiftliğin her yanında saman çöplerini ve tozları havaya kaldırarak esen bu rüzgar soğuk mevsim rüzgarlarının ilki, ihtiyar kışın donuk, buz dilli nefesiydi. Burada hiçbir vadi onları güneşten ya da rüzgardan saklamazdı; burada ikisi de kayaların ardında saklanacak yer aramazlardı; burada insanların ve havanın onlara kusabileceği on milyonlarca şeye göğüs gererlerdi; burada ikisi de yazla ayaz arasındaki farkın bazen, çoğunlukla sadece birkaç dakika olduğunu bilirlerdi. Kış fırtınalarının dili, sıcak yazın uçan kuyruğunun altını yalardı. İki dakika içinde biri gider, diğeri gelirdi.

Duvarı kağıtlarla kaplarken Tike'ın aklından bunlar geçmişti işte.

Ella May Tike'ın karşısına oturmuş yemek yemesini izliyordu. Aklında bir sürü tilkinin dolandığını biliyordu. Tike tabağına baktı, gözleri tabağında gezindi. Masadaki bulaşıklara baktı, gözleri bulaşıklarda gezindi. Odaya baktı, gözleri duvarlarda gezindi. Karanlık pencereden dışarı baktı, gözleri çiftlikte gezindi. Düzlüklere baktı. Ağzından birkaç kelime çıktı sadece ve onlar da gecenin karanlığında yitti. Gülümseyip Ella May'in gözlerine baktı ve bakışları içinden geçip, geçip gitti. Yemek masasında havadan sudan konuştular çoğunlukla. Tike şu sessiz sessiz gözlerini dikip bakma nöbetlerinden birine her yakalandığında masanın etrafına bir yalnızlık, ıssızlık çökerdi. Ella May, Tike'ın hislerini anlıyordu gerçi; sıkıntılarını dudaklarından dökülemeyecek kadar ağırlaşmaya bırakmıştı kocası. Ella May onun haline üzülüyor, bu yüzden ses çıkarmıyordu.

Tike duvarlara kağıt yapıştırmaya devam ederken Ella May de bulaşıkları yıkadı. Tencerelerle tavaları güneye bakan duvardaki portakal kasasından raflara koydu, sonra masadaki tabakları yıkayıp üstlerine keten bir örtü serdi. "Aslına bakarsan, soğukların gelmesine de sevinmiyor değilim hani, şu asap bozucu sivrisinekler ölüyor bu sayede."

"Doğru dedin." Tike duvara yapıştırdığı kağıtları düzlemekle uğraşıyordu; içten içe öfkeli bir hali vardı ve öfkesiyle savaşabilmek için elinden geldiğince hızlıydı hareketleri.

"Yardım lazım mı Tike birader?"

"He. Olur valla."

Birlikte ıslık çalıp şarkı söylediler. Ella May kağıtları tutuyor, Tike el süpürgesiyle düzlüyordu. 1910'ların topukları sivri ve köşeli ayakkabı resimlerine bakıp bakıp güldüler. Pirinç aksesuarlı, havalı kornalı biçimsiz otomobil modellerini gösterip gösterip birbirlerine sarılıp sarılıp güldüler. Şapkalı, kabarık etek-

li, file çoraplı, peruklu kadınlara baktılar. Üstünde bembeyaz bir takım elbise, başında da hasır şapka olan kelli felli bir adamı görünce gülmekten kırıldılar. Gazetelerle dergilere daha önce de bakmışlardı, ne de olsa Ella May senelerdir biriktiriyordu onları. Böyle gülmelerinin asıl sebebi gördükleri resimler değil, dışarıdaki rüzgar, kulübeleri, duvarlarını döven tozların sesi, talihsizlikleri, fakirlikleri, borçları ve tasalarıydı. Korku ve sıkıntılarının, yirmi sene öncesine ait bu gazete ve dergilerdeki şeyler kadar aptal ve komik olmadığını hissediyordu ikisi de. Evet, ikisi de gülmelerinin sebebini bu şekilde açıklayabilirlerdi, ama işin aslı, sıkıntıların yarattığı acının zirveye ulaşıp, sonra kahkahalar halinde paldır küldür yuvarlandığı o dakikalardan, saatlerden biriydi bu da. Öyle ki, gökyüzünde bir uçurtma, çitin üstünde bir kedi, patikada bir potin, uzun tüylü bir köpek, bir tepede üç ağaç, pencerenin dışında gece rüzgarıyla salınan yabani bir ot görseler de bu kadar gülerlerdi.

III

MEZAT

BİR SENE. BİR SENE DEDİĞİNİZ NEDİR Kİ? Diğer senelere ilave edilen, asla geri alınamayandır. Evet, ilave olur, tahsis edilir, fişlenir, dolar ve sent işaretleri halinde hesaplanır, gelir hanesine ve isimlerin yanlarına yazılır. Vesikalıkları çekilip kağıtların üzerine tutturulur, yeni doğmuş bebeklerin ayak izleri doğum kağıtlarına, işbaşı yapan birinin başparmak izi oranın iyi bir çalışma yeri olduğunu söyleyen kağıtlara geçirilir. Ve bir sene, iştir. Bir sene, sahip olduğun iyi işi yapmak, kazandığını harcamak ve sendikaya katılmak için duyduğun o ürkek tutkudur işte.

Ve bir senelik iş, üç yüz altmış dört, beş, altı günlük koşuşturmalar, telaşlar, yürümeler, hoplayıp zıplamalar, tartışmalar, mücadeleler, sarhoş kavgaları, akşamdan kalmalıklar, baş ağrılarıdır. İş, tüm iklimleri, tüm odaları, tüm karıkları, tüm caddeleri, tüm yaya kaldırımlarını ve onların üstünde tepinen tüm ayakkabıları alır içine. Seneyi sene yapan gezegenlerin dönüşü değildir, ne de soğuktan sıcağa dönen, buharı buza çeviren kıçı kırık rüzgar. Smokie'nin tepelerinden akıp denize karışan okyanuslar seneyi sene yapmaya yardım eder azıcık ama sene onların elinden çıkmaz tümüyle.

Tike evlenmeden önce Ella May'e, "Bi sene nedir ki? Koca dünyayla giriştiğimiz kavganın bi başka raundu sadece," demişti. Havayla, diğer insan evlatlarıyla ve bazen de kendiyle giriştiği kavgaydı söylediği. Ancak sözlerinde haklılık payı da yok değildi. "Koca dünyayla giriştiğimiz kavga" derken bir bakıma yerden göğe kadar haklıydı çünkü yukarı düzlüklerdeki küçük ailesi dünyadaki neredeyse her şeyle kavga halindeymiş gibi gelirdi ona. Demek istediği "Tike Hamlin olarak ben dünyayla ve içindeki her şeyle kavga ediyorum" değildi.

Ancak Tike'a göre korkunç tuhaf bir karışımdı bu. Bir ayandan baktığında, etrafındaki herkes ve her şey ona karşı çalışıyor, onunla kavga ediyordu. Başka bir yandansa durumun böyle olmadığını hissediyor, çünkü işler iyice kötüleştiğinde dört bir yanındaki ailesinin ona yardım etmek için elinden geleni yapacağını biliyordu. En azından bazılarının. Evet. Sadece bazılarının. Herkesin kendisine el vereceğini söylemek yanlış olurdu, zira çorak bir yolun kenarında takatsiz yatıyor olsa, durup da ona bir damlacık su vermeyecek akrabalarının olduğunu çok iyi biliyordu. Geçmişte bir sürü hiddetli tartışmaya girdiği için yirmi senedir görmediği akrabaları bile vardı. Ve seneler devrildikçe iki taraf da daha gururlu, daha soğuk ve daha sessiz oluyordu.

Ella May'e bu dünyada en çok acı veren şey kendi ailesinden ya da Tike'ınkinden yardım istemek zorunda kalmaktı. Tike ve vahşi yöntemleri yüzünden açlık sınırına dayandıklarında, yaşlı babası Ella May'e toprağın işlenmesi konusunda yardımcı olacağını, borç para vereceğini söylemiş, sonra da, "Her geçen sene daha da düşeceksiniz. Aah aah. Ben sizin gibi toyları bilirim, o lanet gençlik ateşinizle kendi başınıza her bir şeyi yapacağınızı sanırsınız. Göreceğim sizi. Verandamda oturup, size yardım

edeyim diye sürüne sürüne, ağlaya sızlaya bana gelmenizi bekleyeceğim. Şuracıkta dayak yemiş küçük enikler gibi inleyeceksiniz," demişti. Bunun üzerine Ella May adamın suratına tükürüp, "Sen de, çiftliğin de, taş evin de kuruyup çürüyene, yanıp kül olup havaya karışana dek bir daha buraya ayak basarsam ne olayım! Ölsem bile senin paran gömmeyecek beni!"

Tike ve Ella May, ailelerindeki çalışan, idareli geçinen, savaşan, gerçekten çabalayan insanlara ellerindeki son unu, şekeri, hatta üstlerindeki kıyafeti bile verirlerdi. Bazılarınınsa paralarını "şaşaalı kıyafetlere harcadığını", "genelevlerde deste deste saçtığını" ve daha da kötüsü "eski arabalara, zar ya da domino oyunlarına yatırdığını" biliyorlardı.

Yine de insanlar ya çok iyi ya çok kötü değildi. İnsanların birbirlerini yargılama şekilleri çeşit çeşitti. İnsanlar diğer insanları tanırdı. Tümden iyi olanları, yarı yarıya iyi olanları, dörtte üç iyi olanları, onda dokuz iyi olanları bilirlerdi. Birinin altı hatası vardı, hiç iyi yanı yoktu. Bir başkasının üç tane iyi, dört tane kötü alışkanlığı olurdu. Diğerinin on bir günahı, on iki sevabı. Şunun iki ahlaksızlığı, bir dürüstlüğü. Bu bazen kayda değer, bazen değmezdi. Ötekinin keyfi rüzgar doğudan esti mi iyi olurdu. Diğeri karısı onun yerine düşündüğünde iyi bir adamdı. Birisi çok çalışkandı ama hafif meşrep kadınların peşinde gezerdi. Ve diğerlerinin de kendilerine göre bir iyi kötü karışımları vardı ve insanlar toprağı sürme, ekme, biçme ve toplama zamanlarını bildikleri gibi bilirlerdi onların özelliklerini. Kavga eden, içen, kumar oynayan, zina yapan, boş konuşan, yalan söyleyen, aldatan da vardı, ama onlar da bu zayıflıkları konusunda öyle dobra, öyle dürüstlerdi ki Tike da, Ella May de hiç düşünmeden onlara para, yemek, yatacak yer verebilirdi, çünkü bu insanlar, kendilerini kutsal görenlerden çok daha çabuk öderdi borçlarını.

Ve böylece bir sene daha geçti. Zaman çarkı, dertler yolunda yuvarlana yuvarlana ilerledi. Her gün aynı şeyler vurdu onları. Aynı inekler sağılmak için bas bas bağırdılar her gün batımında ve sağılmak için yeniden bas bas bağırdılar her gün doğumunda.

Tavukların gıdaklamalarıyla horozların ötüşü aynıydı. Anne ve baba domuzların her homurtusunu tanırdı akrabalarıymış gibi. Ella yavru domuzların her burun çekişini, her minik sesini bilirdi. Büyüyen yavru hindilerin cıvıltılarına, viyaklamalarına, seslerine aşinaydı, çünkü her birini evinde misafir eder, paçavralarla dolu bir kutuya koyup bakar, besler, iyi olup olmadıklarını kontrol eder ve konuşurdu onlarla. Aynı şey yeni köpekler, yavru köpecikler, kaçıp duran yaşlı köpekler, azınca kuyruğunu kaldıran ve peşinde erkek köpeklerle oradan oraya koşturan dişi köpekler için de geçerliydi. Ve sıpalar, buzağılar, tavşanlar, in dolusu yavru yılanlar, karıncalar, yuvalar dolusu tüysüz yavru fareler, düzlüklerin bir yerinde, yabani otların altında doğmuş, sarhoş gibi görünen yavru kuşlar, sürekli eşelenen kediler ve su almış org misali sesler çıkaran yavru kediler için de. Her gün belli zamanlarda yapılacak belli işler. Çamur çukuruna atılan kayalar. Onarılan tel çitler. Hayvanlar için rüzgar siperleri. Dikenli otları engelleyen ve hayvanları kardan koruyan çitler. Gitmeler. Gelmeler. Güneşin alnında çıplak saatler. Rüzgardan kaçarak yatakta geçirilen çıplak geceler. Kahkahalar. Gözyaşları. Neşe. Endişe. Sefalet. Refakat. Yalnızlık, ıssızlık. Ay ve yıldızların yuvarlanışı, gezegenlerin dönüşü, cesur çakallarla kurtların uluyuşu, inek ağılında puma, aslan, panter izleri. Kabarcık dolu eller. Nasırlar. Eğilen sırt. Bükülen bel. Ağrıyan kaslar. Ter. Diş ağrısı. Baş ağrısı. Sızı. Can yakan şeyler, iyi gelen şeyler. Sene böyle geçer işte. Gideceği yer budur. Duvardaki saat değildir seneyi sene yapan, böyle şeylerdir.

Ella May akşam yemeğinden sonra bulaşıkları yıkayıp, bulaşık suyunu batıdaya bakan kapıdan karanlığa boşalttı. Soğuk rüzgar ıslak ellerini ısırdı. "Biliyor musun Tike Efendi, aniden bastıran soğuğa bayılıyorum. Ne kadar pis sivrisinek varsa hepsini öldürüyor. Çoğu öldü şimdiden, yani dışarıdakiler. İçeride, ateşin yanında yaşayan bazı sivri akıllılar var hâlâ, ilk dona kadar da gitmezler bir yere." Ellerini ısıtmak için havluya silerken, "Kağıtları yapıştırmana yardım edeyim mi?" diye sordu gülümseyip. "Ne dersin?"

Tike birşeyler homurdandı. Aklı daldan dala atlıyordu sürekli. "Hı? He. Yardım mı? Yok. Sen yatağa ya da dinlenebileceğin bi yere git hatun. Bayılmadan git otur." Sonra geri çekilip duvardaki çatlakları kapamak için yapıştırdığı kağıtlara baktı. "Hay ben böyle işin içine edeyim! Şu duvarlara harcadığım un ve suyla altı çocuğu semirtirdim be!"

"Tozu ve rüzgarı dışarıda tutmanın tek yolu bu, en azından benim bildiğim bu," dedi Ella May, Tike'ın yanına yardıma giderken.

"Bayılmadan önce git otur demedim mi sana?"

"Ama yardım edebilirim."

"Karnında bebekle o kadar kocaman ve o kadar yuvarlaksın ki yere düşersen yuvarlanmaya başlarsın, seni yakalayamam. Otur. Kendini ye bitir." El süpürgesiyle sandalyeyi gösterdi. "Neden böyle dediğimi benim kadar sen de biliyosun. Otur şuraya."

"Ama Tike."

"Aması maması yok! Nedenini biliyosun. O bebek dört beş gün önce doğmalıydı! Ellerinde traktörle her an fırlayabilir! O kadar gecikti ki daha doğmadan koca adam olacak! Otur. Ölmene izin veremem. Hayatta olmaz. Büyük bi toprak sahibi olma yolundayken olmaz. Otur. Bebek odanın ortasına düşerse kafa-

sı kırılır!" Üstünde haki iş pantolonunun içine soktuğu eski, soluk mavi bir gömlek ve bir sene önce de ayağında olan, bir tek tabanlarını değiştirip yağla cilaladığı ağır iş botları vardı. "Sözleşmemiz bitmek üzereyken olmaz. Yardıma ihtiyacım yok. Kocaman bi tabela yapıp üstüne 'Yardıma İhtiyaç Yok, Yolunuza Devam Edin!' yazmak zorunda kalacağım anlaşılan." Elindeki süpürgeyi havada sallarken etrafa saçılan yapıştırıcı damlaları Ella May'in yüzüne, gözüne ve saçlarına geldi.

"Tiiike. Koca sakar seni. Yapmaaa. Dikkatli olmayı ne zaman öğreneceksin acaba?" Ella May yüzünü silmek için oturduğunda yatağın paslı yayları gıcırdadı. "Pis adam."

"Hadi, radyoyu aç. Müzik çal bana." Başıyla Ella May'e işaret etti. "Ruhum pek hassastır benim. İş yaparken müzik hoplayıp zıplamalı etrafımda."

Ella May karnını tuttu ve radyoyu çalıştıran iki kablonun çıplak uçlarını birleştirmek için odanın öteki tarafına yollandı. Bir yandan da keyifli keyifli homurdanıyordu. "Oo, hım, hımhım, homhom."

"Hayır! Sen gidip yatağa oturuyosun! Kabloları ben bağlarım!" Tike elindeki süpürgeyi sallayıp biraz daha yapıştırıcı saçtı etrafa. "Yüz yetmiş gün boyunca gece gündüz, güzel müzikler dinleyip ruhunu yıkayabilmeli insan."

Ella May yeniden yatağın kenarına kurulup radyonun düğmeleriyle oynadı. Radyo yeşil, metal dış kaplaması olan eski bir aletti ve tepesinde gemilerdeki havalandırma bacalarını andıran bir hoparlörü vardı. Tike kabloları birleştirirken Ella May hoparlöre bakıp kolu çevirdi. Hatuncuğu bebeğiyle birlikte yatarken dinleyebilsin diye radyoyu yatağın başına koymuştu Tike.

Ella May yumuşak bir sesle, "Hangi akla hizmet bunun gibi bir hurdaya o kadar para bayıldın anlayamıyorum," diye azarla-

dı parmaklarına tükürüp duvar kağıdındaki küçük bir kabartıyı düzelten Tike'ı. "Hangi akla hizmet?"

"Hey yüce tanrım. Hatun, iyi bi radyo için çok değil ödediğim para. Bu da iyi bi radyo. Büyük bi derginin reklamında öyle diyodu. Üreticisi pek övüyo onu."

"Üreticisi öyle der tabii. Sayesinde milyoner olduğum bir şeyi ben de överdim." O anda sol göğsüne giren keskin bir sancıyla öne eğildi. Tike'ın kendisini izlediğini görünce hemen doğruldu. Sol göğsü aylardır sancıyordu. Bahçede kaymak bidonlarını taşırken Tike'ın dirseğiyle ona vurduğu güne gitti aklı. O gün bugündür çekiyordu bu acıyı ama çok da ciddi bir şey olmadığını düşündüğünden kocasına söylememişti. Tike bir iki kez onun acıyla öne eğildiğini görmüş ve ne olduğunu sormuştu, ama Ella May kadınların aybaşlarında göğüsleri şiştiğinden böyle acılar çektiğini söyleyip geçiştirmişti meseleyi. Gelgelelim bebek sahibi olacaklarını öğrendiklerinden beri Tike'ın gözleri keskinleşmiş ve karısının acıyla ilgili söylediklerine inanmaz olmuştu, çünkü Ella May sürekli omuzlarını silkip bir şey yokmuş gibi davranıyordu.

"Hayırdır?" diye sordu Tike, bakışlarından rahatsız olan Ella May'e.

"Ah, önemsiz sancılar işte. Öne eğildiğimde rahatlıyorum. Sen işine bak. Endişelenme benim için."

"Hangi kör olasıca şey için endişelenmemi istersin han'fendi?" diye sordu Tike durumdan işkillenmiş gibi.

"İşin için endişelen. Eeeeh. Hay ben böyle radyoyu seveyim e mi! Tike! Kabloları doğru düzgün bağladın mı sen?"

"Evet. N'oldu ki?"

"Aman, ne bileyim." Ella May gözüne gelen saçları geriye çekti. "Şu aptal zırıltıyla iğrenç cızırtıdan başka ses gelmiyor bu kü-

lüstürden. Beynimi kemiriyor bu ses, yakında beyin namına bir şey kalmayacak kafamda!"

Komik ve zinde bir şekilde konuşmaya çalışsa da her lafından yorgunluk, durgunluk akıyordu. "Acaba evin tepesindeki kablolar falan mı bozuldu? Anlamadım gitti. Bir türlü çalışmıyor. Belki de sevmiyordur beni."

"Güzel güzel konuş onunla."

"Bana kin bağladı herhalde."

"İyi davran ona. Zarlarla konuşur gibi konuş. Ne kadar avsunlu laf varsa bildiğin hepsini söyle."

"Avsunlu mu? Neymiş bakayım?" Radyoyu inceleyen Ella May'in ses tonundan hafif bir küstahlık okunuyordu. "Av-ne?"

"Avsun. Avsun. Bilmiyo musun? Karnında bebekle koca kadın olmuşsun ama avsunun ne olduğunu bilmiyosun, öyle mi?" Yüzünde mağrur bir ifadeyle, ellerini önünde kavuşturup durdu.

"Eh, madem öyle işlerle çok içli dışlısın bayım, şu aletin gönlünü etme şansın benden daha fazla," dedi Ella May boynunu eğerek. "Hem, belki şu avsunlu sözlerin ne olduğunu da söylersin bana. Ve onları nereden öğrendiğini," diye ekledi cilveli cilveli.

"Dedemden öğrendiydim. Her senenin en kısa gününde Cap Rock kayalığındaki bi kanyona giderdik. Her seferinde bi tane öğretirdi." Yüzünde gurur, elinde süpürgeyle uygun adım yürüdü.

"Peki o sözler neydi bayım?"

"Ne kadar enerji ve güç varsa hepsini tek bi noktaya toplayıp, onlara ne istiyosan yaptırabildiğin sözler. Görünür şeylere tesir etsinler diye bütün görünmez güçleri işe koşan sözler."

"Vay. Vay. Vay."

"Ölü medeniyetlerle daha dünyaya gelmemiş medeniyetlerin sözleri bunlar. Nasıl başlatacağını bilmen gerek sadece. Bu sözler bugüne tesir etsinler diye geçmişi ve geleceği buraya getirir."

"Bugüne tesir etmek için buraya gelen geçmiş ve gelecek mi?"

"Evet, avsunlu sözler söyleyip radyoyu etkileyebilirim."

"Ee, söyle o vakit."

"Tamam. Onları bilmek epey hüner ister. Anlarsın ya."

"Eh, aklımın bir köşesine yazdım bunu."

"Radyoyu ver bana. Evet. Şu süpürgeyi de tut bakayım, alet yapış yapış olmasın. Öhöm. Şimdi, bi bakalım. Bi bakalım. Şimdi, bi bakalım."

"Buyur bak. Sana köstek filan olmuyorum değil mi?"

"Aletle birlikte gelen kullanım talimatları nerde?"

"Şu çivide asılı kitapçığın içinde," dedi Ella parmağıyla göstererek.

Tike uzanıp kitapçığı aldı. "Hah."

"Hani onu çalıştırmak için avsunlu sözlerini kullanacaktın. O kitapçığa ihtiyacın yok. Güçlerini çağır da işe girişsinler hemen." Ella May yüzünde bitkin, hüzünlü bir tebessümle baktı ona.

"Hogi hogi hogi hogi hogi, dogi dogi dogi dogi, hogi hogi hogi vız vız radyo, çal! Çal! Çal!" Tike ellerini başının üstüne kaldırıp, bir ayağını yer muşambasına vura vura dans etmeye başladı. Ayakkabısının burnu çürük, pul pul dökülmüş muşambaya çarptıkça bedeni ürperiyor, yüzü ve teni soğuk soğuk terliyordu. Döne döne sihirli sözlerini söylerken, yer, duvarlar, bütün ev zangır zangır titriyor, duvar kağıtlarının arkasındaki tozlar patır patır dökülüyordu. Dans etmeye devam etti Tike. Gülümsedi. Yarı kapalı gözleri ışık ışıktı. Bilekleri ağrıyor, parmakları yanıyordu; koca evi yumruklarıyla dövmek, arta kalanları da ayaklarıyla gecenin dibine postalamak istiyordu. Yapabilirdi, biliyordu

bunu. Şöyle sağlam bir omuz atsa koca evdeki hiçbir kereste, hiçbir kaplama direnemezdi, hatta çıplak yumrukları pek çoğunu delip geçerdi. "Yapacağım. Yapacağım. Bu evin enkazını yukarı düzlüklere saçacağım! Bu adi kulübe kadınımla bebeğime pranga olmayacak," diye geçiriyordu aklından.

Ella başını karyolanın süslü demir başlığına dayadı. Evin sarsıldığını, duvar kağıtlarının açıldığını, tozların aşağı, aşağı, aşağı ve aşağı indiğini duyuyordu. Gülümsedi. Tike'ın evi yerle bir etme arzusunu hissediyordu. Orada oturmuş gülümserken yüzünün bir yerlerinde ifadesiz, boş bir nokta vardı. Tike bunu fark edince gözlerini kapayıp yumruklarını iyice sıktı, koca evi pataklayıp çöp yığınına döndürme, sonra da kibrit çakıp her şeyi yakma arzusu iyice kabardı içinde. Dansa devam etti. Fırıl fırıl döndü. Hoplayıp zıpladı. Kollarını başının üstünde sallayıp savurdu, haykırdı, bağırdı, ellerini ağzına dayayıp hindi gibi sesler çıkardı. Dans etmek istediği, bundan keyif duyduğu ya da eğlendiği yoktu aslında, dans ediyordu çünkü bu şekilde Ella'nm yüzündeki tebessümün izi silinmiyordu. Ve Tike kendini durduramıyordu bir türlü. Sesi kısılmış, üstü başı terden sırılsıklam olmuştu. Meleklere, iblislere, hortlaklara, azizlere, gelgitlere, mevsimlere, yeryüzünün altındaki ve üstündeki her şeye sövüp saydı, ama en çok da kendine sövüp saydı Tike fısıltıyla. Avsunlu sözlerini haykırdı bir daha: "Uulagi, duuli, muula katoli, hobiti hotini, hobiti hotini!" Sonra parmaklarını hoparlöre doğru sallayıp, "Çal be! Çal be! Çal be!" dedi.

Ella hoparlöre baktı.

"Çal!"

Ella hâlâ bakıyordu.

"Çal!" dedi Tike.

"Çaalsanaa!" diye destek çıktı Ella ona.

Tike bitmiş bir halde yere yığıldı ve yatakta oturan Ella'nın bacaklarına sarılıp başını kucağına koydu. Bir yandan sert eliyle ıslak yanağını ovalarken, bir yandan da hızlı bir kovalamacadan dönmüş bir köpek gibi soluyordu. Öyle nefessiz kalmıştı ki konuşamıyordu bile, ama nihayet, "Çaall!" demeyi becerebildi.

"Çal," dedi Ella May zayıf ve uzak bir sesle.

Bir uğultu, cızırtılı, kulak tırmalayıcı, belli belirsiz bir parazit sesi, bir hırıltı, bir zırıltı, bir tıkırtı, çıtırtı, yüksek ve alçak vınlamalar, uzak gümbürtüler, hıçkırıklar, oflamalar ve sonra da berbat bir patırtı geldi hoparlörün ağzından. Tike'ın onca terlemesine, çabasına ve ettiği dansa verdiği tek cevaptı bu.

"Heralde," dedi nefes nefese, "heralde, heralde, bataryası bitti."

Ella parmaklarını Tike'ın saçlarında, yanağında, çenesinde gezdirdi. "Peki, Büyükbaba Hamlin bataryaları doldurmak için kullanabileceğin avsunlu sözler öğretmedi mi sana?"

"He ya. Öğrettiydi." Ella'nın kucağındaki başını iki yana sallayıp ayakkabılarını çıkardı. "Gösterdiydi evet. Hep işe yararlar."

"E o zaman ayağa kalkıp söyle, dans edip haykır onları da şu batarya dolsun."

"Ee. Şey. Olay şu ki," -nefes nefese düşünüyordu- "ee, bitik bataryaları dolduracak avsunlu sözler ve dans, ee, şey, epey güçtür. Aslında, ee, bataryayı kasabaya götürmek ve makinede doldurtmak azıcık daha kolay olabilir gibime geliyo."

Birkaç dakikalık sessizliğin ve kıpırtısızlığın ardından, "Blanche ne iyi ediyor da benimle kalıyor," dedi Ella.

Tike bir sigara sarmış, pantolonuna düşen tütünleri silkelemiş ve başını odayı görecek şekilde Ella'nın dizine dayamıştı. Ella kocasının dudaklarından çıkan dumanın kokusuna karışan

ekşi ter kokusunu alıyordu. Sigarasından bir nefes alıp dumanı üflediğini duydu. "He. Çok iyi oldu valla. Gerçi onu dört beş saatliğine dışarı göndermekle has aptallık yaptın Elly. Çocuk kafasını çıkardı çıkaracak be, ne yapar ne ederim ben o zaman? Nereye gittiydi Blanche?"

"Jericho'ya, bir şeyler almaya. Hemen dönecek. Yeni kestirme yolla on beş kilometre filan uzakta. Her an burada olabilir. Gerçi karanlık da bastırıyor. Gelirse kendimi birazcık daha iyi hissederim. Ama biliyor musun Tike, şimdiye kadar gördüğüm en tatlı insan o."

Tike başını iki yana sallayıp dinlemeye devam etti. "Hee."

"Ayrıca bayım, beynini azıcık daha kullanabilirsin. Minnacık bir bebeği dünyaya getirmeyi bile öğrenebilirsin. Büyükanne ve büyükbaba iki çocuklarını da doktordan yardım almadan kendileri doğurtmuşlar."

"Kafayı oynattın heralde."

"Nedenmiş o? Ufaklıkla ilk tokalaşan sen olmak istemez miydin? Ona merhaba demeyi, onu babacan bir şekilde dünyaya buyur etmeyi istemez miydin?" Ella güldü. "Seni uzanıp onu yakalarken, söylenir, burnundan solur, köpürür ve hoplayıp zıplarken görmeyi nasıl da isterdim koca Tike Hamlin! Ha ha ha ha!"

"Sen yalancının önde gidesin, hakikatin h'si yok sende," diye patladı Tike. "Yalan söylüyosun, hem de gözümün içine baka baka."

"Hayır efendim. Blanche insanın görüp görebileceği en tatlı, en hoş kadın. Farkında mısın bilmem ama ne bir şey kaldırmama, ne bir şey çekmeme, ne eğilmeme, ne bükülmeme, ne sıçramama, ne silkinmeme, ne çırpınmama, ne de kendimi zorlamama izin veriyor. İyi biri o. On gündür gözümün önünden ayrılmadı ta ki bugüne kadar. Sanırım mektuplaştığı bir sevdiceği var

ve hiç kimse bilsin istemiyor. O yüzden muhtemelen bizim çiftliğe mektup gelmesin diye Jericho'da bir posta kutusu kiralamıştır. Kutunun sevdiceğinden gelen bir sürü tatlı sözle dolup taştığını düşünüyordur, eh, durum buyken gitmek istediği için onu suçlayamam. Bunlar benim fikrim tabii. Yanılıyor da olabilirim. Ama birkaç kere önlüğünün altından gizli gizli mektuplar çıkarıp okuduğunu gördüm, ben fark etmeden ya da o beni görmeden önce de çabucacık sakladı hepsini. Bugün de ana yola yürüyüp, geçen posta arabasına binip gitti. Dönüşte de çiftçilerin peşine takılacağını söyledi. Civardakilerin ne zaman kasabaya alışverişe gittiğinden haberdar belli ki. Bugün perşembe, Pitzerlerle Steinların kaymakları ve yumurtalarıyla orada olacaklarını biliyorum mesela. Blanche da 66'ya kolayca çıkar, hepi topu kalçalarını üç kere sallayıp bir iki kez de sektikten sonra şu kapıda belirir. Belki mektuplardan sonra kendini öyle iyi hissediyordur ki içeri daldığında koca evi aşağı indiriverir."

Tike bir yandan dinliyor, bir yandan da, "İnşallah şu dandik evi yerle yeksan eder," diye düşünüyordu.

"Aklından ne geçiyor senin? Hı?"

"İnşallah şu eski evi dediğin gibi alaşağı eder."

Sigarasından yükselen duman sözlerine karıştı. Ella lamba ışığında, dumanların arasında Tike'ın başının arkasına, ensesine ve kulaklarına baktı, hareket eden duman yüzünden uçuyormuş gibi görünüyordu. Bacaklarının arasından yere üflediği duman yükseliyor, muşambanın bir, bir buçuk metre üstünde düz bulutçuklara dönüşüyordu. Bulutçuklar da ilerliyor, yayılıyor, kayıyor, alçalıyor, sonra tekrar yükseliyor ve okyanus gibi dalgalanıyordu.

O eski hissin alçaldıktan sonra yeniden yükseldiğini, süzülen ve dalgalanan bulutlara dönüştüğünü, derken parçalara ay-

rıldığını, dağıldığını, çatlaklardan sızan esintilere kapıldığını hissediyordu Ella. Arkası dönük Tike'ın başını izlerken, aklından geçenler derinlerinde sımsıkı bir demet olup bir araya geldiler. Odaya yayılan dumanların içinde kocasının başka hallerini de gördü. Yükselen, eğilen, kıvrılan, sürünen Tike. Koşan, bir başına çıt çıkarmadan oturan Tike. Bütün eski görüntüler geliyordu aklına. Onunla ilk karşılaştığı günkü hali mesela. Toprak yolda hızlı, uzun kuyruklu bir ata biniyordu; şapkasını sallayıp öyle yüksek sesle bağırmıştı ki Ella'nın oturduğu tek atlı arabayı çeken hayvan kişneyip kontrolden çıkmıştı. Onu harman makinesinde, biçerbağlarda çalışır, örtülere sarılı testiyi doldurmak için su taşırken gördü. Traktör ve araba motorlarını söküp, yeniden birleştirirken; bahçede Ella'nın babasının köpeğiyle oynayıp güler, Ella arka kapıdan sıvışabilsin diye ihtiyarı oyalarken; Cap Rock'taki kayalıklarla küçük vadilerde volta atarken gördü onu. Ella orada oturmuş boş boş bakarken, Tike Hamlin'i bir erkeğin yapacağı her şeyi yaparken gördü işte.

Karyola demirine dayalı başını öne eğip ellerini Tike'ın alnına koydu ve iç çekip, "Tike," dedi yorgun argın.

"Mımm?" dedi Tike sigarasından bir nefes çekerek.

"Baktığın her yerde beni görüyor musun?"

"Ne? Galiba. Nerden çıktı bu? Evet, galiba görüyorum. Heralde görüyorumdur. Hımm. Hiç düşünmemiştim bunu, ama şimdi sen söyleyince, görüyorum galiba. N'oldu ki?"

"Ne bileyim. Burada arkama yaslanmış, ağrı sızılarımın ve ızdıraplarımın keyfini çıkarıp düşünüyordum da."

"Ee."

"Hep seni gördüğümü düşünüyordum."

"Ee."

"Hep görüyorum. Neden bilmiyorum. Araziye baktığım-

da seni görüyorum. Çiftliğe baktığımda seni görüyorum. Odaya baktığımda seni görüyorum. Böyle işlerin ehilleri muhtemelen bunun sana duyduğum aşktan olduğunu söyler. Herhalde öyledir. Muhtemelen sebebi budur. Ama ben burada oturmuş düşünüyorum sadece."

"Hıhı."

"Merak ediyorum."

"Mımm-hımm."

"Anlamaya çalışıyorum. Düşünüyor, düşünüyor, düşünüyorum. Seni neden bu kadar çok sevmek zorunda olduğumu çözmeye çalışıyorum, bunun için küçücük bir neden arıyorum."

"Ha. Evet. Beni fena faka bastırdın hatun." Ellerini öyle sert ve güçlü bir şekilde sıktı ki, Ella kemiklerinin çıtırdadığını duydu. "O meseleyi ben de çözemedim hiç. Dinle bak, dinle." Başını radyoya doğru eğdi. Ne hikmetse hoparlör suskunlaşmıştı, birkaç dakika sonra bir orkestra müziği duymaya başladılar. Bitik bataryalardan dolayı ses çok derinlerden geliyor, buna rağmen müziğin notaları rahatça seçiliyordu. Saint Louisli bir dans grubu kornolar, saksafonlar ve trombonlarla Lousiana'dan çıkma, *blues*u andıran muhteşem bir *ragtime* şarkısı çalıyordu. Trombonla küçük trompetin ritmik, kıpır kıpır ve coşkulu sesini duyan Tike, dünyanın dört bir yanında insanların kalçalarını sallayıp bellerini kıvırdığını hayal etti.

"Hu çi çi çi. Kuçi kuçi. Şuu. Şuu. Vuu. Vuu. Vuhu. Vuhu. Vuhu." Ella May başını bir o yana bir bu yana sallıyor, kocasının arkasında kalan ayağının ucuyla tempo tutuyordu. Tike, müziğin temposuna ayak uyduran bedeninin her hareketini hissetmek istercesine yaslanmıştı Ella'ya.

Sonra radyo sustu ve Tike sözlerini o anda kafadan uydurduğu saçma sapan bir şarkı söylemeye başladı.

"Şişt. Biri konuşuyor. Dinleyelim bakalım derdi neymiş?" dedi Ella ve kocasının başına vurdu hafifçe.

Birkaç dakika bir şey yapmadan durdular, parazitler adamın sesini parça parça etmişti yeniden. Düzlüklerin vahşi elementleri, ışınları, manyetikalanları, dizginsiz ve gizli, görünmez güçleri hem adamın laflarını hem de onu dinlemeye çalışan çiftin kulaklarını ısırıyor, tırmalıyor ve çiğniyordu. Adamın laflarından bazıları hava koşullarına, bazıları da Tike'la Ella May'e kurban gidiyordu.

"Şişt."

"Tamam. Şişt. Şşşt."

"Şşştleme bana. Sus."

Tike ayağa kalkıp üstündeki tütünleri silkeledi ve ağzındaki dumanı ıslığa benzer bir sesle gömleğine üfledi. Ella sol serçeparmağını tutunca duyduğu nemli sıcaklık, dışarıdaki keskin gece soğuğunu anımsattı. Kulakları hâlâ radyodaydı. Derken çıtını çıkarmadan yatağa oturup duvara yaslandı ve yanına yatsın diye karısının elini çekiştirdi. Ella hoparlörden gelen sesleri dinliyordu dikkatle. Tike bir eliyle onun belini sardı, diğeriyle de şiş karnını okşayıp sıvazladı. Bebek sıçrıyor, kıpır kıpır kıpırdanıyor, dirseklerini, kollarını ve dizlerini bir kutunun içinden çıkmaya uğraşan vahşi bir kedi gibi dışarı uzatıyordu. Bebeğin hareketleri Tike'ta hayatı boyunca hiç hissetmediği bir korku uyandırdı. Hissedebileceğinin farkında bile olmadığı bir korku. Korkunç bir kayıp hissi, dehşet, ızdırap, acizlik, cahillik, faka basmış olma hissi. Ella'nın içindeki şey her gün, her saat annesinin ilgisini çekmek için savaşıyordu şimdiden; sevgisini ve ilgisini daha da çok hissetmek için şimdiden onu pataklıyor, onunla kavga ediyor, yumruklarıyla saldırıyor, ayaklarıyla tekmeliyordu. Şimdiden. Henüz yaşayan bir insan evladı bile değilken. Adı

sanı yokken. Vesikalık fotoğrafıyla parmak izleri kağıtlara iliştirilmemişken. Tarlayı çapalamamış, saban sürmemişken. Toprağın üstünü kazmamış, bir tohumun üstünü kapamak için toprağa elini bile değdirmemişken. Tarlada traktör kullanmamışken. Bir kova süt yahut su taşımamış, evde hiçbir işe bulaşmamışken. Hiçbir şey yapmamışken. Hiç. Hiç emek harcamamışken. Ve tüm bunlara rağmen şimdiden, vaktinden önce, vaktinden çok, çok önce kavga ediyor, yumruk sallıyor, tekme atıyordu, hem de tek bir amaç uğruna. Herkesin ilgisini üstünde toplamak gibi, insanları koşturan, endişelere gark eden, tökezletip düşüren, şurayaburaya gönderen, etrafta deli divane döndüren, yaralayan, kamçılayan, dertten derde sürükleyen, yaşlandıran bir amaç uğruna. Bunca şey Ella'nın karnının içinde olup bitiyordu. Yaratan aşkına, bu yeni yabancı ne istiyordu, kafasını dışarı çıkardığında istekleri için ne kadar bağıracak, tırmalayacak ve kavga edecekti?

Tike daha fazlasını düşünmeye çekiniyordu, korkmuştu. Başını sallayıp düşüncelerinden sıyrılmaya çalıştı. Tanrım. Yüce rabbim. İsa peygamber. Çayır köpecikleri ve örümcekler. Yüce tanrım, kafası karışık azizler. Mesih Ey İsa Ey Efendimiz Ey Ulular Ey! Başını salladı yine. Yatağın yayları o kadar gürültü çıkardı ki Ella May dayanamayıp, "Dursana. Adam konuşuyor. Dinle. Büyük bir devlet adamı belli ki. Elbisemi indir," dedi sonunda.

"Hissetmek istiyorum, n'apayım. Velet kıpır kıpır," diye fısıldadı Tike, büyük devlet adamının konuşmasına engel olmamak için. "Hoplayıp zıpla. Seni küçük maymun seni. Ha ha ha ha."

"Tike. Lütfen. Elin ayağın dursun bir. Dinlemeye çalışıyorum. Hükümetin adamı bu."

"Öyle mi?"

"Evet. Dinlesene."

Adamın sesinden tahsil, kağıt ve kalem hışırtısı akıyordu. Gümbür gümbürdü sesi. İnsanların kulaklarında tohumlarını ekip kök salacağı küçük bir yer edinsin diye, gümbür gümbür ve azametli çıksın diye saatlerce, günlerce prova edilmiş bir ses. Güvenilir bir ses. Bir dost sesi. Bir sağkol sesi, kardeşçe bir ses. Sözlerin akan, dans eden, dalgalanan temposuna ayak uyduran, yumuşak, tatlı, yağ gibi bir ses. Tike alaycı alaycı sırıtıp, "Ne güzelmiş sesi, değil mi?" diye fısıldadı. Ella May onu dirseğiyle dürttü.

Ses konuşuyordu:

"Tüm sorunlarımızın cevabının bu olduğu açıkça ortadadır!"

Tike, "Öyle mi?" dercesine dudaklarını uzatıp başını bilge bilge salladı.

"Dünya piyasasıyla karşılaştırıldığında fazlasıyla domuzumuz var. Bolca koyunumuz. Ziyadesiyle sığırımız. Çokça pamuğumuz. Bir sürü mısırımız. Envai çeşit tahılımız. Silolarımız dolup taşıyor. Ayrıca gani gani buğdayımız da var."

Ella May, "Gani ganiymiş, bol bolmuş," diye alay ederken bebek karnında yer değiştirdi.

"Çok açık ve basit bir cevabı olan çok açık ve basit bir sorun bu. Modern makinelerimiz, modern fabrikalarımız, modern işgücü yöntemlerimiz bize tüketebileceğimizden daha fazlasını veriyor. Bu üretim fazlasına da talep yok. Tüm silolarımız dolup taştığından ve kimse fazla ürünü almadığından fiyatlar düşüyor. Haddinden fazla ürünümüz var. Her şeyden çok fazla var elimizde."

Tike'ın yüzünde yarı nefret dolu, yarı şaşkın bir ifadeyle alaycı bir sırıtış vardı. Dışarıda esen soğuk rüzgarın gürültüyle eve sürtündüğünü duydu. Bir şeyler yetiştirerek geçirdiği onca sene düştü aklına. "Ha, öyle mi? Gani gani yani."

"Bin teneke buğday için teneke başı iki dolar almak, topladığınız üç bin teneke buğdayı otuz sente satmaktan daha iyidir. Otuz

sent dediğimde fazla umuda kapılmayın çünkü buğday kuşağında o fiyatın yirmi sente düştüğü pek çok bölge sayabilirim size."

"Hadi canım," dedi Tike.

"Hımm," dedi Ella May.

"Konuşmamı bitirirken, bu planı desteklemenizi ısrarla tavsiye ediyorum. Çok yakında memurlar lüzumlu evraklarla kapınızı çalacaklar. Belli bir dönüm araziyi ekmeyeceğinize mutabık olacak ve atıl kalan dönüm başına ödeme alacaksınız. Fiyatlar atıl dönüme ektiğiniz son ürüne bağlı olarak değişiklik gösterecek. Aynı durum sene içinde kestiğiniz ve takip eden sene yetiştirmeyeceğinize mutabık kalacağınız hayvanlar için de geçerli olacak. Memurlar tüm sınıflandırmaların, tüm oranların, rakamların ve fiyatların yazılı olduğu evrakı da getirecek. Şunu unutmayın, ne toprağınızı atıl bırakmaya, ne de sığırlarınızı, koyunlarınızı, domuzlarınızı kesmeye mecbur bırakılıyorsunuz. Hiçbir zorlama, mecbur bırakılma söz konusu değil. Pek çok çiftçi bu planlamaya kaydoldu. Çoğu çeklerini aldı bile. Bu sayede geçmiş borçlarının bir kısmını ödeyerek, çiftliklerini gelecek senelerde de işletebilmek amacıyla daha fazla kredi alabildiklerini söylüyorlar. Kimi gübre alıp, atıl topraklarını iyileştirmeye niyetli. Kimi evlerini, ahırlarını, ambarlarını, ek binalarını tamir edecek. Kimi de yenilerini inşa edecek."

Parazit iç geçirip inledi ve radyodaki ses saman dolu bir rüzgar gibi esip gitti.

"Adama baksana, yaşamın bize haddinden fazla lütuf sunduğunu söylüyor," dedi Ella May kocasının elini tutarak.

"He ya," diye cevap verdi Tike keyifsiz keyifsiz. "Haddinden fazla."

"Bir ben göremiyorum herhalde o lütufları. Ya da ikimiz. Memur ellerinde kağıtlarla çıkageldiğinde ona çiftliği gezdirecek ve

o lütuflar, o et ve yiyecek bolluğu neredeymiş soracağım."

"Peki ya küçük kulübendeki onca çamaşır makinesiyle buzdolabından n'aber hatuncum? Ya bavul bavul, çanta çanta güzel elbiselerini bulursa?" Tike kaşlarını kaldırıp indirdi. "O vakit n'olacak?"

Ella gülümsedi. "Doğru ya. Evet bayım. Hiç aklıma gelmemişti o bak. Ama evin altındaki iki limuzini kesin bulacak."

"Elbet bulacak."

"Bir de şu uçaklarım var ya hani, ahırın tepesine sakladıklarım, onları."

"Onları da bulacak, evet."

Bir süre sessiz sedasız oturduktan sonra Ella'nın kulağı gerisindeki radyodan gelen sesleri yakaladı. Hâlâ vızıldıyordu. Atlara atılan uzun, yassı değnekler gibi vınlıyordu. Akıllarında atlar vardı. Düzlüklerde doğup büyüyen at sürüleri; koyunları güden süratli atlar; inekleri güden, zınk diye duran ve vızır vızır dönen atlar. Böğüre böğüre kendi dışkılarını eşeleyen sığır sürüleri. Domuzlar, koyunlar, sığırlar, atlarla dolu çiftlikler vardı akıllarında. Ella May güzelce sürülmüş topraktaki yeni ve uzun karıkları görüyor, burnuna köklerin, şerbetlerin, özsuların, büyük ve beyaz köklü tohumların, kökleri kendi tırnakları kadar sert kuru sapların, koçanların ve yaprakların kokusu geliyordu. Hiç şüphesiz bu gamlı görüntüler, Tike'ın elinin ağırlığı altında mücadele eden, düzlük halkının yeni ferdinin kapalı gözlerinde de oynuyordu. Ella böyle hissediyordu en azından. Tuhaf bir histi bu, netleştirmeye çalıştıkça iyice bulanıklaşan, lekelenen hayal meyal bir his.

"Biliyor musun," diye başladı Ella May konuşmaya, "hayvanları kesmenin ve toprağın atıl kalmasının beni öldüreceğini hiç sanmıyorum, bir şekilde idare edebilirmişim gibi geliyor. Yine de aklımı kurcalayan bir şey var."

"Neymiş o?"

"İçimdeki şu serseri gün gelip de neden bu saçma sapan üçkağıda bulaştığımızı sorarsa ona ne diyeceğim ben?"

Bir süre sonra Blanche kapıda belirdi ve içeri girerken beraberinde soğuk rüzgarları da getirdi. Odadaki ani ısı değişimi yüzünden duvarlara yeni yapıştırılmış kağıtlar çatırdadı. Toz toprak, yeryüzünde dans eden hortumlar misali fırıl fırıl döndü odanın zemininde. Tike ve Ella May'den birkaç yaş küçük olan Blanche dolgun yapılı, dolgun göğüslü bir kadındı. Kemikleri ve uzuvları iri olsa da, Hamlinlere kıyasla daha cevval, daha esnek ve daha çalışkandı. İçi içine sığmadığından bu kadar çalışkandı, gece gündüz hareket halinde olmaya, çalışmaya bayılıyordu. Tike'la Ella May yavaşladığında ya da oturduğunda, o gözüne çarpan her işi yapmaya devam ediyordu. Ve ne hikmetse, gözüne yapılması gereken sürüsüne bereket iş çarpıyordu. Hava birkaç gündür buz gibi olduğundan, dışarıda kendisini meşgul tutsun diye bulduğu, uydurduğu, yarattığı angaryayı bırakıp, tüm gayretini ve enerjisini eve harcar olmuştu. Odanın içinde parmakları ve gözleriyle yapacak iş arayıp bulamayınca kedere, hüzne boğuluyor, sızlanıyordu. Beyaz teni, sarı saçları, uçuk mavi gözleri, dolgun dudakları, Cap Rock kayalıklarındaki gölgeler gibi titriyordu. Blanche elindeki çuvalı kapının kenarına bırakıp omzuyla kapıyı kaparken, Tike'la Ella May yatakta doğrulup onu selamladı.

"Yiiha!" Tike kollarını başının üstüne kaldırıp ayaklarını birbirine vurdu. "Yiihaa! Yüce tanrım, pamuk kuyruklu tavşanlar, Blanche! Tanrım! Seni gördüğüme nasıl sevindim anlatamam! Hayatında ilk defa kadın görmüş bi erkek kadar mutluyum valla! Gel, gel! Rüzgarın eksik kalmasın, onu da getir! Dikkat et aman! Elbisen uçuşuyor!"

"Tiiike," diye başladı Ella May zılgıta, "alay etme kızla. Kapa çeneni." Blanche'ın al al yüzünü görünce gülümsedi. "Oy oy oy. Donmuşsun sen. Hadi gel de mantonu çıkarmana yardım edeyim."

Blanche kendini çoktan toplamıştı, Ella May'e eliyle işaret edip, "Yo, yo, yo. Sakın kalkayım deme yerinden. Ben kendim çıkarırım üstümü," dedi.

"Ben yardım ederim," dedi Tike ve yataktan zıpladı. "Bi han' fendinin üstünü başını çıkarmasına yardım etmeye bayılırım." Gözleri işaret lambaları gibi, hatta, yok yok, gecenin bir yarısı düzlüklerde karanlığı hızla yaran bir arabanın farları gibi yanıyordu.

"Tiike." Ella May gözlerini devirip ona baktı. "Kızcağızla uğraşmasana. Bak kaçıp gidecek yoksa."

"Yok be. Bildiğim her kadın üstünün çıkarılmasından pek bi haz alırdı. Doğru muyum Blanche?" Tike kızın mantosunu sandalyeye attı ve yün şapkasını alıp mantosunun cebine tıktı. Blanche kısa bir süre ondan yana bakmadı, ama sonra yenilmemeye kararlı bir biçimde yüzünü döndü. Tike, Blanche'ın yanaklarının soğuktan mı, yoksa utançtan mı bu kadar al al olduğunu çıkaramıyordu. Blanche saçlarındaki soğuktan kurtulmak istercesine başını salladı. Omuzlarıyla kollarını silkip boynunu ovalarken Tike'ın gözlerinin içine baktı. "Evet. Sanırım çoğu kadın kıyafetlerinin çıkarılmasına bayılıyordur, ama tabii karşısındaki doğru adamsa. Hazır lafı geçmişken şunu söyleyeyim Bay Hamlin, ben senin soyduğun kadınlardan daha fazla erkek soymuşumdur. Amarillo'daki en iyi hemşirelik okullarından birinde üç sene okudum. Görmediğim şey kalmadı, o yüzden daha fazlasını gösteremezsin bana. Birini çıplak gördüm mü ne yapacağımı şaşırmam, bunu aklından çıkarmasan iyi edersin."

"O vakit niye bu kadar kızardın?" diye takıldı Tike. "Şu suratına bi bak hele. Öyle turşun çıkmış ki halinden haberin yok! Baksana!"

"Yüzüm rüzgar yüzünden kırmızı, senin yüzünden değil. Kaldı ki biraz kızarıyorsam, sırf senin kofluğundandır."

"Neyimden, neyimden?"

"Kofluğundan."

Yataktaki Ella May makaraları koyverip ellerini çırpmaya başladı. "Ooh, ağzına sağlık Blanche! Ağzına sağlık! Yiyip bitir onu, sonra da tükürüp at! Gördüğü her kadını yere baktıracağını sanıyor eşek! Anlat! Kafasına kafasına sok! Haddini bilsin biraz! Ha ha!"

Tike bir birinin, bir ötekinin suratına bakıyordu, derken mahcup mahcup sırıttı hafifçe. "İkiye bir! Şu şeytanın işine bak!" Başını hızla kaşıyıp kepeklerini havaya saçtı. "Amma yüklendiniz be! Ben tekim! Beni oyuna getiremeyeceksiniz."

Blanche, Ella'ya göz kırptıktan sonra odanın ortasına yürüyüp ellerini kalçasına koydu ve önce sırtı bükük, sakat bir çiftlik patronu, sonra da tütün çiğneyen bir ırgat başı gibi durdu. Dilini yanaklarında gezdirip bir sağa bir sola sallandı ve Tike'ı baştan ayağa süzerek konuşmaya koyuldu. "Genç bir kadınım diye cahil mi sandın beni? Yanımda erkek yok diye üşütük mü sandın yoksa? Yalnız mı sandın beni? Çıplak bir şeylerden bahsedince şaşıracağımı mı düşündün? On gündür beni utandırmak için etmediğin laf kalmadı. Sana kızmıyorum bile. Hastanelerdeki erkekler senin söylediklerinin on katını söylediler de gene de kızmadım ben onlara. Beni günde on defa soyup yatağa atmak isteseler de umurumda olmaz, çünkü onların suçu değil bu. Bana neden öyle, şöyle, böyle dediğini, neden o lafları ettiğini çok iyi biliyorum. Ben genç ve çok hoş bir kadınım. Beni samanlıkta becer-

mek için hiç düşünmeden sol kolunu verirsin sen. O yüzden iltifattır bu bana."

"Ha ha ha! Ha şöyle işte! Hadi bakalım! Kapı orada Bay Kadın Avcısı! Ha ha ha ha ha." Ella May'in karnına gülmekten sancılar giriyordu, bu kadar çok gülmese iyi olurdu ama orada bir eli saçında, diğeri cebinde öylece kalakalmış olan Tike'ın yüzündeki ifade otuz üç senelik yaşamında gördüğü en matrak şeydi. "Düüüt düüt düüt düüüüt! Trenin dokuzuncu perondan kalkmak üzere. Hadi, anca gidersin!"

Tike ne kırgın, ne öfkeliydi ama asık yüzü tasalı kırışıklarla dolmuştu. Tütün kesesini çıkardı, sigara kağıdına tütün koyup sararken, düzlüklere ayak basmış en kafadan çatlak insan gibi davranıyordu. "Kadın milleti işte. Kitapları hatmederler. Her çeşit okula giderler. Cıbıl cıbıl erkek kaynayan okullara sinsi sinsi girerler."

"Okulun çıplak erkek kaynadığını söylemedim ben." Blanche, Ella May'e bir daha göz kırptıktan sonra ciddi bir ifade takındı.

"Dedin vallaki!" dedi Tike.

"Demedim vallaki." Blanche mantosunu sandalyeden kaldırıp duvardaki çiviye astı. "Demedim."

"Ella May. Hatun, ne dediğini duydun onun. Okulda ne kadar erkek varsa hepsini soyduğunu söylemedi mi demin?" diye sordu Tike. Ellerini zor durumdaki bir avukat gibi dışarı uzatmış, Ella May'den destek bekliyordu.

Ella May başını iki yana salladı. "Hastane eğitimi sırasında kadını, erkeği, çoluğu çocuğu, her çeşit hastaya baktığını söyledi. Okuldan bahsetmiyordu. Sen onu bunu bırak şimdi. Blanche resmen canına okudu senin Bay Hamlin. Onu mahcup edesin, kalbini kırasın diye elinden geleni ardına koymadın. Senin soyduğun kadınlardan daha fazla erkek soyduğunu söyleyince de seni

can evinden vurdu. Oohh be! Nihayet birisi koca Tike Hamlin'in hızını kesti! Havlamalarına son verdi! Ha ha ha ha!"

"Peki ya kadınlar sahiden çıplak erkek kaynayan okullara gitseler n'olurdu?" dedi Tike. Sigarasını yaktı, duman gözlerini sokup ısırıyordu. "Sonradan onlardan biriyle yaşamak nasıl olurdu acep? Kafası öyle fiyakalı şeylerle dolup taşardı ki yanına yaklaşılmazdı. İnsan kendine hiç eğlence çıkaramazdı."

Blanche tam hareketlenmeye başlıyordu ki, Ella May'in bir şeyler söylemek üzere olduğunu gördü ve kendisi o evde kalmaya başladığından beri Tike'ın geçici olarak uyuduğu bölmeye çıkan merdivenin korkuluğuna dayandı. Sigara dumanıyla odadaki toz kokusu burnuna çarpınca yüzünü buruşturdu.

"Kendine eğlence çıkarmak," dedi Ella bastıra bastıra. "Kendine eğlence çıkarmak. Şu üç kelime kadınlara nasıl baktığını gösteriyor işte. Kendine eğlence çıkarmak. Bir kadınla birlikte olmak onu kurcalamaktan, dürtüklemekten, karalamaktan, sırf kendisini kötü, mahcup, aptal hissetsin diye elinden geleni yapmaktan geçiyorsa, hiç birlikte olma daha iyi. Kendine eğlence çıkarmak! Bir kadınla eğlenmek yerine onunla birlikte eğlenmek geçti mi aklından hiç, ha? Onunla birlikte eğlenmek? Onunla eğlenmek yerine? Aaah. Ben bana dediklerini nasıl duymazdan geleceğimi ya da sindireceğimi biliyorum, ama artık şunu kafana iyice sok, tanıştığın her kadına bu şekilde, bu kadar alçakça ve rezilce davranamazsın. Blanche'ın sana haddini bildirmesine sahiden sevindim. Bunun şu anda, burada yaşanması çok daha iyi; öteki türlü başka bir yerde, başka bir zamanda, başına, başımıza bir sürü dert açılabilirdi, bir sürü acı çekebilirdik."

Tike karısını dinlerken içinde bir öfke kabardı. Blanche'la dalga geçerken ciddi değildi ki. Sırf eğlencesine biraz bel altı mevzular katmıştı işin içine, o kadar. Kadınların kitap okumasına, oku-

la gitmesine, istediğini yapmasına gerçekten karşı falan olduğu yoktu. Yine de öfkeliydi, çünkü Ella May de, Blanche da onun sadece şaka yaptığını göremiyordu. Onu çileden çıkaran, içten içe köpürten buydu işte. Üstüne üstlük, derinlerinde alev alev yanan gururu, dudaklarından "Şaka yapıyordum sadece" cümlesinin dökülmesine, meseleyi açıklamasına izin vermiyordu. Tike'ın en berbat kusurlarından biriydi bu. Maskaralık yaparken kastetmediği şeyler çıkıyordu ağzından. Öyle iyi rol kesiyordu ki insanlar onu ciddiye alıyordu. Böyle böyle bir kelimenin peşinden diğeri geliyor, tartışma çıkıyor ama o geri adım atmıyor, özür dilemiyor, sadece şaka yaptığını söylemiyordu.

Tike'ı anne babası ve iki kız kardeşi hariç en iyi tanıyan kişi Ella May'di ve bu tarz meseleleri diğer insanlar gibi onun yüzüne vurup durmaktansa görmezden gelip unutuyordu. Tike'ın bu yüzden karısının pek çok yakın akrabası, arkadaşı ve misafiriyle büyük tartışmalara girmişliği vardı. Ella unutur, diğerleri hep hatırlardı. Tike bundan bir şekilde gurur duyuyordu, çünkü insanları rahatlıkla kandırabilen iyi bir oyuncu olduğunu ispatlıyordu. Çoğu insan, "Özür dilerim", "Şaka yapıyordum sadece" demeyi bir öğrense, ona yardım edecek çok daha fazla arkadaşı olabileceğini düşünüyordu. Tike, "oyuncu" mizacı yüzünden ciddi mi olduğu, yoksa dalga mı geçtiği anlaşılmadığında, "Canınız cehenneme," demek istiyordu.

Blanche başı önünde yürümeye başladı; Tike'ın gülümsemesini, şaka yaptığını, işin doğrusunu, yani okuldakilerin çıplak olmadığını, kadınların okula gidip bir şeyler öğrenmesinin iyi olduğunu bildiğini, etrafında erkek yok diye duygularını incitmeye kalkışmadığını söylemesini bekliyordu. Attığı her adımda onun konuşmasını bekledi. Ella May onları izliyordu, başını boşuna bekleme dercesine iki yana salladı, kocasının konuşmaya-

cağının gayet farkındaydı. Blanche'ın Tike'ı geri zekalı değil, bilge biri olarak görmesi adamın ağzından çıkacak tek bir kelimeye bağlıydı. Ama o kelime çıkmadı. Ella May'in karnıyla sırtına sancılar giriyordu, çünkü Blanche dudaklarını yalayıp, "Devam et geri zekalı, geri zekalı olmaya devam et. Geri zekalı gibi yaşayıp, geri zekalı gibi öl," diye düşünmeye mecbur kalıyordu.

Tike merdivenin ilk basamağına oturmuş sigarasını tüttürüyordu. Başını kaldırıp odaya baktı; gözleri yapıştırdığı duvar kağıtlarındaki kabartılarla çatlaklarda gezindi önce, sonra yer muşambasındaki yırtıkları saydı, derken pencereye yönelip gecenin soğuğuna daldı.

"Senin küçük kiracı nasıl?" diye sordu Blanche, yatağın yanı başında durmuş, Ella May'in alnına dokunurken. Sonra nabzını saymaya başladı. Ella'nın ayakucuna otururken gözlerinden düşünce bulutları geçiyordu. "Yeni sancılar var mı?"

"Küçük sancılar. Evet."

"Nasıl hissettiriyorlar?"

"Sanki koca dünyadaki her şey üstüme abanıyormuş da nefes alamıyormuşum gibi. Ne demek istediğimi anladın mı?"

"Evet. Şey, organların ve dokuların doğum zamanında üstlerine düşeni yapabilmek için kendilerine yer açıyorlar," dedi Blanche.

"Sanki kocaman bir toz bulutu basıyormuş gibi. Bir kasılma. Nefessiz bırakıyor. Kaslarım geriliyormuş gibi keskin, küçük sancılar. Sonra bir de şu sıkışma var. Çekilme. Ama bu his aşağılara indikçe bir nevi rahatlama geldi üstüme. Yani bir süredir olduğumdan daha iyiyim. Niye öyle oluyor ki?"

"Bebek yukarıdayken, aşağıya indiği zamankinden daha fazla rahatsızlık verir. Yukarı sancılar gitti. Aşağı sancılar geldi. O kadar."

"Yukarı sancılar gitti. Yukarının sancıları, yukarı düzlüklerin sancıları." Tike hâlâ basamakta oturup pencereden dışarı bakıyordu. Başı yukarıda, bir dizi ellerinin arasındaydı. Sırtı, Ella'nın ütü masası kadar düz ve dikti. "Yukarı düzlüklerin sancıları hiçbi yere gitmez."

"Senin kafan nereye gitti Tike? Karnımdaki sancılardan bahsediyoruz biz."

Blanche dinliyordu.

"Şu karşı tepeler bile alıp başını gidebilir ama yukarı düzlüklerin sancıları hiçbi yere gitmez." Sözlerinde kuru bir hiddet vardı. Gecenin gitgide soğumasını ve kararmasını izlerken gözleri kara dehlizlere dönüşmüştü.

"Blanche bebek aşağı indikçe gelen sancılardan bahsediyordu. Kapa çeneni. Birazcık bile duyarlı davranmaya niyetin yoksa o gözlerini pencereden ayırma, o koca ağzını da açma. Devam et Blanche, şu çukurdaki timsah hırlamadan önce ne diyordun?"

Tike cevap vermedi. Gözleri hâlâ dışarıdaydı. Sıcak basıyordu bedenine, sanki oda fazla ısınmış gibi.

Kaşınan ellerini meşgul etmek için bir iş, kendisini bu kulübeden ve içindeki herkesten yüz kilometre uzağa götürecek bir şey aranıyordu odanın içinde. Ayağa kalkıp demir sobanın yanına gitti, kapağını açıp kora dönmüş kömürlere baktı. Yüzüne sıcak vurunca dudaklarını yaladı, sonra kömür kovasını kapıya öyle bir vurdu ki çıkan tangırtı kadınların seslerini bastırıp, onu Cap Rock'ın killi kayalarıyla kanyonlarının kıyısındaki âlemine götürdü. Soba kapısını yine büyük bir tangırtıyla kapadı ve sanki kilometrelerce yürüyüp, altında kovaların, süt ve kaymak bidonlarının durduğu bulaşık yıkama tezgahına vardı. Tangır tungur tezgahın altını karıştırdı ve büyük bir alüminyum çanak alıp kaymak ayırma makinesine yerleştirdi. Sütü içine döküp kolu

çevirmeye başladı. Tekerleklerin ağır ağır dönmesini izledi. Makineden gelen uğultuyla, duyguları en tatlı sularda yıkanıyor, ruhunun koridorlarında müzikler çalıyordu. Ahşap kolu çevirdikçe kasları sertleşirken, zihni bir düzine traktör sürüp binlerce pulluğu çekiyordu. Makinenin tekerlekleriyle çarklarından çıkan uğultu, bir bebeğin acı haykırışlarını anımsatıyordu, gittikçe büyüyor, gürleşiyordu ses; oda kadar büyük, Ella May'le Blanche'ın seslerinden çok daha gürdü. Yüzüne acı-tatlı, acımasız bir sırıtış yerleşti.

Ella May biraz olsun ferahlamıştı, çünkü makinenin Tike'ın düşüncelerini ve berbat gururunu önüne katıp götüreceğini biliyordu. Blanche'la konuşmaya devam edebilir ve bir süreliğine onu unutabilirlerdi. Makinenin feryadı, Ella'nın canına deva bir şarkıydı adeta, bu sayede karın kasları sertçe kasılmıyor, bebek daha iyi nefes alabiliyordu. Bebek içinse, makinenin şarkısı kıvrılan dumana, bacaların deliklerine, yapraklara ve ağaç kabuklarındaki reçinelere karşı dört yandan esen rüzgarların çaldığı evrensel bir senfoni gibiydi.

Makine hızla dönerken Tike'ın çıtı çıkmıyor, aklı düzlüklerde avare avare dolanıyordu. Ella yatağın kenarında, "İhtiyar Woodridge'e sordun mu sana söylediğim meseleyi?" diye sordu Blanche'a.

"Arazi meselesini mi?" dedi Blanche kısık bir sesle.

"Evet."

"Hangi dönümü almak istediğini söyledim. Kağıda çizip, bu evin kuzeyinde kalan dönüm dedim. Doğru demiş miyim?"

Ella başıyla onayladı. Tike'ın makinenin kolundaki eline bakıp gözlerini indirdi ve, "Evet," dedi fısıltıyla.

"Saçma saçma konuşma dedi bana. Arazisini bozmaya, parçalamaya niyeti yokmuş. Bunun üzerine sizin o dönüme bir mah-

zen ve ev yapmak istediğinizi söyledim. Nasıl bir ev yapacağınızı sordu. Topraktan bir ev galiba dedim. Birden suratını asıp katiyen olmaz dedi."

"Katiyen olmaz mı?"

"Öyle dedi. Katiyen olmazmış."

Ella May kasılmalar yüzünden baş döndürücü bir acı hissetti bedeninde ve, "Evet. Anlıyorum," diyebildi sadece.

Blanche, Ella May'in yüzünün karardığını görünce biraz daha iç açıcı konuşmaya çalıştı. "Ama sonra başka şeyler de söyledi. 'Madem kayadan, toz topraktan filan ev yapmak istiyorlar, buğday tarlamın kenarındaki araziden bir yer satabilirim,' dedi. Bir de burayı kastederek, 'O ahşap evin olduğu yerde buğday yetişebiliyor, niyetim sene çıkmadan orayı yıkmak,' diye ekledi."

"Satmaya yanaştığı yer neresiymiş?" diye sordu Ella.

"Cap Rock'ın orada herhangi bir yer olabilirmiş."

"Herhangi bir yer mi? Cap Rock mı? Hey allahım, at suratlı herif! O taşlık arazide kürdan bile yetişmez be. Bizi ne sanıyor o kokuşmuş bunak?" Dilinde kederin tadı vardı; dizlerindeki, kollarındaki, dirseklerindeki deriler yabani otlarda gezinen yılanlarınki gibi gergindi. Kızarmış gözlerinde sıcak yaşlarla Blanche'a iyice yaklaşıp, yorganın üzerindeki yün yumağını çekeleyerek, "Ne kadar istiyormuş, söyledi mi?" diye sordu.

"İki yüz elli." Blanche'ın burnunun direği sızlıyordu. "Buğday yetişen bir dönümü beş yüz, altı yüz, sekiz yüzden aşağı alamazmışsınız. Nereden bulacaksınız o kadar parayı?"

Blanche konuşurken başını çaresizlik içinde eğip iki yana sallıyordu. "Üzme kendini. Para hazır," dedi Ella May. Ara ara kocasına bakıyordu. Tike'ın bir eliyle makinenin tepesindeki çanağı yeniden doldururken, diğeriyle kaymak bidonlarını, kovaları, hunileri, kapları tangır tungur karıştırdığını duyuyordu. San-

ki onların konuşmalarını işitmiş, ama dedikleri umurunda değilmiş gibi gürültü çıkarıyordu. Ella onun kolu çevirip, bidonları kaldırırken gerilen kaslarına baktı. Tike'ın konuşma seslerini bastırmak için büyük bir gayretle gürültü çıkardığını hissediyordu. Kapları daha fazla tangırdatacak mı diye görmek için sesini yükselterek konuştu Ella. Buna karşılık Tike kolu müthiş bir hızla çevirmeye başlayıp eski bir şarkı tutturdu:

Nehrin kıyısında şeker kamışı yetişmiyor artık!
Kamış kesmek diye bi şey de kalmadı gayrı!
Ama bu topraklar bereketli olmalı a dostlar,
Her ekin sırasının altında bir ceset var!

Bu şarkıyı onun ağzından yüzlerce kez dinlemişti. Tike şarkıyı dört tekerlekli arabasında pişirdiği yemekleri satan Louisianalı zenci bir aşçıdan öğrenmişti. Şarkıyı yanık yanık okuyor, sözler burnundan çıkıp havada süzülüyordu. Ella May'le Blanche'ın fısır fısır konuştukları şeylerin hiç umurunda olmadığını sanmalarını istiyordu. Ne var ki Tike kendini kandırıyordu, çünkü laflarını işitmek için cebindeki son kuruşu bile vermeye razıydı.

Blanche'ın Hamlinlerle birlikte geçirdiği dördüncü gün, Ella May genç kadına Tike'ın bu köhne evden çıkıp toprak bir ev yapma arzusundan bahsetmişti. Ella Tarım Bakanlığı kitapçığının her bir sayfasını hatmetmişti. Tike cebinde taşıya taşıya eskittiği kitapçığı ilk günden beri bir kerecik olsun yanından ayırmamış, bir tek okusun diye karısına vermişti. Kitapçık onun ellerinin, cebinin sıcaklığını tatmış, kendisinin ve karısının teriyle leke leke olmuştu.

Ella'nın babası arazileriyle ilgili bilgileri ve hesapları tutsun diye, baba evinde geçirdiği son sene kızına günde bir dolar öde-

meyi kararlaştırmış ve Ella Tike'la evlenmeden birkaç ay önce ona "Üç Yüz Altmış Beş Dolar" tutarında bir çek vermişti. Tike karısını kaç kez Route 66'daki benzinciye olan birkaç dolarlık borçlarını hiç yoktan var olan bir parayla öderken yakalamış ve sinirlerine hakim olamayıp onu babasından borç almakla suçlamıştı. Ama Ella her seferinde kalemi kağıdı eline alıp şuradan bir sent, buradan beş sent, oradan bir dolar kısıp biriktirdiğini açıklamıştı. Böyle böyle yüz altmış küsur doları harcamış, Citizens State Bankası'ndaki hesabında iki yüz bir, iki, üç dolar filan kalmıştı. Tike işin aslını hiçbir zaman öğrenmemişti. Evlendikleri gün her şeyi anlatmış olsaydı muhtemelen kocası buna gülüp geçerdi, ama Ella May bu parayla daha sonra ona sürpriz yapacağını düşünmek gibi bir gaflete düşmüştü. İşin aslını şimdi anlatırsa Tike hayatta inanmazdı. "Babanın yanında çalışıp alnının akıyla kazandın madem, hangi akla hizmet bunca zaman sakladın onu?" diye diye başının etini yerdi günlerce. Tike böyle öfke nöbetleri yaşamasın diye gidip gizli banka hesabı açarak bir de her şeyin üstüne tuz biber ekmişti.

Ella May geçen sene birkaç dönüm arazi alıp alamayacağını öğrenmek için üç dört kez Woodridge'in yazıhanesine gitmeye heveslenmişti. Evin kuzeyinde kalan dönüme göz koymuştu çünkü bu sayede ahşap barakada kalırlarken bir yandan toprak evlerini yapabilir, işe gidip gelirken fazla vakit kaybetmez, çay ve kahve demleyebilir, yemek pişirebilirlerdi. Hem çiftlik angaryalarının yapılması lazımdı, o yüzden toprak ev mümkün mertebe yakında olmalıydı. Woodridge'in yazıhanesine uğrayıp ne kadar para istediğini sorabilir, belki peşinat bırakıp elinde tapuyla bile eve dönebilirdi; Tike olan biteni öğrendiğinde, gebe olduğu ve doğum yaklaştığı için kızmazdı ona. Tüm bu düşüncelere rağmen Woodridge'e uğramamıştı. Kasabaya indiğinde ayakları ne

hikmetse hep geri geri gitmişti.

Son üç dört haftadır kasabaya bu halde inmeye korkar olmuştu. Şimdi de bebek her an gelebilirdi. Tike başını kesseler bile onun bir yere gitmesine izin vermezdi zaten. O yüzden Blanche'tan Woodridge'i görmeye gitmesini istemişti. Ve bu akşam Blanche adamın ne dediğini söylemişti ona. "Arazimi bozmam ben. Saçma saçma konuşma."

Ella May bütün bedenini kasan bir sancıyla birlikte sol memesini tuttu ve bir sene önce Tike'ın dirseğinin geldiği yerdeki yumruyu hissetti. Kasları iyiden iyiye gerilip acısı artınca başını Blanche'ın kucağına koydu. Elinin altındaki yumru öyle sıcaktı ki. Blanche'a bundan bahsetmemişti. Tike'a da. Her gün azar azar fark etmişti durumu. Kurşunkalemin arkasındaki silgi kadar küçük yumru, memesinin bir iki santim üstündeydi. "Herkesin yeteri kadar derdi var, ben eksik kalayım," demişti hep kendi kendine. Birinin anladığından şüphelendiğinde içindekini kusup bu lanet yumrunun ona gerçekten zarar verip vermeyeceğini sormak istiyordu. Sonra yine, "Aman sen de. Küçük, mini minnacık bir yumru, başka bir şey değil, geçer geçer. Bundan on kat beterleri olmuştu da hepsi geçmişti," diye düşünüyordu hep. Ama son zamanlarda karnındaki bebeğin iyice aşağı inmesiyle birlikte yumru daha feci sancır olmuş, Ella'nın korkusu da artmıştı; çünkü bu meseleyi uzun uzun düşünürken yakalıyordu artık kendini.

Küçük bir bereydi. Minicik bir benek. Siğil kadar, domuzların meme ucu kadar, örgü şişinin başı kadar, yeşil bezelye tanesi kadar büyüktü. On sentlik bozukluktaki yüz kadar bile değildi. Ama bu noktadan, bu mini minnacık noktadan neden kimseye bahsetmemişti? Neden?

Bilmiyordu. Ama daha iyi hissedecekti kendini. Bebek doğup da karnımdaki ağırlık gidince, diye düşündü, bu sancı ve acı bite-

cek. Baldırlarım, ayaklarım, ayak bileklerim de ağrıyor, kalçalarım, kasıklarım, gözlerim, omuzlarım, sırtım da. Bebek her yerimi aşağı çektiğinden sadece. Doğrulduğumda o kadar ızdırabım olmuyor ama hep dik de oturamıyorum ki. O kadar ufak bir benek. Benim kadar büyük değil o. Üstesinden gelirim, şöyle güzel bir pataklar ve def ederim onu bedenimden.

"Bas git. Def olup git, git. Git, Woodridge gibi bir toprak sahibine musallat ol." Gece yatakta, gündüz işinde, eğilir, kalkar, yürürken kendi kendine böyle binlerce laf ediyordu.

Blanche, Woodridge'in ancak Cap Rock'ın yanındaki araziden yer satacağını söylediğinden beri, gaz lambasıyla aydınlanan oda fırıl fırıl dönüyordu. Ella May odayla birlikte ömrünün, dünyasının, yakınlarının döndüğünü görüyordu, beyni öyle çok dalgalanmıştı ki bir türlü aklını toplayamıyordu.

Blanche, kucağında yatan Ella May'in yüzünü göremiyordu. Hamile kadın, Tike'ın gürültü patırtısı ve kaymak makinesinin uğultusundan duyulmayacağını düşündüğü için kendisini salmış, iniltisi iyice artmıştı. Blanche Ella'nın sırtına dokunup, "Ağrın var mı Bayan Hamlin?" dedi kulağına.

Ella yok dercesine salladı başını, uzun saçları gözlerine düştü. Ağlıyor, burnunu çekiyordu ama ne Tike ne Blanche duyuyordu onu.

"Ağrın var mı?" diye tekrarladı Blanche. Ella'nın saçından buram buram sabun kokusu geliyordu. "Varsa söyle bana!"

Ella May bir şey söylemek yerine morarana kadar alt dudağını ısırdı; alın ve yüzü muşambanın üstündeki kum biriken çatlaklar gibi kırış kırıştı. Başı ve omuzları sarsılıyordu; Blanche onun hıçkırıklarını duydu duymasına ama ancak örtüyü sımsıkı tutan elini gördüğünde nasıl bir işkence çektiğini anladı. Ella'nın damarları, ağaçların üstündeki kara filizler gibi fırlamış, elleri ör-

tüye, suya uzanan kuru kökler gibi yapışmıştı. "Olmaz, hayır, hayır, olmaz," diye fısıldayıp duruyordu büyük bir ızdırap içinde.

"Aşağı mı bastırıyor? Söyle? Bana bir şey söylemezsen sana yardım edemem. Hadi, konuş benimle. Konuş." Blanche kısa bir süre onu kaldırmak için yatakta cebelleştikten sonra Ella'nın kollarında mor lekeler oluştuğunu gördü. Hemen ayağa fırladı ve ona daha iyi bakabilmek, ağrısının nedeni anlayabilmek için bir iki adım geriledi.

Ella May'in karnı aşağı yukarı hareket ediyordu. Blanche kadının ağladığı için mi böyle hareket ettiğini, yoksa böyle hareket ettiği için mi ağladığını anlamak için bekledi. Annesi ağır ağır soluduğu için mi bebek aşağı yukarı hareket ediyordu, yoksa bebek aşağı yukarı hareket ettiği için mi annesi ağır ağır soluyordu? Pamuklu bol elbisenin altındaki hareketler Blanche'a gayet tanıdık geliyordu, ama loş ışık ve Ella'nın elbisesindeki kırışıkların gölgeleri kendisine oyun oynuyor olabilirdi. Daha yakından bakmaya karar verdi. Ella'yla Tike'ı gerekmediği müddetçe telaşlandırıp üzmemek için elinden geleni yapacaktı.

Ella ayağa kalktı. Dimdik ayakta durabilmek için tüm gücünü harcıyordu. Memesinin yukarısındaki yumrunun keskin sancısıyla omuzları düşmüştü. Botlarının bağcıkları yerlerde sürünüyor, gevşeyen bot bileklerini açıkta bırakıyordu. Kırçıllı gri, pamuklu çorapları ayaklarını rüzgarın soğuğundan korumaya yetiyordu. Ella May'in gözleri ışığa dönüktü. Yüzündeki çukurlar ay ışığında saban izlerinin gölgeleri gibiydi. Üstünde sapasağlam, güzel bir elbise vardı; Ella May Hamlin kendisini paçavralar içinde yakalamanızdansa ölmeyi yeğlerdi zaten. Delik deşik olmuş, yırtılmış elbiseleri yer silmeye, Tike'ın makineleri yağlamasına, rüzgarı, soğuğu dışarıda tutmak için duvarlarla yerdeki çatlaklara tıkıştırılmaya yarıyordu sadece. Ella May sürüklenen

bir bulut misali ağır ağır dönüyordu; gözleri odanın, odanın içindeki her şeyin üzerinden geçip duvarları aşarak dışarıda kırbacını şaklatan soğuk rüzgara kayıyordu.

Buz saçağını andırıyordu Ella, sallanan bir tabelayı, dönmeye çalışan bir yel değirmenini. Dönerken tam değil yarım daireler çiziyordu; bir yönde yarım bir daire çizdikten sonra diğer yönde tam daireyi tamamlayacak gibi oluyor, ama tamamlamıyordu, sanki derinlerindeki güçler bir o yana, bir bu yana dönsün diye onunla savaşıyordu. Daireyi tamamlayamıyordu çünkü düşünceler, duygular, anılar, yeni planlar üstüne çullanıp onu diğer yöne döndürüyor ve sık sık esir düştüğü duygu karmaşalarıyla birlikte yüzündeki ifade de ışık ve gölgelerin altında değişiyordu. Ellerini havaya kaldırıp bir şeyler mırıldanıyordu sürekli. "Buraya kadar geldim. Buradayım, ben geldim. Ha ha ha. Evet, evet. O bildiğiniz küçük kızım ben. Ha ha. Evet. Benim, ben. Ben. Bir aşağı bir yukarı yürüyen benim. Ne de güzel bir kızım, değil mi? Kendi zamanımı gördüm, aynamda kendimi gördüm ve dedim ki, işte oradasın. Sen olduğunu biliyorum. Evet, evet. Sensin. Şimdiyse ben buradayım. Yürüyorum. Konuşuyorum. Hemen herkes yukarı düzlüklerin en güzel küçük hanımının ben olduğumu söylerdi. Galiba öyleydim de. Öyle olmalıydım herhalde. Olabilirdim. Ya ben ya Beverly Judison'dı en güzeli, yok ama adım gibi eminim, en güzel bendim. Bendim, ben. Hâlâ da öyle. İsterseniz, isterseniz bayım, bu benim."

Bedeninin ve bacaklarının salınışıyla aynı ritimde söylüyordu bunları. Yatakla cilveleşiyor, sobaya göz kırpıyor, duvarları, kağıtları, acısını, ocağı, bulaşık tezgahını, su kovasını, maşrapayı, Tike'ı ve kaymak bidonlarını süzüyordu. Blanche, gözlerinin içine bakmaya çalışsa da Ella bakışlarını hemen yere çevirdi. Acının yarattığı hezeyanla mı dans ediyor, yoksa sadece

eğleniyor mu anlamak için onu daha yakından izlemeye başladı Blanche.

Ella içindeki bebek için doğudan, kuzeyden, batıdan ve güneyden güç topladı, derin bir nefes alıp ciğerlerini odanın elektriğiyle doldurdu. Bir gemi gibi, bataryalarına kendi gücünü yüklüyordu. Dönen yel değirmenlerinin gıcırtısıyla aynıydı sesi.

Blanche bu halde başka kadınlar da görmüştü, bebeklerini dünyaya getirirken güç toplamak adına böyle hezeyan içinde davranan kadınlar. Ne gerilmiş, ne de korkmuştu, sadece ihtiyatlı olmaya, işi şansa bırakmamaya çalışıyordu. Temiz su kovaları tezgahtaydı, içi gazete kağıtları, kumaş parçaları ve temiz sabun bezleriyle dolu küçük valiz hazırdı. Endişeye mahal yoktu. Dışarıda fırtına ortalığı kasıp kavuruyor, rüzgar düzlükleri dövüyordu. Okyanuslardaki kasırgalar gibi; deniz yükselip alçalır, tıpkı rüzgara gem vuran, onu yavaşlatıp durduran dağlarla vadiler kadar büyük dalgalara dönüşür, oysa yamyassı düzlükler odadaki yer muşambasıyla aynı seviyedeydi ve iki bin beş yüz kilometre kuzeye kadar, küçük bir sel yatağı, bir kanyon, bir kasaba, dikenli bir tel örgü, bir toprak sahibinin evi, bir ortakçının barakasından başka rüzgarı durduracak hiçbir şey yoktu. Bunlar da, bir tavşanın ayak izi vahşi bir boğayı ne kadar durdurabilirse o kadar durduruyor ya da engelleyebiliyordu buz gibi rüzgarı. Ella'nın tuhaf dansını izleyen Blanche'ın aklından böyle şeyler geçiyordu.

Kadının odanın ortasına kadar gelmesini bekledi, sonra yatağı toplamaya başlayıp, "Hadi, gel de yatağa yat. Sana bir bakayım burada. Büyük an yaklaşıyor galiba. Hadi," dedi sırtı ona dönük. Odada bir tek Tike'ın ağıtı ve makinenin uğultusu vardı, Ella'nın çıtı çıkmıyordu. Blanche yastıkları kabartıp örtüleri düzlerken, "Şöyle güzelce uzanıp küçük maymunu rahatlatmaya ne dersin?" diye sorsa da yine cevap alamadı. Tike'ın ağı-

tı ve makinenin uğultusu sürüyordu. Blanche ses etmeden birkaç saniye bekledi.

Ancak o birkaç saniye içinde Ella May çiviye asılı kahverengi yün şalını alıp omuzlarına atmış, karnını tuta tuta kapıya yürümeye başlamıştı. Her adımında dişlerini gıcırdatıp yılan gibi tıslayarak, "Olmaz. Olmaz olmaz. Olmaz. Hayır hayır hayır," diyordu. Kapıya vardığında sağ eli karnında, sol eliyle kapının topuzuna uzandı. Kendisini yiyip bitiren binlerce ızdırabı içinde tutmak için yutkundu. Topuzu çevirdiğinde bir görüntü belirdi gözlerinin önünde; gelip giden, birbirlerinin içinden geçen milyonlarca insan. Bir mesaj bu, diye düşünürken görüntü netleşti ve Ella sesler duymaya başladı. "Bu odada gelip giden insanlar bunlar. Geliyor, gidiyor, birbirlerinin içinden geçiyorlar. Ve civar çiftliklerdeki insanlar, gelip gidiyor ve birbirlerinin içinden geçiyorlar. Rüzgarda ve güneşte birbirlerinin içinden geçerek uçuşup yere konan ve savrulan yabani otlar, koçanlar, samanlar, saman çöpleri, pamuk tiftikleri, toz, toprak ve çerçöpler gibi hepsi. Bütün insanlar tek bir yerden geldiler dünyaya ve hepsi aslında bir. İnsanlar birdir, tıpkı sen ve bebeğin, sen ve kocan bir olduğunuz gibi. Ve tüm yukarı düzlükler tek bir beden olarak dünyaya geldi ve kendinde yeniden doğdu, tıpkı güneydeki aşağı düzlükler gibi. Tıpkı bütün Cap Rock gibi. Hayatın tek büyük hakikati budur ve tüm ilim bundan gelir. Hayatın tek büyük hakikati budur ve tüm meşguliyetler buradan gelir. Bazı insanlar vardır ki tek işleri geri kalanımızı kırmak, ezmek, mahrum bırakmak, aldatmak, düşürmektir. Aynı insanlar bedenin hırsızları, açgözlülük denen hastalığın mikroplarıdır; sayıca azdırlar ama sesleri yüksek ve güçlü çıkar. İşte, sayıları daha da azalsın, sesleri kısılsın diye senin bebeğinin dünyaya sağ salim gelmesi gerek."

Küçük odada Ella May hariç bu sözleri duyan yoktu. O da birebir bu sözleri duymamıştı zaten; gördüğü şeyin anlamını yalın, çok daha yalın bir şekilde gösteren sözlerdi onun kulağına çarpan. İnsanlar birbirleriyle, birbirlerinin içinde yaşıyor, hareket ediyordu, tıpkı bebeğinin onunla, onun içinde yaşayıp hareket ettiği gibi. Hayatında duyup duyacağı tüm sözler bu resmi yalınlaştıracaktı.

Açık kapıdan giren soğuk, Tike'ın tenini küçük bir çoban köpeği gibi ısırıp, Blanche'ın ayak bileklerini çiğnedi. Genç kadın tepeden tırnağa ürperdi, kartal pençesini andıran elleri yüzüne gitti ve kısacık bir an tüm yaşamı, tüm ruhu, açık ağzından çıkıp gider gibi oldu. Topuklarının üstünde dönünce rüzgar yüzünü ve göğsünü yaladı. Odaya, küçük merdivenin yukarısına, kaymak makinesine, Tike'a, kovalara, bidonlara baktı. Tike rüzgarı terli gömleğinde duysa da olup bitenlerin ayırdına varamadı. Makine uğulduyor, o ağıt yakıyordu:

Bir adam daha gitti
Bir adam daha gitti
Bir adam daha gitti
Bir adam daha gitti

Adını bilmezdim
Adını bilmezdim
Yok, adını bilmezdim
Hayır, adını bilmezdim

"Ella Maaay!"

Bir adamın canını aldıydı

dımm dımm dımm dımm
Bir adamın canını aldıydı
dımm dımm dımm dımm
Bir adamın canını aldıydı
Canını aldıydı

"Tike!"

Uzun bir zinciri vardı
Uzun bir zincir
Hı?

"Ella May! Tanrım!"

"Ella ne?" Ağır tekerlerler dakikada binlerce kez döndüğünden makinenin sesi yavaş yavaş diniyordu. Tike Blanche'a bakıp gözlerini kırpıştırarak, "Kim?" dedi ve derken cevabı beklemeden gecenin içine daldı. "Hatun." Bir şeyler daha söylemeye yeltendiğinde soğuk nefesini öyle bir kesti ki ağzından havlamaya benzer bir ses çıktı. "Hatun, hatun, nerdesin? Hay aksi şeytan! Nereye kayboldun? Heey. Hatun." Başını rüzgarın geldiği yönün tersine çevirip sesini yükseltti. "HATUN!" Sonra kızgın bir tonda hırladı. "Eğer bize numara çeviriyosan allah seni bildiği gibi yapsın! HATUN!"

Blanche mantosunu almak için duvara gitti, ilk çekişte mantonun yakasının arkasında uzun, dar bir yırtık oluştu, üç kez çektikten sonra yine alamayınca vazgeçti. Elleriyle göğsünü kapayıp fırtınaya çıktı. "Şurada mı? Amanın bu ne? Rüzgar insanın derisini delip geçiyor bildiğin! Şuradaki o mu?"

"Yok." Tike'ın sesi karanlığın ve rüzgarın arasından geldi. "Yok. Su deposu o. Benim hatun hiç böyle eşek şakası yapmazdı.

HATUN. HATUN! Ses etsene!"

"Oradaki ne?"

"Nerde?"

"Orada." Blanche sıcak boynundan çektiği eliyle Ella May'i gösterirken parmağının donup soba maşası gibi sertleştiğini hissetti. "Tam orada işte. Yerde."

"Oooh. Şükürler olsun. Hatunum, balım, annem, söyle bana, hangi akla hizmet böyle yaramazlıklar yapıyosun? Sana hayırsızlık ettim diye mi? Hadi. Kalk balım. Blanche, bi el ver. Yüce İsa, hatunum bu kör olasıca fırtınada ayağa da kalkamazsın ki sen."

Rüzgar küçük odanın açık kapısından içeri arpa suyu içmiş bir ahır dolusu hayvan misali hücum ediyordu. Tıpkı bebeğin küçük bedenine girmek, bu gece burada yeniden doğmak, vaaz vermek, avuç açmak, içki parası dilenmek için savaşan dilenci azizlerin rezil ve açgözlü ruhları gibi. Bu dik başlı ruhlar doğruca yemek masasındaki gaz lambasının cam fanusuna giriyorlardı. Gece iblisleri tüm yaşamın özü, tüm bedenlerin ısıtıcısı, tüm hareketin kuvveti saydıkları ateşin alevini çalmak için pençeleriyle uzanıyorlardı. Fanusun içindeki ateş daha yüce amaçlara sahipti oysa; bebeğin yolunu aydınlatmaya, bebek ilk nefesini aldığı anda odanın havasına karışmaya, içe çekilmeye, yutulmaya, ciğerlere, kana, beyne ve gözlere sızmaya can atıyordu. Lambadaki ateşin ruhu, doğmamış fırtınalarla savaşıyordu, sanki fırtınalar ateş bebeğin burnuna girmeden önce alevini yalayıp yutarsa, ateşin yeniden alevlenmesi, karnında bebek taşıyan bir kadının kibriti çakarak parlattığı bir alevi olması için milyonlarca yıl geçmesi gerekiyordu. Fanusun içinde ateşle rüzgar arasında süregiden savaşın gölgeleriyle oda zangır zangır titriyor, sarsılıyor, püsküürüp köpürüyor, yuvarlanıp çalkalanıyor, yalpalıyor ve eğilip bükülüyordu. Rüzgar odanın en mahrem kuytularına dalıyor, kok-

luyor, dürtüyor, ölümcül parmaklarıyla dokunuyor ve öyle vahşi bir tutkuyla dans ediyordu ki az kalsın lambanın ışığını çalmayı başarıyordu. Oda, milyonlarca top ateşleniyormuş gibi bir aydınlanıyor, bir kararıyordu.

Ella May'i kaldıran, azarlayan, ona dil döken Tike ile Blanche'ın sesleri duvarlarda, yerde, tavanda, merdivende ve tavan arasında süzülüyordu.

"Kendini de bebeğini de öldüreceksin be hatun."

"Bizi de zatüreden öldüreceksin."

"Ne diye yaptın bunu ha? Söylesene. Konuşsana. Sen ayaklarından tut. Elleri bende. Konuşsana. Hatun?" Yumuşak bir sertlik vardı Tike'ın sesinde. "Konuşsana. Hatun?"

"Olur da bebeğin bunu atlatırsa, her şeyi atlatır alimallah," dedi Blanche, Ella'nın ayaklarını tutmuş kapıya doğru ilerlerken. "Neden yaptın bunu?"

Tike ne kadar büyük, küçük, çirkin, alçakça olursa olsun hiçbir şeyden öyle kolay kolay korkmazdı. Ne var ki şu geçen üç dakikada ömründen ömür gitmiş, yüzü bembeyaz kesilmiş, rüzgarın soğuğu yüzünü taşa, gözlerini mermere çevirmişti.

Ella'nın durumunda idare edilemeyecek bir şey yoktu şimdilik. Rüzgarın iğneleri bedenine pek zarar vermemişti. Onu kolayca taşıyabiliyorlardı. Ama kapıdan içeri girdiklerini hissettiğinde birden kıvranmaya, dönmeye ve tekmelemeye başladı. "Olmaz. Hayır. Hayır," diyordu durmadan. Tike tüm gücünü kullanarak onu içeri soktu ve kapıyı arkalarından kapadı. Ella'yı yatağa bıraktıklarında, "Olmaz HAYIR HAAAYIIIR," diye haykırıyordu hâlâ.

O sırada rüzgar kapıyı yeniden açtı ve Tike kapıyı bu kez öyle hızla çarptı ki lamba sönüverdi.

"Yaptığını beğendin mi?" dedi Blanche, Ella May kendini

yere atamasın diye yatağa otururken. "Gördün mü? Kıpırdama, dur."

"Ödümüzü öyle fena kopardın ki ışık bile lambayı terk etti. Niye konuşmuyosun? Bi şeyler söyle de derdini anlayalım. Kendimi bildim bileli böyle karanlık görmedim ben. Hani nerdeyse elimle tutup bıçakla kesebilirim." Tike el yordamıyla masanın yukarısındaki portakal kasasını buldu. Blanche adamın kibrit kutusunu karıştırdığını duyunca rahat bir nefes aldı. "Kibritler, kibritler... Eyvah. Düşürdüm. Hay kör olasıca şeytan. Bak, senin yüzünden ne yaptım kadın? Konuş artık. Neden yaptın bunu?"

Ella May yatakta dönüp ağzını örtülere dayayarak, "Her şey yüzünden yaptım. Bilmiyorum," diye bağırdı.

Işık namına hiçbir şey yoktu odada, ne küçücük bir aydınlık, ne titrek bir alev. Dışarının karanlığı içerinin karanlığına karışmıştı. Tike masanın üstünde kibritleri ararken, bir süreliğine soğuk, fırtına ve karanlık kazanmıştı sanki savaşı.

"Karanlık, güneşi de söndürse yanmıştık ki ne yanmıştık. Ne berbat yerde yaşıyoruz, bi gıdım ışık gelmiyo etraftan."

"Bir kibrit yak hadi," dedi Blanche.

"Işık," dedi Ella.

"Sen ne diye bu fırtınada dışarı fırladığını söyleyene kadar ışık mışık yok."

"Bebeğimin bu leş kokulu kulübe bozuntusunda doğacağı düşüncesine dayanamadım. O ben değildim Tike, değildim. Küçük bir parçam dışında olan bitenle alakam yok. İnan bana, inan. Bu gece şu koca düzlüklerdeki en mutlu kadın benim. Neden biliyor musun? Çünkü bebeğim senin bebeğin ve domuz babamın bize yardımcı olmasına müsaade etmeden bugünlere gelebildik. Ve ben, ben... kendim de, rahatım da şu kadarcık umurumda değil, hakikaten, Tike inan bana. Neden o şala sarınıp fırtınaya çık-

tığımı bilmiyorum, bilmiyorum. Zihnimde bir şeyler belirdi, bir sürü resim, hepsi eriyip birbirine girdi, insanlar birbirine karıştı. Toprağa tohum ektiğimi, tohumun yere çekilişini, kök salışını gördüm; bir yerde masa başında bir kadın vardı, ambara tütün istifleyen bir aile, gemiyle bir yere giden adamlar. Yaptıkları şeylerin ucunun nasıl bana dokunduğunu, benimkilerin de onlara dokunduğunu açık açık gördüm. Sonra bu odaya, eve baktım, gördüğüm ev değildi aslında, büyük, kocaman bir kapandı, büyük mü büyük çelik bir kapandan, ağdan daha beterdi. Kapanın uzun, sivri dişleri vardı ve bebeğimin kafasını kapıyordu. Tanrım. Tek hatırladığım bu."

"Vay anasını," dedi Tike.

Blanche, Ella May'in alnını ovup, "Hastalarımdan duyduğum kabusların en tuhafı bu galiba. Bir anlamı var mıydı sence?" dedi.

Yüzü cayır cayır yanan Ella May tavana bakarak konuştu. "Evet, vardı. Kibrit kutusunu buldun mu Tike? Çabuk ol. Lambayı yak. Bu korkunç karanlık üstüme basıyor, sanki traktör geçiyor üstümden. Dan Platzburgh'u görür gibi oluyorum. Hani traktörü çalıştırdığında geriye savrulmuştu da araç üstüne çıkmıştı ya. Sonra ön tekerlere bağlı bıçaklar iki kolunu da dirsekten koparmış, büyük tekerlerin uzun, çamurlu kamaları vücuduna saplanmış, en son da arkadaki pulluk vücudunu paramparça edip parçalarını tarlaya saçmıştı. Şu buğday tarlalarında birilerinin etinin ya da kemiğinin olmadığı küçücük bir toprak parçası yoktur. Kibritleri buldun mu Tike?"

Tike kutuyu bulalı birkaç dakika olmuştu ama Ella May'in karanlığın perdelediği odada konuşmaya devam etmesini istiyordu. "Yok, bulamadım daha."

"Kuzey kutbuna kaçtığından beri ağrıların ne durumda?" diye sordu Blanche, Ella'mn sıcak elleri kendininkilere dokun-

duğunda. "İyi misin?"

"İyiyim, iyiyim," dedi Ella bir kilometre ötedeki bir kanyondan seslenir gibi. "Bahçede kötü düşmedim. Bir oraya bir buraya koşarken soğuk rüzgar çarpıp düşürdü beni. Dizlerimin üstüne düştüm ama. Kilisedeki günahkarlar gibi. Dua ettim sadece. Daha önce hiç dua etmemiştim, ama dışarıda, o rüzgarın arasında dua ettim."

"Ne için dua ettin?"

"Bebeğime bir ev istedim. Tozu toprağı, pisliği uzak tutacak bir ev. Çok tuhaf, ha ha, o rüzgarda uçuşan toz toprak tenime batarken kendimi soğuktaymış gibi hissetmiyordum. Çünkü ıhh," -yatakta bacaklarını ayırıp topuklarını örtülere sürterken inliyordu- "aah, bir evdeydim o sırada, ama ev bunun gibi harap halde değildi. Rüzgarın tokatladığı, deli, kaçık bir tilki kapanı değildi. Şu döşek kadar kalın duvarları vardı, odaları da sopayla yere çizdiklerime benziyordu. Hatırlıyor musun Tike?"

"He, hatırlıyorum."

"Hâlâ bulamadın mı kibritleri Tike?"

"Arıyorum."

"Evinizin planlarını daha evvel çizdiniz mi hakikaten?" diye sordu Blanche. İçerinin karanlığı yorganlardan daha ağır olsa da odada ne kadar ıvır zıvır varsa hepsini görebiliyordu. "Evvelden?"

"Sopayla," dedi Tike. "Arka bahçeye. Düştüğü yerin orlarda. Öyle değil mi hatun?"

"Ben, ben, aah, ıh, o evin içindeydim. Hissettim, gördüm onu. Fırtına dışarıda çıldırmış inek gibi koşup kendini sert ve dayanıklı duvarlara vurdu. Sonra, ha ha, *pof* diye yok oldu. Dinivermişti. Duvarlarıma çarptı ve etrafımdan dolandı da dolandı, dolandı da dolandı."

"İşe baksen. Şaşırdım kaldım," dedi Blanche.

Masanın başındaki Tike da bir şeyler söyledi ama kimse anlamadı.

"Dur, dur. Çok daha garibi de var." Ella yukarı aşağı, öne arkaya kımıldıyordu; Blanche doğumun başlamak üzere olduğunun farkındaydı. "Gözlerimi açtığımda evin, toprak evin içinin hükümetin dağıttığı kitapçıklarla kaplı olduğunu gördüm. Evini nasıl yapacağını, mahzeni nasıl kazacağını, onu nasıl temiz, pak ve kuru tutacağını, rüzgar ve güneş yiyip bitirmesin diye dışını nasıl sıvayacağını anlatan kitapçıklar. Nasıl boyayacağını, çatısını nasıl kuracağını, pencereleri nasıl yerleştireceğini, onu hayallerine göre nasıl şekillendireceğini anlatan kitapçıklar. Hepsi duvarlara yapıştırılmıştı. Nereye baksam onları gördüm. Hâlâ da görüyorum. Aahh. Iıhh. Buradayım. Toprak evimizdeyim yine. Yürüyorum işte. Aaah. Tike çak şu kibriti. Toprak evimizi güzel, güzel, güzel bir ışıkta görmek istiyorum. Küçük Tikey'nin gözlerini bu iğrenç, pis karanlığa açmasını istemiyorum."

Blanche Ella'nın yüzüne dokundu, cayır cayır yanıyordu. Diğer eliyle Tike'ı dürtüp, "Doğum sırasında ışığımız olsa iyi olur. Çak şu kibriti Bay Hamlin. Yeni eviniz iyi aydınlanıyordu, değil mi?"

Tike kibriti başparmağının tırnağına sürttü, alev yukarı uzayarak parlayana ve yana yana sönene dek yüzünün önünde tuttu. "Öyle öyle. Ama kim toprak ev yapıp da içine eeee-leeee-ktriiii-k koymaz?" Sözleri kibritin aleviyle ağır ağır süzüldü havada. "Barajın yakınında olmayanlar elbette."

"Onu da gördüm. Elektriğin geldiği barajı bile gördüm. Uzaklarda bir yerdeydi. Bir telin ucunda koca bir okyanus vardı, telin bu taraftaki ucu ineklerimizi sağıyor, tereyağımızı yapıyor, evimizi aydınlatıyor, hatta yerleri süpürüyordu."

"Buranın yüz elli kilometre civarında bi damla su bile yok ki.

Kimse yerleri elektrik kullanarak süpüremez anlayacağın. Uzun bi bakır telin parası da bu lanet evin iki katı eder. Bu berbat mezbeleye kimse tel mel çekmez." Lambanın fanusunu kaldırıp fitili yaktı.

"İlk defa doğru konuştun vallahi," dedi Blanche Tike'tan yana bakıp. "Şu viraneye bakır tel çakmaya kalksan çöküverir alimallah. *Güüüm*. İşi biter."

Ella May keskin bir sancıyla gülümseyip kıpırdandı. "Ama toprak evime istediğin kadar bakır tel çekebilirsin. Hiçbir şey olmaz ona, hatta daha fazlasını da ister. Güzel güzel elektrik lambalarıyla, ıvır zıvırla, elektrik düğmeleriyle, küçük zımbırtılarla, yaylarla, sigortalarla donatırsın onu. Kümesi de, ambarı da, topraktan yaptığın ahırı da, araziyi, ambarları, bahçeleri çevreleyen büyük toprak duvarları da süslersin onlarla. Hiçbiri elektrik tellerinin ağırlığıyla yıkılmaz çünkü bu kadar kalın olurlar; on tane traktör sürsen üstlerine, duvarlarda tek bir çizik bile oluşmaz, o kadar yani. Elektrik olsa bu adi, leş kokulu, küçük, eski mezbelede geceleri gündüzden daha aydınlık olurdu. Oof. Tanrım. Blanche. Iıhh. Karnımda ordular tepişiyor ya da işçiler baraj dikiyorlar. Hangisi... ooff... bilmiyorum." Gülmeye çalışırken dişlerinin arasından çıkan dili morarmıştı. "Tike, seni koca aptal. Los Angeles'ın beş yüz kilometre etrafında da bir damla su yoktu, ama adamların elektrikleri vardı."

"Düzmece elektrik o. Sahte. Ordaki ışıklar filan, hepsi Hollywood düzmecesi. Binalar. Oyuncular. Bize elektrikli inek sağıcı getirmezler. Bizim yaşadığımızdan bile haberleri yok."

"Hayır, onlar getirmeyecek zaten. Etrafımızda nehirler var, oralarda baraj kurup kendi elektriğimizi üretebiliriz." Ella hafifçe güldü. "Galiba yeni toprak evimi sahiden hükümet kitapçıklarıyla kaplayacağım."

"Senin beynin dondu heralde." Tike sert ve ciddi konuşmaya çalışsa da sesi yumuşak, erimiş karı andırıyordu. "Bi şeyler donmuş kesin. Kafan doğru çalışmıyo."

"Kafam dursa bile senin antikadan daha iyi işleyeceği kesin." Tike'ın yavaş yavaş eski haline döndüğünü hissedince Ella'nın içi ferahlamıştı. "On yıldır ölü olsam, kartallar kemiklerimi sıyırsa bile boş kafatasımla senin o hamur dolu kafandan daha iyi düşünürüm kesin."

"Üstünde betondan yapılmış üç ambar ve iki ev olsa bile, elektrikçilerin sekiz bin papel harcayıp, bizim burlara üç dört kilometrelik elektrik hattı çekeceğini mi sanıyosun? Yok öyle bi şey. Onun için burlarda daha fazla ev ve insan olması lazım." Masanın kenarına oturdu ve ayaklarına bakarak kaşlarını çattı. "Daha fazla."

Ella May dişlerini gıcırdatıp başını iki yana salladı ve gözlerini kapadı. "Ne kötü bir insansın sen! Orada durup o koca ayaklarına bak e mi! Hayatımda tanıdığım en alçak, en kötü adam değilsen ne olayım! Daha fazla insan mı? Daha fazla ev mi? Bay Tikeroo Kocakafa, o zaman söyle bana, bu yatakta karnımdaki bu şişlikle ne diye çırpınıp duruyorum ben, ne diye bu acılı doğum sancılarını, bu sancılı doğum acılarını çekiyorum ben ha?" Başını ve omuzlarını yastıktan hafifçe kaldırmıştı. "Burada ne yaptığımı sanıyorsun, söyler misin lütfen? Dergiye poz mu veriyorum, ha? Aah. Tanrıım."

"Sakin ol," dedi Blanche gösteriyi dikkatle izlerken.

Ella May korkmuyor, ama Tike korkacak diye ödü kopuyordu. Tike'sa korkmuyor, sadece Ella May korkacak kuruntusuyla geriliyordu. Blanche hem hastane eğitimi, hem de katıldığı pek çok doğumda eşler arasındaki gerginlikleri dindiren kişi olmuştu. Hamlinlerin kulübesine gelmeden önce bir sürü bebek do-

ğurtmuştu. Eğitimli hemşire belgesi olsa da gerçek bir doktor değildi. Doktorların yaptığı pek çok şeyi yapabilse de, adı doktor değildi. Koca bölgede tek bir çocuk doktoru vardı, en modern araçlara, alet edevata ve bilgiye sahip tek bir doktor. Onun haricinde, biri ne zaman gelip ne zaman gideceği belli olmayan bir ihtiyar, diğeri de ünlü oyunlarla operalardan tuhaf alıntılar yaparak hastalarının asabını bozan daha genç, kara bıyıklı iki doktor daha vardı. Blanche birinin gebe olduğunu duyduğunda hemen onu ziyarete gidip bütün gün sohbet eder, genellikle birkaç gün ya da birkaç hafta yanında kalır, böylece yatacak yeri, yiyecek ekmeği olur ve insanların gönlünden kopan parayı alırdı. Onu herkes tanır ve evinde seve seve ağırlardı. Çok güzel olduğundan erkeklerle ufak çaplı ateşli çatışmalar yaşasa da aşk hayatı hakkında kimse pek bir şey bilmez, ama etrafta lehinde ve aleyhinde bir sürü efsane dolanırdı. Dolgun göğüsleri ve güçlü bedeni yüzünden pek çok erkek onu yatağa atmayı denemişti. Tike Hamlin de Blanche'ın bedenine dokunmuş ve onu daha fazla tadabilmek için günlerce, gecelerce yanıp tutuşmuştu. Ama Blanche o yollardan çok geçtiğinden Tike'a hiç bulaşmamıştı.

Tike arzularını dışavurmama sanatını öğrenememişti. Ona göre arzu arzuydu - arzuyu kendisi uydurmadığına göre niye utansındı ki ondan? Blanche'ın üstünden öyle bir geçmek istiyordu ki kız ona hayran kalsın. Hatta Ella May'e de defalarca söylemişti bunu.

Ella May kocasını tatmin edecek halde değildi, o yüzden içinde azıcık bir kırgınlık varsa bile bunu gebeliğin, ona göre dünyanın en güzel işinin verdiği keyifle telafi ediyordu. Blanche'ı gördüğünde ağzı burnu yamulan kocasına terslenmiyordu bile. "O sizin bileceğiniz iş, benim değil, aranızda halledin," demişti çok

kez. Tike karısını, gebe kaldığından beri bir iki kadınla beraber olduğuna inandırmak için çok uğraşmıştı ama Ella yalan söylediğini biliyordu. Blanche'ı samanlıkta becerse kızıp kızmayacağını sorup durmuş, Ella da her seferinde, "Madem ihtiyacın var, buyur, istediğini yap," demişti.

Şimdi üçü bu küçücük odada bir aradayken, Tike karısının karnındaki bebekle tattığı tüm acı ve sevinçleri hissediyordu. Bebek ana karnında büyürken, yeni yeni işlere de ele atmak zorunda kalmış ve kıvançla yapmıştı tüm bu işleri. Oraya buraya koşturmuş, Ella'nın yükünü hafifletmiş, indirme kaldırma işlerini yapmış, ama aklındaki şu kızgın ateşi, Blanche'ı şöyle bir süzdükçe harlanan o ateşi, bir türlü söndürememişti. Hayatını onunla geçirmek istediği falan yoktu, sadece ona dokunmaya, sarılmaya, tenini hissetmeye, her yerini öpüp ısırmaya can atıyordu. Bu duyguyu bastırmaya çalışmışlığı yok değildi, ama savaştıkça içi daha fena kavruluyordu.

Blanche yatakta doğum sancılarıyla boğuşan Ella May'in Tike'ın şehvetini söndüremeyeceğinin farkındaydı. Bebek sabah olmadan bağırıp tekmeler atıyor olacaktı ama Tike karısı ayaklansa da Blanche'a aynı şekilde bakmaya devam edecekti.

"Yapacak bir iş ister misin Tike?" diye sordu Blanche. Önce bulaşık tezgahına, ocağa, dolaba ve valizine baktı, sonra iki kovayla bir çaydanlığa su doldurup ocağa koydu. "Birkaç dakikalığına ayağımın altından çekilmeni sağlayacak bir iş?"

"Keşke ayağının altında olsaydım. Ama değilim işte."

"İş yapmak istiyor musun, istemiyor musun?"

"İstiyorum."

"O zaman üstünü giyip eldivenlerini tak, evin yanındaki küreği al ve inek ahırının arkasına gidip bir çukur kaz."

"Çukur mu? Nasıl bi çukur?"

"Bildiğin çukur işte. Üff. Leğen genişliğinde ve derinliğinde bir çukur."

Blanche odanın içinde süzülür gibi hızla dolanırken Tike her adımını takip ediyordu.

"N'apacaksın? Gömecek misin karımı?" diye sordu, yüzünde yarı gülümseme, yarı korku ifadesiyle.

Ella May yattığı yerden toprak evinde dolaşıyor, konuşulanları duymuyor, bebek gibi inleyip iç geçirerek kendini eğliyordu.

"Şşşt." Blanche, Tike'ın montunu çividen alıp giysin diye tuttu. "Sessiz ol. Eşi gömeceğiz o kadar, küçük bir çukur yeter. Al, giy şunu. Dışarısı buz gibi biliyorum ama eşi evde tutamayız. Hayvanlar kokusunu alır."

Bunun üzerine Tike lanet okuya okuya kapıya yürüdü. "Bi kova su için beni bu kör olasıca fırtınada dışarı yolluyosun ya, Tanrı beni de, seni de bildiği gibi yapsın." Dışarı çıkınca bütün evi sarsacak kadar şiddetle kapıyı çarptı ve küreği alıp ahırın arkasına gitti.

Ella'yla Blanche donmuş toprağa çarpan küreğin belli belirsiz çınlamasını duydu. Ama Ella küreğin değil, çıngırakların, bin bir tonu, bin bir dili olan, şarkı söyleyen çıngırakların sesini duyuyordu. Tüm düzlüklerin çıngıraklarla kaplandığını görüyor ve onların odaya dolan seslerini dinliyordu. Bebek kâh aşağı iniyor, kâh olduğu yerde dönüp duruyordu. Ne Tike'ın ne de Blanche'ın görmesini istediği o sancı. Tebessümle, kahkahayla gizlemeye çalıştığı, sol memesinin üstündeki o için için yanan sancı. Ahırın arkasındaki Tike kürek sesinin odada yankılandığından bihaberdi. Ella küreğin çınlamasıyla kaymak makinesinin dönme sesini ve süt kovalarının tangırtısını birbirine kattı. Düşler kafasının içinde dönerken gözlerini kapadı ve tebessüm ederek fısıltıyla konuşmaya başladı.

Blanche bir iki kelimeyi seçebilse de bir şey anlamadı. Kumaşları, paçavraları, kağıtları hazırlayıp iki muşambayı yatak başının yanına koyarken, Ella'yla çektiği acıyı, yüzündeki tebessümün sebebini ve aklından geçenleri biliyormuş gibi konuşuyordu. Ocağın dört gözü de yanıyor ve beyaz, kızıl, mor ışıklar saçıyordu. Ocaktan yükselen dumanlar, sıcak su kovalarından çıkan buharlara karışıyordu. Kokudan burnu yanan Blanche dumanlar Ella'yı fenalaştırmasın diye dua ediyordu. İs kokusu gittikçe yoğunlaşıp yüksek köşelerdeki örümcek ağlarına yerleşti. Blanche işleri hallederken bedeninde büyük, boş bir ağırlık vardı; çürük eve baktıkça büyüyen bir ağırlık. Dudaklarını yalayıp yutkunduğunda kış tozuyla gazyağı dumanının yakıcı tadını aldı.

Ella May'in ağzında da toz tadı vardı. "Nereden geliyor şu inek çıngıraklarının sesi?"

Blanche kürek sesine kulak kesildi. Ocağın başındaydı; tencereye dokundu, eğilip ocağın gözlerine baktı, bulaşık tezgahından bir maşrapa su alıp kovaya döktü. Küçük burnu kabuğu soyulmuş vişneler gibi pembe pembe parlıyordu. Gözleri pencereler gibi buğulanmıştı. Camı açmayı, kapıyı aralamayı geçirdi aklından, ama o zaman içeri daha fazla toz toprak gireceğinin farkındaydı. Gaz ocağından gelen kokular yüzünden göz kenarları kızarmıştı, şakakları zonkluyordu. "Ne? Çıngırak mı? İnek çıngırakları mı?" diye cevap verdi.

Ella gülümsemeye çalıştı. "Çıngırak sesleri duyuyorum. Buralarda kilise olmadığına göre," -örtülerin altında kıpırdandı- "inek çıngırakları olmalı bunlar."

"Muhtemelen öyledir. Hadi, kalçalarını azıcık kaldır bakayım. Şu muşambayı altına koyayım. Güzel. Şimdi bacaklarını kaldır. Canın çok yanıyor mu? İşte böyle. Tamam. Böyle daha iyi,

değil mi?" Blanche, soğuk rüzgar Ella'nın tenine dokunmaya fırsat bulamadan muşambayı altına yerleştirdi. "Ben de başka çıngırak duymadım bu düzlüklerde. Böyle nasıl şimdi?"

"Daha iyi. Evet. Ama çıngırakların içinde milyonlarca yüz görüyorum. Biraz çıngırak, biraz insan sesi geliyor içlerinden. Çıngıraklarda insanları, insanlarda çıngırakları görüyorum. Hepsi birden çınlıyor. Hepsi aynı anda çınlıyor." Ella May konuşurken ağzını yastığa dayamıştı; yüzüne vuran sıcak nefesi iyi geliyordu. "Her çıngırağın içinde on kişi var, her çıngırakla on kişi gidip geliyor. On kişi yaşıyor, on kişi ölüyor ve çıngıraklar yoluna devam ediyor. Yaşlı inek boynundaki çıngırağı ne zaman çalsa, on kişi çınlıyor. Yaşlı inek tartılıp satıldığında çıngırak da onunla beraber gidiyor ya da çıngırak bir yerlere düşerek geride kalıyor ve birilerinin ayağı seslerle dolu o çıngırağa takılıyor. Sonra sesler çamura karışıp yitiyor ya da toz toprak arasında kuruyor. Ve ben yürüyorum, bakıyorum. Ben geldim yine, yürüyüp bakıyorum işte. Neden bilmiyorum ama ne zaman eski bir inek çıngırağı bulsam dünyanın en mutlu insanı oluyorum. Kuru toprakta görüyorum onu. Durup topraktan çıkarıyor ve güzelce temizledikten sonra tepesinden tutup hızlıca sallıyorum. Ses çıkarmıyor ama. Çünkü içinde hâlâ toprak tortuları var. Parmağımla tortuları temizliyorum. Yağmura karışmış, güneşte kurumuş toprak. Toynak izleri lekelemiş çamuru. Erkekler, kadınlar, çocuklar saman, ot, kuru gübreyle karışık çamuru eziyorlar ayaklarıyla. Çıngırağı derinlerine gömüp çamuru büyük kareler halinde kesiyorlar. İnsanlar kareleri kaldırıp taşırken ara sıra çıngırak çınlıyor. Küçük, minicik bir çınlama. Ama tüm sesleri duyuyorum çıngırakta. Kareleri kestiklerinde, çok tuhaf... güneşte kurutulmuş tuğlaların içine süzülüyor sesleri. Tuğlalar ev haline geldiğinde de bağırış çağırışları, şakalaşmaları, kahkahaları, hıçkırıkları, her şeyleri

duvarlara, tavanlara, yerlere, bahçelere, tarlalara ve eve siniyor. Deli, aptal, ahmak inek çıngırakları."

Blanche odanın içinde bir oraya bir buraya gidiyordu. Valizinden beyaz bir kazak alıp, renkli bir mendille saçlarını bağladı. Ella'nın sesinde, saklamaya çalıştığı bir acıyla yükselen ateşin sebep olduğu tuhaf bir tını işitti. Başıboş, hezeyanlı bir tını. Şuursuzluğun hakim olduğu diyardan kopup gelen kelimeler. Ateşi yükselecek kadar doğum sancısı çekmemişti henüz. Blanche termometreyi sallayıp Ella May'in dilinin altına koydu.

Ella'nın alnını elledığinde ateşi var gibi gelmişti Blanche'a, ama elleri sürekli suda olduğundan da öyle hissetmiş olabilirdi. Kuzeydeki pencereden bakınca fırtınada uçuşan ilk kar tanelerini gördü. Gece çok soğuktu ve rüzgar şiddetle esip bulutları hızla yükselterek karı yoğuruyordu birkaç saattir. "Kar taneleri uçuşmadıkça tipi tipi değildir," dedi kendi kendine. Ama sesi yüksek çıkmış olmalıydı ki Ella May acılarını tebessümünün ardına gizleyip ağzında cam boruyla cevap verdi: "Kar ölümüğe ucuşmadıkca dipiye dipi denmeş." Blanche elini alnına koyup, "Konuşma. Termometreyi yutacaksın yoksa. Başka termometrem yok valla," dedi.

Rüzgarın sesiyle birlikte Tike'ın toprağın derinlerini kazan küreğinin çınlamasını duydular yine.

"İşte beğim cıngıraklar. Duydun mu?" dedi Ella kıpırdanıp.

"Kıpırdama dedim sana. Sus. Çıngırak filan duymuyorum ben. Tike hangarda traktör parçalarıyla uğraşıyor yine, bir onu duyuyorum. Ella May, lütfen, lütfen bir süre ne konuş ne hareket et. Ateşin var mı yok mu onu anlamaya çalışıyorum. Kıpırdama."

"Ah o Tike yok mu. Bıkmadı o eşki püşkü şeylerle uğraşmaktan. Onlarla yepyeni bir traktör yapacağını şanıyor. Cıngırakları

duymuyor muşun hakikaten?" Ella May başını çevirdi. Gözlerini bir anlığına hafifçe araladı ama odanın fırıl fırıl döndüğünü görünce hemen kapayıverdi. "İnşanları? Cıngırakları?"

"Hayal kurma artık." Blanche ağzındaki termometreyi alıp lambaya tuttu. "Gücünü tüketiyor."

"Yalan söylüyorsun," dedi Ella ona. "Seni yalancı, yalancı kadın. Beni kandırmak için giyinip kuşanmış yalancı kadının tekisin. Yaşayıp da hayal kuramamaktansa hayal kurup ölmeyi yeğlerim."

"Sus. Aklıma gelen başıma geldi. Yanıyorsun sen. Normalden iki derece yüksek." Blanche parmaklarını yatak başının demir dallarıyla çiçeklerine vurdu hafifçe. "Bebekten başka canını yakan bir şey var mı? Hı? Bir yerlerin sancıyor mu? Bilmem lazım. Var mı?"

"Yok. Bana yalan söyledin sen. Sus. Mememe kor gibi soba maşası girmiş olsa bile söylemem sana. Yüz kez söyledim, hayır, başka bir şey yok, yok. Bebek yakıyor canımı sadece."

"Burkulma? Berelenme? Baş ağrısı? Bir yerlerini incittin mi?" Blanche termometreyi beyaz bir bezle silip kutusuna koydu ve cebine attı. "Daha doğum başlamadan bu kadar acı çekiyorsun. Başka bir yerin sancıyorsa söyle bana. Bilmem lazım."

"Sadece bebek. Geriliyor. Bastırıyor. Hepsi bebek yüzünden. Bu iş bitsin zımba gibi olacağım," diye yalan söyledi Ella.

Blanche, acılar daha şimdiden bu kadar hayal ve ateşe sebep oluyorsa bebek lambanın ışığını görmeden önce işlerin daha da fenalaşacağını biliyordu. Eski, unutulmuş yaraların, kemik ve doku zedelenmelerinin, burkulmaların, çatlakların gebe kadının canını doğumda yeniden yaktığı ve onu korkutup kaslarıyla sinirlerini gerdiği, bu yüzden doğumun saatlerce ötelenerek gittikçe daha acılı ve tehlikeli hale geldiği vakalar görmüştü. Şayet

Ella eski bir yara ya da berenin acıdığını söylese Blanche onu tedavi edebilirdi. Ella'nın sinirleri gerim gerim gerilmiş, aklını şiddetli ızdıraplar ele geçirmişti. Hepsi bir araya gelince de doğum öncesi sancıları artmış ve işin içine abuk subuk, şuursuzca konuşmalar girmişti. Gece ilerledikçe bunun sebebi ortaya çıkacaktı muhtemelen.

Tike bahçe boyunca sürüklediği küreğinin donmuş toprağa çarparak çınlamasını dinledi. Nihayet eve gelip bir kenara attığında kürek daha da yüksek çınladı. Korku ve umutla dolu, yürüyen bir çuval gibiydi Tike, kapıyı açıp konuştuğunda küreği yerine sözleri çınladı odada. "Kar pestilimi çıkardı resmen. Onca kazmaya ve donmaya rağmen baba olmadım mı ben hâlâ?"

Lambanın titrek ışığında Blanche'ın parmağıyla sus işareti yaptığını görünce sözleri Cap Rock'a doğru yitip gitti. Başını pişmanlıkla öne eğdi, Ella'nın onun dışarıda eşi gömmek için çukur kazdığını bilmediği aklından çıkıvermişti.

"Şşşt." Blanche odanın loşluğunda bir hayalet gibiydi ama çıkardığı "Şşşt" sesi, Tike'ın otların arasında duyduğu yılan tıslamalarından daha netti.

"Tikey Delibozuk?" Dışarıda etrafı kamçılayan rüzgarın uğultusu, Ella'nın yüksek, darmaduman, kırık dökük sesini bastırdı. "Sen misin? Tikey dostum?"

"Du bakalım bi dahaki sefere ne diyeceksin bana?" Tike üstündekileri çıkarıp çiviye astı. "Evet. Ben geldim. Nerde benim velet? Onu almaya geldim."

"O hangarda üşüteceksin kendini. Hava ısındığında uğraşırsın eski traktör parçalarıyla." Yatak örtülerinin altından geliyordu sesi.

Tike ağzı açık bakakaldı Blanche'a. "Ha? Hangar mı? Hatuncum," dedi ve palavralar atmaya koyuldu. "Ah, hatuncum, ye-

min ederim Texas'ın en iyi traktörünü yaptım. Süpriz. Kocamaaan bi süpriiiz! İki bin beş yüz dönümlük bi buğday tarlası alacağız hatun! Tam iki bin beş yüz dönüm! Bütün parçaları aldım, eğip büktüm, telle birleştirdim! Hepsini bi araya getirdim! Ve âlemin en büyük, en güzel traktörünü yaptım!"

Ella, "Aman ona ne şüphe," deyip gülünce memesinin üstü acıdı. "Ee, adı ne traktörünün?"

"Hamlin. HAMLIN! Piyasadakilerden kat kat iyi! Gözlerine inanamayacaksın görünce!"

"Canımı veririm onu görmek için."

Tike "Canımı veririm" lafını duyunca iliklerine kadar ürperdi ama korktuğunu belli etmemeye çalıştı. "Ohoo, daha çok duyacaksın onun bahsini. Hiç tasa etme. Hele sen rahatlayıp küçük Tike Hamlin'i bi doğur da. Çünkü onun yardımı olmadan hangardan çıkaramam traktörümü. O yüzden yat orda, tasa etme, yorma kendini." Bedenini öyle bir titreme sardı ki dizlerinin üstüne düşüp yatağın kenarına süründü. Blanche Tike'a geri gitmesini söyledi elleriyle.

"Yeni traktörünün sesi mi bu, yoksa bir tüy mü süzülüyor havada?"

Blanche Tike geri gitsin diye el etti yine. Tike kendi evinde böyle kışkışlanmaktan hiç hoşlanmamıştı, küfürler dilinin ucunda birikti. Dudaklarını sımsıkı kenetleyip yuttu laflarını. Ama bunu unutmayacaktı, Ella etrafta yokken Blanche'ı ilk yakaladığında baştan aşağı bir güzel sıvayacaktı.

"O ses mi?" diye sordu Tike, elini kulağına götürüp kuzeye bakan pencereye yürürken, "Birbirlerine çarpıp duran şamatacı kar tanelerinin sesi o. Öyle gürültü patırtı yapıyolar ki yeni traktörümün sesini bile duyamıyorum. Dinle. Dinle. Yok. Kör olasıca kar taneleri hep. Traktörümün motorunu duyamıyorum."

Blanche kaşlarını çatmış, Ella'nın gözlerinin içine bakmaya çalışıyordu. Hamlinler arasındaki bu yaygaranın bebek için iyi olup olmadığından emin değildi. Eh, iyi yanları vardı tabii. Ella daha sakinlemiş, rahatlamıştı. Tike karın dövdüğü kuzeye bakan pencerede kendi yansımasını gördü, lambanın ışığı yüzünden gözleri alev alev bir iblisi andırıyordu. "Ben iblisim. Yabamda dokuz küçük iblisçikle dans eden bi iblisim ben," diyen bir his kapladı içini. Elbette kendi düşünceleri, kendi hisleriydi tüm bunlar. Ama içinde döne döne öyle bir karıştılar ki, birden iblise dönüşüverdi sahiden. Soğuk cama hohladı ve bir daire çizerek içine göz yerine iki nokta, ağız niyetine bir hilal, boynuz niyetine de iki hilal yapıp güldü. "Hey, Blanche. Bebeğin resmini görmek ister misin?" Blanche Tike'ın eserine donuk bir tiksintiyle baktı. Tike'sa ellerini dizlerine vura vura uzun uzun güldü.

"Karnımda bebekle senin karın olsaydım ve sen o resmi yapsaydın, inan bana elime süpürgeyi geçirdiğim gibi kafanda kırardım." Blanche odayı şöyle bir dolaşıp gece lazım olacak şeylerin yerli yerinde olup olmadığına bakarken bir yandan da tek tek sayıyordu. "Sabun. Su. Havlular. Sabun bezleri. Muşambalar. Eldivenler. Kloroform. Pamuk. Kağıt. Aletler ve makas."

"Bu bebeği gördüğünde aynısından bi tane de sen isteyeceksin kesin. Gör bak," dedi Tike.

"Sıcak su. Süpürge. Paspas. Hı? Tabii, tabii. Kesin. Zıvanadan çıkacağım öyle bir bebek için. Bir sürü baba aynı şeyi söyledi. Ama şimdiye kadar hepsi yanıldı. Kibrit. Alkol."

"Göreceğiz."

"Benimle dalga geçiyorsun. Bir bebeğim olsun isterim tabii. Orası kabul," dedi Blanche pencereye yaklaşıp kuzeye bakarak.

"Seninle iyi bi anlaşma yapalım."

"Ne?"

"Toprak evimi yapmama yardım edersen sana kuzey ve güney düzlüklerdeki en güzel bebeği veririm."

"Senin beynin bebek yapmaktan başka bir şeye çalışmaz mı?" Blanche da cama hohlayıp daireler yaptı ve içlerine gözler, burunlar, ağızlar çizdi.

Tike Blanche'ın çizdiği yüzlere hilal şeklinde iblis boynuzları ekledi. "Hayır, çalışmaz. Aklımda bi tek bebekler ve içinde yaşayacakları toprak evi yapmak var."

Blanche cama parmağıyla çıplak ağaçlar, çimler ve otlar çizdi. Tike'ı alt edecekti. Başını ciddiyetle, ağır ağır sallayıp konuşmaya başladı. "Benimle dalga geçtiğini biliyorum Tike, yani Bay Hamlin. Ben bebek istiyorum. Hem de bir tane değil, bir sürü güzel oğlum ve bir sürü güzel kızım olsun istiyorum. Ve elbet hava koşullarına dayanıklı bir ev, bahsedip durduğun o toprak evden istiyorum. Evim ve bebeklerim için de bir adama ihtiyaç duyacağım haliyle. O zaman seni hatırlayacağım. Hamlin traktörlerinin büyük yaratıcısını, mimarını çıkarmayacağım aklımdan. Ama burası özgür bir ülke ve bu iş için bir, bilemedin iki üç adamı daha göz önünde bulundurmak istiyorum. Bana ihtiyacım olan özgürlüğü ve serbestliği vermelisin. Öyle değil mi?"

"Tabii. Tabii. Yani düşünecek misin? Beni seçebilir misin?" Tike'ın cama vuran yansıması ciddi görünüyordu. "Şansım var mı, hı?"

"Şansın mı?" diye alay etti Blanche. "Elbet şansın var. Hatta şanstan çok daha fazlan var."

Tike başını iki yana sallayarak aynı şeyleri tekrarlayıp durdu. "Şanstan çok daha fazlam mı? Şanstan çok daha fazlam mı? Heyt be. Heyt."

"Ne de olsa sen bir erkeksin, ben de bir kadınım. Kadınla erkeği birbirine çeken güç, ekip biçen küçük traktörleri çalıştıran

ya da insanların evlerini döven kuzey rüzgarlarının arkasındaki güçlerden çok daha muazzam ve sağlamdır."

Tike'ın gözleri fal taşı gibi açılmıştı, ağzı da içi yarasa dolu bir mağara gibiydi. "Hı-hı. He ya. Tanrım."

"Kadınla erkek bir araya gelmeli, hayatın fırtınalarında birbirlerini bulmalı, birbirlerine tutunup sarılmalı. Bunu yapmalılar. Sadece sadece sadece sadece yapmalılar işte."

"Doğru dedin."

"Üstümdekileri çıkardığımda çok güzel bir kadınım ben nihayetinde. Bacaklarım düzgün, belim incecik, yanaklarım al al, göğüslerim de dolgun. Aynada kendime baktığımda bir adama ve bahsettiğin o küçük bebeklere nasıl da ihtiyacım olduğunu düşünüyorum. Öte yandan sen gençsin, otuz üç yaşındasın, güçlüsün, epey incesin, çok akıllı olmasan da şehvet dolusun ve rüzgar yanığı bir tenin var. Sence de şanstan çok daha fazlan yok mu?"

Tike bir süredir başını öyle hızlı sallıyordu ki kendini durduramadı hemen. Bir şeyler söylemeye çalışsa da anlamsız anlamsız kekeleyip gevelemekten başka bir şey gelmedi elinden.

"Ortabatıda en fazla on beş-on altı milyon insan yaşıyordur ve herhalde bunun altı-yedi milyonu erkektir. Gerisi kadındır ve doğal olarak kadınlarla evlenemem, bir tek erkeklerle evlenebilirim ve sen karşımdasın, buradasın ve seni az çok tanıyorum. Halini tavrını biliyorum ve seni çok iyi anlıyorum. Yine de diğer altı-yedi milyon erkeğe de bakıp öyle seçim yapmam lazım. Ama rüzgar senden yana esiyor neticede." Blanche kahkahayı basıverdi. "Hay allahım, seninle dalga geçtiğimi anlamadın mı sahiden Bay Hamlin?"

"I-ıh."

Tike elleri ceplerinde duvara yaslandı. "Tanrım, hayır. Ben vallaki anlamadım." Sonra aralarındaki muhabbetin kulağa ne

kadar aptalca geldiğini düşündü ve pencerenin altına bakıp karın toza karışmasını izledi.

Ella May yatakta homurdanıp güldü. Blanche Tike'ı pencerenin orada bırakıp Ella'nın yanına gitti ve, "Konuşmalarımızı duydun mu?" diye sordu. Ella May yeniden gülüp, "Yok, karnımda özgürlük için savaşan şu küçük ordu gıdıkladı sadece. Gün ışığını görmek için savaşan. Ya da tozu görmek için," dedi.

Tike kendi kendine konuşuyordu. Parmaklarını çamur kazan bir makine gibi hareket ettiriyor ve, "Ooof. Kahretsin, Blanche gibi bir tazeyle ilk aşamaya gelene kadar on tane toprak ev yaparım be," diyordu.

IV

ÇEKİÇ SESİ

KARANLIK ERKENDEN, SAAT ALTIDA ÇÖKMÜŞ, Ella May'in sancılarıysa dokuz buçukta başlamıştı. Blanche su kaynatmaya devam ediyor, ihtiyaç duyabileceği şeyleri elinin altında tutuyordu. Ella'nın elbisesini çıkarıp üstüne beyaz, pamuklu bir gecelik geçirmişti. Dışarıda kar yavaş yavaş birikiyor, rüzgar başıboş kar tanelerini döndüre döndüre taşıyor ve iyice ıssızlaşıp hızlanarak daha gürültülü esiyordu. Ella'nın ilk sancıları, kar gibi usul usul, kasvetle ve karman çorman bir halde saatlerce sürdü. Portakal kasasındaki saat yeni günün ilk vakitlerini, bir buçuğu gösteriyordu şimdi ve asıl doğum sancıları artık bastırmıştı. Tike volta atıp duruyor, ellerini ovuşturuyor, tırnaklarıyla oynuyor, yanaklarını, boynunu sıvazlıyor, kulaklarını çekiştiriyordu.

Sinirleri bunca gerilmişken, "Blanche da amma katı kalpli, öyle öyle, kalp namına hiçbi şey yok onda. O yüzden ne üzülüyo, ne de heyecanlanıyo. Kalp yerine mermerden levha var göğsünde," diyordu içinden. Ama derinlerinde bunun koca bir yalan olduğunun farkındaydı. Kendi cehaletini savunduğunun farkındaydı. Küçük Tike'ı bu ihtiyar dünyaya getirirken Ella'nın

yanında bir tek kendisi olsaydı ne yapardı? Bu düşünceyle birlikte dışarıdaki kazıklar kadar soğuk ve kaskatı hissetti kendini. Blanche'ın yanlarında olmasından, etrafta dolanmasından, konuşmasından, işleri kolaylaştırıp yoluna koymasından duyduğu büyük memnuniyeti kelimelere dökmesinin hiçbir yolu yoktu. Kafasında öyle bir fırtına vardı ki daha fazla ayakta duramamış, merdivenin en alt basamağına oturup kafasını tutması gerekmişti. Elleriyle saçlarını tarıyor, ayağıyla tempo tutuyor ve Ella'nın her iniltisi ve iç geçirmesiyle birlikte hayatının yükselip alçaldığını hissediyordu.

Çenesi ellerinde oturmaktan, donmuş bir koçan gibi titremekten yorulup ayağa kalktı ve Blanche'ın Ella May'in sancıyla eğilip bükülen bedenini izlediği yatağa yöneldi. Tam bir adım atmıştı ki Blanche eliyle geri gitmesini işaret etti. O belli belirsiz küçücük el hareketi Tike'ı alnından vurulmuş bir bizon gibi aniden durdurmaya yetti. O minik hareket saç diplerini, parmak uçlarını, ayak tırnaklarını tutuşturmaya yetti. Düzlüklerdeki otuz üç yıllık hayatı boyunca yaşadığı yükseliş ve alçalışlardan çok daha muazzam bir ızdırap yaşattı o kısacık sürede.

Sana eğitimli hemşire diyolar. O vakit dinle beni Bayan Eğitimli Hemşire. Dinle. Tek kelime etmeden dinle beni. Bu ev benim değil, çünkü ben yapmadım onu. Kaldı ki yapsaydım bile, onun sahibi olamazdım. Pamuklara sarmalasam bile sahibi olamazdım. Kiracıyım ben. Onu kiralıyorum, anladın mı? Çaktın mı? Ama toprak bi evin ya da daha iyi bi şeyin patronu olana kadar burların patronuyum yine de. Orda oturup elini ya da parmağını sallayıp beni köpek gibi oynatacağını geçiriyosan aklından, eh, çok beklersin. Şimdiden söyleyeyim de haberin olsun.

Ama hayır. Hey. Dur bakalım. Kaçma. Tepemin tasını attırdın sonunda. O hemşirelik belgesini almak için epey bi sıkıntı çek-

mişindir. Ama sıkıntı çektin diye her gece patron olmana müsaade filan etmeyeceğim. Hiçbi kadının her gece etrafta patronluk taslamasına müsaade edemem. Sırf bu gece, o da misafir olduğun için, belki ama belki bana az biraz patronluk taslamana müsaade edeceğim.

Belki. Az birazcık. Eh, insan misafirinin bi süre etrafı yönetmesine izin vermeli, değil mi? Öteki türlü misafir olmazlar. Misafir dediğin nedir ki zaten? Evine gelip her bi şeyin idaresini eline alan insanlardır hepsi. O yüzden elinden geleni ardına koyma. Parmağını salla bana. Karım doğururken ona nasıl yardım edeceğimi az çok biliyorum heralde, onun yatağının başında durmak da hakkım ayrıca. Ama olmaz. Hayır. Hayır. Dünyadaki her tür virüs, mikrop ve diğer serseri şeylerle dolu olduğumu söyleyeceksin bana. Kör olasıca pislikler. Koca bi mikrobum ben değil mi? Değil mi? Bana baksana. Daha önce benim kadar büyük bi mikrop gördün mü hiç? Hayır patron hanım, görmedin, dahası görmeyeceksin de. Yürüyen, uçan, koşan, sürünen her mikrobun aklını alırım ben. Sendekinden daha fazla mikrop yok bende, ama o yatağa her yaklaştığında kalkıp sana parmak sallamıyorum, değil mi?

Babalar parmak sallanıp yataktan uzaklaştırılmadıkça bebekler doğmaz sanıyosun, değil mi? Lanet olsun yaşadığım günlere. Salla elini. Hadi bakalım. Salla. Yine salla. Birisinin parmağını sallayarak sana kendi evinde patronluk taslamasından daha kötü ne vardır acaba? O benim karım. Senin değil. Sen eğitimli bi hemşiresin. Nefes aldığın müddetçe hiç karın olmayacak senin.

Ah Tanrım. Kudüs'ün ve Texas'ın tanrısı. Oyunbazlarla cambazların tanrısı. Beyaz elbiseli, eğitimli hemşirenin teki parmağını salladığında insan evladı bi gıdım bile hareket edemiyo. Kesiveriyolar bacaklarını. Öylece kalakalıyosun. Nerelere gideyim

ben, ne edeyim? Deli çıkana kadar burda mı durayım?

Yukarı düzlüklerdeki bebekler, bekleşen babaların acısından doğuyor.

Blanche kafasıyla onay verip yaklaşmasını işaret edince mutlu oldu Tike. Yatağa yaklaşırken az kalsın evi alaşağı ediyordu. Ella'nın kırık şişeleri ezen traktör kadar yüksek sesle dişlerini gıcırdattığını, Tike'ı tepeden tırnağa sarsan bir şekilde inlediğini duydu. Korkmasına rağmen, bu işin içinde olmak, sonra da gurur duymak istiyordu.

Blanche'ın Tike'a ne yapacağını göstermesi gerekiyordu. Güldü, Ella May'den ziyade kocasının yatmaya ve tedavi edilmeye ihtiyacı olduğunu düşündü.

Tike, Ella May'in bedeninin kaskatı kesilip morardığını, sonra solduğunu, ardından bir anlığına gevşediğini, derken yeniden gerildiğini gördü. Balyoz başı gibi pek ve kaskatı, kemanın telleri gibi gergin ve sertti. Ayakları, sanki dalgalı sularda sırtüstü yüzüyormuş gibi hareket ediyordu, sanki üstünde süzüldüğü sular onu her an yutabilirmiş gibi. Dengede kalmak için elleriyle kollarını çırpıyordu ve Blanche, Tike'a onu bacakları açık duracak şekilde nasıl düz tutması gerektiğini gösterdi.

"Süpürgeyi al," dedi Blanche başıyla işaret ederek, "Ella sapını tutsun."

Tike radyonun durduğu köşeye uzanıp süpürge sapını Ella'nın ellerine tutuştururken, Blanche'ın bir parça pamuğa kloroform damlattığını gördü. Kokuyu duyunca ağzından nefes alıp, "Böyle mi?" diye sordu.

"Başının arkasına geç ve sopadan tutup çek. O da çeksin." Blanche bu manzarayı, aşağısındaki şehrin havaya uçmasını izleyen bir bombardıman uçağı pilotu edasıyla izliyordu. "Çek. Hızla."

"Hey maşallah. Amma güçlüymüş. Beni demirlere çekiyo resmen."

"Traktör kadar kuvvetli olur gebeler." Blanche pamuğu bir iki saniyeliğine Ella'nın burnuna tuttuktan sonra yemek masasına attı. Tike'la muzip muzip takışan o kadın gitmiş, yerine bambaşka biri gelmişti. Zarif, ağırbaşlı, resmi, bedenine hakim biri. Okullu bir kadın. Kusursuzluğu, çevik elleri, kolları ve ayaklarının sessiz bir kesinlikle hareket edişi Tike'ı yıldırım gibi çarpmıştı. Yüzü gülmüyordu, üzgün ya da dertli olduğundan veya bir şeyleri kutlamadığından değil. Öyle hareket ediyordu sadece, hali tavrı buydu. "Traktör kadar kuvvetli," dedi yeniden.

"Sorun çıkmayacak değil mi? İyi olacak değil mi?" diye sordu Tike. Yakından izliyordu olan biteni. Merak ediyor, tasalanıyor, odanın içinde yeni, çok tuhaf düşüncelerin biçimlendiğini hissediyordu.

Bebeğin doğduğunu gördü. Önce başı geldi, Ella May bacaklarını kapatacak da bebeğin başı kavun gibi ezilecek diye korkudan darmadağın oluyordu Tike.

Kaygan, kırmızı, yumuşacık ve mavi-mor damarlarla dolu minik başı görüyordu. Ella May'in bedeninin her yerinin, Tike'ı rahatlatmak için attığı kahkahalara karışan acı dolu hıçkırıklar ve iniltiler eşliğinde kıvranıp salındığını görüyordu. Bebeğin her hareketinde Ella May ızdırap çekiyordu, ama kloroformun etkisi altındayken bile gülümseyen, nükteci bir ızdıraptı bu. Tike cesaretlenmek için kloroformdan bir iki nefes çekebilmeyi diledi bir an. Ama hayır, cesur olmak için hiçbir şeye ihtiyacı yoktu. Bu meseleyle başa çıkacaktı.

Duvarları aşıp eve doluşan fırtınaya rağmen Tike deli gibi terliyordu. Ella'nın elleri bir şeye sıkıca tutunsun diye süpürgeyi çekiyor, ayakları yerde gürültüyle kayıyordu ve ardında bırak-

tığı izler şayet sıralansalar Amarillo'ya kadar giderlerdi. O sırada, Blanche'ın cennete sığmayacak kadar büyük bir melek olduğu ve yukarı düzlüklerdeki her evi ısıtmak için kocaman bir rüzgarla birlikte dünyaya süzüldüğü geçti aklından. Tike yaptığı işle içten içe gurur duyuyor ve "Üstüme düşeni yapıyorum" dercesine Blanche'a gülümsüyordu. Blanche ise kendisiyle daha çok gurur duyarak, "İstesem o süpürge sapını yatağın başına bağlayabilirdim, böylece sen de etrafta dolanmaya devam edip aklını oynatırdın. Yapacak bir şeylerin olsun diye eline tutuşturdum o süpürgeyi, bak, bir saatten fazladır uğraşıyorsun onunla. Ayağımın altından çekildin hem!" dercesine gülümsüyordu.

Tike bebeğin başının üstündeki ıslak, deriden peçeyi görebiliyordu. Onun hakkında binlerce kez, "Yüzünde peçeyle doğduğu için bu oğlan olağanüstü güçlere ve bilgiye sahip olacak," ya da, "Bu kadın geçmişi, bugünü ve geleceği biliyor çünkü yüzünde peçeyle doğmuş," denecekti kesin. Ve yüzlerce başka şey söylenecekti. Bunların ne kadarına inandığını bilmiyordu şu an, ama gözleri bebeğin başını kaplayan peçeyi görünce içi muazzam bir gurur rüzgarıyla doluvermişti.

Derken omuzlar çıktı meydana, sonra karnı hızla, kalçalarıysa biraz daha yavaşça kaydı ve Blanche ellerini Ella'nın altından sırtına götürüp bacaklarını açarak kaldırdı. Bebek ne kadar hızlanırsa Tike o kadar iyi hissediyordu kendini.

Bebek santim santim Blanche'ın ellerine geldikçe, Tike'ın ömründen ömür gidiyordu. Büyükanne Hamlin şimdi odada olsa ancak Blanche kadar rahat görünürdü. Oysa Tike hiç mi hiç rahat değildi, içi içini yiyordu. "Düşmesin sakın? Aman kaymasın elinden. İyi tut. Bi yerlerini kırma. Hey, başı fazla geriye düştü. Ayaklarına dikkat et, her bi tarafları bi şeylerle kaplı. Onlar da ne öyle?" Ella May'in süpürgeyi tutan elleri gevşeyip yastı-

ğa düştü. Tike süpürgeyi köşeye dayayıp Blanche'ın arkasından yatağın yanına geçti. Her şeyi tek seferde görmeye çalışıyordu. "Oyyy. Onlar da ne öyle? Tanrım. Kesin yolunda gitmeyen bi şeyler var," dedi. Blanche bebeğin başını Ella'nın bacağına koyup yüzünü temizler ve Ella'nın karnını sol eliyle sıvazlarken, Tike büyülenmiş bir halde bebeği izliyordu. Birkaç organı ve akan suları görünce, güneş çarpmış gibi başı döndü, Ella'nın rahim ağzından çıktıkça çıkan dokular takatsiz bırakmıştı onu. Blanche'ın elleriyle kolları, Ella May'in kalçalarıyla bacakları kaygan bir sıvıyla kaplıydı ve bebeğin çarşafa değen poposunun etrafında birikintiler vardı. Tike öyle sesli nefes alıp yutkunuyordu ki Blanche onu duyabiliyordu. Endişesinin sebebini biliyordu. Onu rahatlatmak için, "Gel sana da kloroform koklatayım," dedi şakasına.

"He valla." Tike şakayı ciddiye almıştı. Pamuğu burnuna tutup derin bir nefes aldı. "Vay anasını! Tanrım. Bi sorun yok değil mi? O şeyler de ne öyle? Her şey yolunda, değil mi Blanche?" diye sordu parmağıyla yatağı işaret ederek.

Blanche, Tike'ın parmağının titrediğini görüp, "Her şey yolunda. Eş o. Biraz daha gelecek aynısından. Kloroformu bırak elinden. Tavandan fırlayıp gideceksin yoksa."

"Nerde o günler," dedi Tike.

"Yapma böyle. Canını sıkma. Bak. Güzel, büyük, sağlıklı, kuvvetli bir oğlun oldu! Baksana!" Bebeği ellerine alıp fazladan dokuları temizledi ve göbek bağı izin verdiğince yukarı kaldırdı. Sonra yüzüne üfleyip, küçük, mora çalan kırmızı poposuna vurdu. Tike daha önce hiçbir çocuğun kıçına böyle şaplak atıldığını görmediğinden bebeği almak için bir adım attı ama Blanche onu sol dirseğiyle itip yeniden bebeğin yüzüne üfledi. "Hadi hadi hadi bebecik. Hadi hadi hadi. Uyan uyan uyan bebecik. Uyan uyan uyan. Hadisene. Pısst. Uyanma vakti geldi." Bebeğin bu-

ruş buruş, sıska poposuna bu kez daha sert vurdu. "Hadi. Hadi. Hadi!"

Orada hor görülmüş, kırılmış, korkmuş, gergin, gururlu, memnun ve sefil bir halde dururken, yapış yapış düzlüklerin sıcağından, soğuğundan, dolusundan, yağmurundan daha fazlası çalkalıyordu Tike Hamlin'in ruhunu.

Bir ses geldi. Tüm odada yankılanan bir ses. Yatağın altından, dolaptan, merdivenin yukarısından, Tike'ın yattığı yerden, hatta kaymak bidonlarının içinden, kaymak ayırma makinesinin çarkından, masa örtüsünden, lambanın fanusundan çıkıp yükselen bir ses; gece rüzgarının seslerine, kar ve buz çatırtılarına karışan bir haykırış. Dağınık, kırık dökük, rüzgarda savrulan, zangırdayan bir çığlık. Suda boğulan bir kadının, kızgın yağda kavrulan bir adamın sesiydi. Toprağın göçmesiyle Cap Rock'tan aşağı düşen bir köpeğin sesiydi. Bir anne hindinin, kamyon tekerleklerinin çamurda açtığı çukurlara saplanmış üç yavrusuna bağırışıydı. Bir kayanın altında kalmış kertenkelenin son tıslamasıydı. Çalıların arasındaki böceklerin gürültüsüydü. Çiftliğe akın eden çekirge sürülerinin yüksek çıtırtısıydı. Bir köpeğin kesik kesik havlamasıydı. Aç bir çakalın ulumasıydı. Yüzgeçleri suyun dışında kalmış bir sazan balığının boğuk hırıltısı; kafasından vurulmuş, nefes nefese bir şahinin tiz çığlığıydı. Toprağı yarıp yeryüzüne çıkan tazecik yeşil şeylerin sesiydi. Yük arabası tekerleğinin, ahır kapısının, yel değirmeninin paslı payandalarının gıcırtısıydı. Bir çığlıktı bu ses, içinde tüm bu sesler ve daha fazlası vardı. Tike şakaklarının zonklamasını dinleyip Blanche'ın bebeği sarsmasını izlerken, tüm sesler, tüm tıslamalar, havlamalar, ciyaklamalar, haykırışlar, hırıltılar, ulumalar, feryatlar, ıslıklar, iniltiler, bağırışlar, homurtular, hepsi kafasında birbirine giriyordu. Çığlık öyle yükseldi, öyle büyüdü ve öyle gürültülü hale gel-

di ki kulübenin tahtaları gerildi. Tike bu sesin bebeğinin ağzından, ciğerlerinden, göbeğinden geldiğini anlayınca müthiş bir gurur kabardı içinde; bir nalbantın örsüydü sanki, ruhunda yüzlerce çekicin çınladığını duyuyordu. Kendi çekici de dünyadaki her örste çınlıyordu. Gurur. Tek bir kelime; dilin, dudakların, dişlerin oyunlarıyla çıkan bir ses. Tike bebeğin Ella May'in tepesinde yüzünü buruşturup çığlık attığını işittiğinde, mutlu mutlu yaşayıp giden insanlardan biri gibi hissetti kendini.

Bebek yüzünü şekilden şekle sokuyor, Ella May de kloroformun yarattığı sis ve pusların arasından gülümsüyordu. Blanche, Ella'nın karnıyla bebeğin göbeğinin arasındaki bağı tam ortasından düğümledikten sonra bebeği sırtüstü yatırdı. Tike içten içe surat asıyordu, çünkü Blanche'ın yaptıkları beynine bir kova kor boca etmişti. Her şeyi hızla koşan bir tavşan misali halletmişti bu kadın. Göbek bağının içindeki sindirilmiş yemeğin küçük bir kısmını bebekten tarafa, kalanını da Ella May'den tarafa itmiş, ardından da bağı iki parmağıyla sıkıca tutup makasıyla kesmiş ve uçlarını keman teli gibi düğümlemişti. Ella May'in tarafındaki uç rahme geri çekilmişti. Bebeğin göbeğinden sarkan bir iki santimlik bağdan suya benzer bir iki damla sıvı akmıştı. Ama Tike kanlı bir araba kazasını izler gibi izlemişti olan biteni.

"Karnından sarkan şey ne öyle? Hey, Blanche. Bi şeylerin içine etmedin değil mi? Lanet olsun. Burda durup şu manzarayı izlemek can çekişerek ölmeye benziyo. Hey. Bi şeyler yapsana. Düzeltsene şu kanlı ucu."

"Geride dur. Yatağın yakınında soluma. O uç birkaç gün içinde kuruyup gidecek. Geride dur. Ellerini yatağa yaklaştırma. Biliyorsun, mikroplar."

"Mikroplarmış. Kör olasıca mikroplar. Buraya geldiğinden beri ağzından başka kelime çıkmadı. Mikroplar. Hiçbi mikrop

çocuğumun yanında olmamı engelleyemez. Mikroplar. Mikroplar." Tike geriledi. "Hey, Ella. Hatunum, nasılsın?"

Kloroform yüzünden hâlâ biraz sersem olan Ella May gözleri kapalı, "Oğlan mı? Kız mı?" diye sordu.

"Güzel mi güzel, kocaman bir oğlan," dedi Blanche bebeği annesinin ayaklarına doğru çekip yağlarken. "Hem de pek yaygaracı."

"Kıpraşma Çekirge!" dedi Tike, yataktan bir metre kadar geride durup, Blanche'ın müsaade ettiği kadar öne eğilerek.

Ella'nın dudakları sıcacık ve nemliydi, tüm bedenine sağlıklı bir pembelik gelmişti. "Oğlan mı? Kim çekirge dedi?"

Blanche ses çıkarmadan bebeği yağlamaya devam etti. Bebek, kollarıyla bacakları okşanıp sıvazlandıkça zevkten kumru gibi sesler çıkarıp gülümsüyordu.

"Oğlumuza küçük çekirge dedim. Oğlumuz oldu hatun. Hayatımda gördüğüm en güzel adam o. Şuna bak, nasıl da kuğurduyo. Güzel bi kız göbişini ovalarken nasıl da hain hain gülümsüyo haylaz. Heyt be! Oğluma bak! Oğlan be, oğlan! Onu görmen lazım hatunum." Tike tesadüfen bir tür dans keşfedivermişti; Cap Rock'ın altında yatan ilk kabilelerin danslarına benzeyen, muhtemelen dünyanın en basit, en zarif danslarından biriydi bu. Kıpırdamadan edilen bir dans. Tike'ın bedeni hariç her yeri odada, kapıda ve ırmak ağızlarında dans ediyordu. Oda da onun dansına eşlik ediyordu; Tike Ella May'in nefes alıp yatakta hafif hafif kıpırdanışını izlerken, karısının yüzünün, gözlerinin, düşüncelerinin dans ede ede kulübeden çıktığını gördü. Tike'ın kıpırdamaması gerekiyordu. Daha geriye gitmek istemiyordu ama mikroplarını yatağa yaklaştırmasına da izin yoktu, o yüzden olduğu yerde mümkün mertebe sallanıp kımıldandı.

"Ama çekirge olamaz ki o," diye fısıldadı Ella May. "Olamaz."

"Tasalanmayı bırak." Blanche bebeği beyaz, pazen bir battaniyeye sarıp örtülerin üstüne bıraktı. "Tike şu muşambayı Ella'nın altından almama yardım et."

Tike'la Blanche muşambayı Ella'nın kalçalarının, sırtının, bacaklarının ve ayaklarının altından azar azar, yavaş yavaş çektiler. Halsiz bedenine ağırlık binmesin diye hafifçe kaldırıp nazikçe tuttular onu.

Nihayet işleri bittiğinde Blanche muşambayı rulo yapıp kapıya götürdü. Tike hazır Blanche'ın sırtı dönükken yatağa bir adım daha yaklaşıp, bebekle Ella May'e tuhaf tuhaf el sallayıp, bebek ilk ağladığında kulağına çalınan seslere benzer sesler çıkarmaya başladı. "Ugili ma gugili di bugili ma sufuli. İgili di vigili ma cigili dam bidili. Unki di dink. Unku di dink. Baam. Paam. Singo bingo bango. Agucuk da gugucuk. Heyt be! Baba oldum ben! Vay anasını! Dışarıyı kavuran tipi, baksana! Yaşasın! Lanet olasıca bi babayım ben! Babacık! Babaaaa! Hatunum baba oldum beeeen!"

Ella May önce ona, sonra da oğluna gülümsedi. İki oğluna da aynı şekilde gülümsedi. Tike'a da, çekirgeye de aynı ifadeyle bakıyordu. Bebek ve dokulardan oluşan sekiz küsur kilo karnından gittiği için kendini daha hür, daha rahat, daha hafif hissediyordu. Bir tek kloroform yüzünden zihninde yaz hortumları dönüyordu hâlâ. Ella'ya sanki Tike doğumdan kendisine birazcık fazla pay çıkarıyormuş gibi geliyordu ama yine de rol çalmasından memnundu. Tike'ın halleri içine su serpiyor, derin derin nefes almasına, ayaklarıyla bacaklarını kıpırdatmasına, bedeninin gri pamuklu battaniyelerin üstünde ısındığını hissetmesine yardım ediyordu. Tike hem bebekle oynamaya, hem de Ella'nın üstünü örtmeye çalışırken Blanche elini omzuna koyup, "Mikroplarını da alıp geri çekil," dedi.

"Şunu aklınızın bi köşesine kazıyın," dedi Tike hepsine. "Soğuk havalar biter bitmez, ben ve küçük çekirgem toprağı sürüp kalın, büyük tuğlalar hazırlayacak ve kendimize toprak bi ev yapacağız. Duvarları öyle kalın olacak ki, içeri ne rüzgar, ne haşarat, ne kar, ne yağmur, ne kör olasıca mikroplar girebilecek ve beni karımla küçük çekirgemden ayırabilecek. Kafalarınıza kazıyın bunu, hepiniz, heppiniiz!" Yumruklarıyla havayı dövüyordu.

Ella May güldükçe karnı aşağı yukarı oynuyordu.

Blanche gösterinin bu aşamasında Tike'ın fazla yaygara yaptığını düşünüp, ona bir iş bulmak için etrafa bakındı. Tike'ın en az birkaç dakika oyalanmasını sağlayacak bir şeyler bulmalıydı ki kendisi de bebeği annesinin yanındaki yastığa koyabilsin. Ne olabilirdi acaba? Ah... bulmuştu işte. "Tike."

"Tanrı ve kancalı kurtlar şahidim olsun ki, şu bulaşık tezgahı kadar kalın olacak duvarları. Belki daha da kalın. Evim öyle kalın olacak ki hiçbi şeycikler yıkamayacak onu. Miniminnacık bi mikrop bile girecek delik bulamayacak!"

"Tike. Yürümeyi keser misin lütfen? Yatak sarsılıyor."

"Benim evim sarsılmayacak. Seneye bu zamanlar o yatak sarsılmayacak. Buraya gelip kendi gözlerinle göreceksin. İstediğin kadar hopla, duvarlara vur, tavana zıpla, hiçbi şey olmayacak. Koca ev aşağı uzanıp, 'İstediğin kadar volta atıp dur, beni sarsamayacaksın,' diyecek sana. Anlıyo musun? Çok ciddiyim ben. O Woodridge denen adamın Cap Rock'taki arazisinden bi dönüm alacağım. Parayı bulup buluşturacağım bi yerlerden. Tasalanmayın. Sakın tasalanmayın."

"Küreğini alıp şu eşi gömsene. Madem yürümek istiyorsun, dışarıda yürüyüp bir şeyler yap." Blanche yatağın etrafında dolanıp şunu düzeltiyor, bunu toparlıyor, onu yerleştiriyordu. "Elini çabuk tut. Evi kokutacak yoksa."

"Bana inanmıyosun değil mi? Toprak evi yapacağıma? Hı? Benim gibi fakir fukara bi ortakçının böyle dandik bi kulübeyi büyük, kalın duvarlı, güzel bi toprak eve dönüştürebileceğini aklın almıyo değil mi?"

"Bilmiyorum Tike." Tike yanlış insanla konuşuyormuş gibi geliyordu Blanche'a. Ama alışıktı buna; baktığı hastalar ne kadar dertleri ve umutları varsa hepsini, sırf bir kadının karnından bebek çıkarabiliyor diye ona anlatırlardı.

"Nereden bileyim? Aklı olanın bunun gibi köhne ve pis bir fare kapanında bir dakika daha yaşayacak kadar düşebileceğine inanmıyorum. Ama şu hayallerinin evine, toprak evim dediğin şeye gelince, onu nasıl yapacağını da bilmiyorum. Şu anda doğru dürüst düşünemiyorum. Şimdi izin verirsen bebeği annesinin yanına koyup üstünü iyice örteceğim, sen de dışarı çıkıp kapıyı arkandan hızla kapatacaksın ki içeri hava girmesin. Hadi, çabuk. Aman sıkı giyinmeyi unutma. Ve geri geldiğinde bana dışarının ne kadar soğuk olduğunu söyle. Muşamba kapının yanında. Kenarlarından iyi tut ki içindekiler bahçeye saçılmasın." Tike kapıdan çıkarken, Blanche bebekle Ella May'i eve dolan soğuk havadan korumak için üzerlerine eğildi.

"Ee, oğluna ne diyorsun?" diye sordu Blanche bebeği Ella'ya yaklaştırarak.

"Çetin cevize benziyor, öyle değil mi?" Ella May'in sesi derinden geliyordu. "O buruş kırış tenine ne demeli? Bir sorunu yok, değil mi? Şu dizlerine, boynuna baksana. İnsandan çok kuru ve kırışık tenli bir kertenkeleyi andırıyor."

Blanche'ın ellerindeki bebeğe baktı. Oğlan bacaklarını savuruyor, dirsekleriyle orayı burayı dürtüyor, yumruklarıyla havayı dövüyordu. "Hepimiz doğduğumuzda kanyon kertenkelelerine, canavarlara, yılanlara, balıklara, yavru fillere benziyoruz san-

ki. Onun insana benzeyip büyümesini izlemek bundan böyle senin görevin Bayan Hamlin."

"Biliyor musun Blanche, eter mi, kloroform mu, her neyse onun etkisindeyken..."

"Kloroform."

"Her neyse işte. Çok acayip rüyalar gördüm. Hayaller."

O sırada ikisi de Tike'ın kaya kadar sert toprağa çarpan küreğinin sesini duyabiliyordu.

"Ee?"

"Küçük, köhne bir odanın fırıl fırıl dönüp patladığını gördüm. Öylece patladı. Kocaman bir maytap gibi. Sonra Tike'ı gördüm. Deli gibi koşup odanın parçalarını topluyor ve hepsini bir araya getirmeye çalışıyordu. 'Tike sen manyak mısın?' dedim ona. 'Oda havaya uçup milyonlarca parçaya ayrıldı. Boşversene. Koca düzlüklerde bir hiçin peşinden deli divane gibi koşturuyorsun. Ama gidecek başka evimiz de yok,' dedim. O yüzden bu döküntüde olmak bebeği buz gibi tipide doğurmaktan azıcık daha iyi galiba. Dinle. Dinle. Duyuyor musun? Tike'ın çınlayan çekici bu, aman, küreği. Oradan anla artık toprağın nasıl donduğunu. Duyuyor musun?"

Dört duvar arasında, Blanche'ın normal, Ella May'in ağır nefes alıp verişleri, fırtınanın kamçı sesi, rüzgarda uçuşan şeylerin sesleri, küreğin çınlaması, lambanın titreşen ışığı ve çekirgenin mırıltıları birbirine karışıp çalkalandı.

"Bunun gibi çöktü çökecek kapanların böyle bir rüzgara ve kara nasıl dayandığını hiç çözemeyeceğim. Yüce Tanrı güneyden omuz veriyor herhalde."

"Orasını bilemem," dedi Blanche, Ella'nın ayakucuna usulca otururken. Yüzünde bir tebessüm vardı, çünkü oğlanın sesi gitgide berrak, sağlıklı çıkmaya başlamıştı. Sesinde hırıltı ve tıslamaya

sebep olan ne kadar balgam, tükürük ve salya varsa hepsini çıkarmıştı. Blanche yaptığı işle gurur duyuyordu. Ne zaman bir annenin karnındaki ağırlığı çekip çıkarsa, aynı ağırlığın kendi üstünden de kalktığını hissediyordu adeta. Parmaklarını battaniyede gezdirip oğlana bakıyordu. "Tanrı veya İsa öyle isteseydi, bir tokat atıp bu kulübeyi yerle bir ederlerdi çoktan. Bay Woodridge'e de toprak evinizi tam buraya yapmanıza izin vermesini emrederlerdi. Eğer Tanrı isteseydi, bebeğiniz bu hastalık ve ölüm çukurunda değil, hayalinizdeki o sağlıklı toprak evde doğardı."

"İsa bu tipinin arasından uzanıp kulübeyi yerle bir etseydi Woodridge ne derdi peki?"

"Woodridge muhtemelen delegeleri, polisi, belediyeyi, Coxey'nin Ordusu'nu[1], demokratları, cumhuriyetçileri arar ve onlardan İsa'yı buzla karın arasından çekip çıkararak bir iki seneliğine hapse tıkmalarını isterdi. Hele ki İsa bahsettiğiniz şu evi yapmanıza yardım etseydi, onu kırk sene ya da ne bileyim, doksan dokuz sene içeri tıkarlardı herhalde."

"Yok canım, tıkmazlardı. Sonuçta yapmak istediğimiz toprak eve gidecek para, bu tek odalı evi yapmaya harcanandan daha az tutar. Yeni ocağımızı kurmaya yardım etse Tanrı'ya kızarlar mıydı sahiden? Kim kızabilir ki buna? İnsanlar bir tek para uğruna çileden çıkar. Sebep bu olamaz."

"Sebep bu," dedi Blanche bebeğin dizini örterken. "sebep bal gibi de bu."

"Ne?"

"Söylediğin şey işte. Toprak ev sağlam olduğu için iki yüz sene ayakta kalacak. Duvarları elli santim kalınlığında olacağı

1- Amerika'da 1846 yılında yaşanan ekonomik bunalım sırasında işadamı Jacob S. Coxey'nin liderliğinde başkente yürüyen işsizler. -çn

için. Kışın sıcak, yazın serin olacağı için. Yapması kolay olduğu, herhangi bir beceri istemediği için. Bozuklukları yemediği, dolarları içmediği, boyaya ihtiyacı olmadığı için. Canınız çıkana kadar çalışıp kazandığınız her bir senti Bay Woodridge'in masasına bırakmanıza gerek kalmayacağı için. Bu yüzden işte. Tüm bunlar yüzünden. Bu beş metrelik bok çukuru yerine altı odalı bir eviniz olabileceği için. Toprak evinizin borcunu bir iki senede ödeyip ona sahip olabileceğiniz için. O ev onlara ait olmayacağı için. Bunca senenin ardından bu köhne, çürümüş, yangına davetiye çıkaran ahşap iskeletler için hâlâ insanlardan kira ve şunun bunun ödemesini alıyorlar. O yüzden, evet, şayet İsa onların kapanından kurtulmanıza yardım etseydi, herifi anında hapse tıkıverirlerdi."

"Hiçbir insan evladının bu kadar çirkin bir oyun oynayacağına hayatta inanmam, inanamam," diye cevap verdi Ella May. "İhtiyar Woodridge, Tanrı'nın onun için en iyisi olduğunu söylediği şeyleri yapıyor bence. Belki Tanrı ona topraklarını tek parça halinde tutmasını ve üstüne ev yapmamasını söylemiştir. Bölünmemiş arazide çalışmak daha rahattır. Traktörlerini verimli kullanır, yakıttan, tohum masraflarından tasarruf eder. Hem, çalışan ailelerin evlerini buğday yetişmeyen Cap Rock kayalığına dikmek daha kolay olur. Woodridge buğday arazisinde duran bu eski kulübeyi yıkmak istemekte kesinlikle çok haklı. Bu beş dönümlük küçük toprakla bir sürü aç insanın karnı doyar." Ella konuşurken bebeği iyice yanına çekmiş, her lafında onu hafif hafif okşuyordu. "Aslına bakarsan, Cap Rock'taki o dönümü almak için iki yüz elli doları Woodridge'e götürmeni isteyecektim ben de."

"Elbette seve seve yaparım istediğini," dedi Blanche yumuşak bir sesle. Şu aşamada bu konuşma Ella'nın sinirleri için pek hayırlı değildi. "Haklısın, Woodridge muhtemelen en iyisi oldu-

ğunu düşündüğü şeyi yapıyor. Cap Rock'tan iki yüz elli dolara toprak almak yanlış değil, yanlış olduğunu sanmıyorum. Yalnız tüm dertler o zaman başlayacak. Sizi çetin bir mücadele bekliyor olacak. Keresteciyle, kredi şirketiyle mücadele edeceksiniz, çünkü hiçbir banka toprak evinizi inşa edeseniz diye size bir dolar bile koklatmaz."

"Benim zorluktan falan korktuğum yok." Oğlanın çıkardığı sesler yüzünden gözlerinin içi gülüyorsa da, suratındaki kırışıklıklardan derin düşüncelere daldığı belli oluyordu. "Ama Blanche, küçük çekirgemizi bu eski ahırdan çıkarıp insanca bir eve götürmemiz lazım, hayat memat meselesi bu. İş mücadeleye varırsa, nasıl mücadele edileceğini gayet iyi bilirim ben.

"Merak ediyorum," diye devam etti Ella. Blanche konuşmayı kısa kesmek istiyordu, çünkü annenin konuşmaya değil, dinlenmeye ihtiyacı vardı. Ayağa kalkıp ocaktaki sularla meşgul olmaya başladı. "Acaba iş mücadeleye varacak mı? Öyle umuyorum bazen. Keşke hayatları boyunca çöp kutusundan evlerde borç harç içinde yaşamış aileler bir araya gelip, bu sefillikten, bu pislikten kurtulmak için mücadele etseler. Sırf bir tabutta yaşayabilmek adına bunca didinip, bunca para harcadıklarını bilseler.

"Tabut," dedi Ella yatakta kıpırdanıp. "İyi bir tabut almak için bile bu kulübelerden bir düzinesini satmak gerekir herhalde. Hele mezar yeri ondan bile fazla tutar. Off, bugünlerde ölmek amma da pahalı. Yaşamaya devam etmek istememin sebebi de bu işte. Civardaki insanlara bu pislikten kurtulabileceğimizi, daha iyi evler yapabileceğimizi, tası tarağı toplayıp yollara düşmek zorunda olmadığımızı göstermek istiyorum. Hiçbir yere varmayan o yola düşmeyeceğim ben. Hava açıkken bahçede durup, doğduğum, Tike'ın doğduğu, ailelerimizin doğduğu yerleri görebiliyorum buradan. Olur da her sabah bambaşka bir yerde uyanıp, doğ-

duğumuz yerleri göremezsem deli çıkarım gibi geliyor bana. Hayatımız nasıl şekillenecek, çalışacak mıyız, mücadele mi edeceğiz, yanacak mıyız, donacak mıyız hiç bilmiyorum ama bildiğim tek bir şey var, o da buraya kök salacağım."

Blanche onu susturmak için, "Şişşt. O ne öyle?" dedi.

"Tike şarkı söylüyor. Ne zaman demir ya da çelik çınlaması duysa şarkı söyler."

"Dinlesene."

Küçük Çekirge bebekken
Anasının dizinde hoplarken
Sağ eliyle traktörü kaldırıp,
Traktör ölüm getirecek bana! Ah, Tanrım!
Traktör ölümüm olacak! derdi.

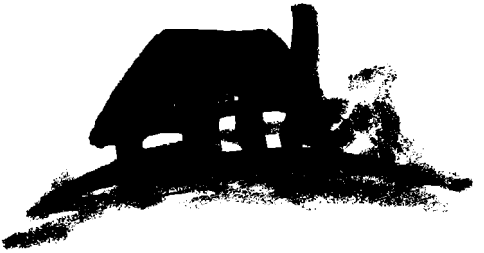
"Şarkıyı kürek sesine nasıl da uyduruyor baksana. Buna şarkı söylemek denirse tabii," dedi Ella. "Daha çok ölümle pençeleşiyormuş gibi çıkıyor sesi."

Blanche ocağın başında gülümseyip şarkıyı dinledi.

Toprak sahibi dedi ki Çekirge'ye
Traktörümle süreceğim bu çiftliği
Ve derinlere, derinlere, derinlere ekeceğim buğdayı
Derinlere ekeceğim buğdayı!

Tike'ın şarkısı çatlakların arasından, duvar kağıtlarının altından donuk, katır kutur bir tonda süzülüyordu içeri. Küreği donmuş toprağa çarpıyordu. Şarkısı, çınlayan kürekle aynı perdedendi.

Çekirge de toprak sahibine dedi ki
Traktörünü her yerde kullanabilirsin
Toprağı sürebilir, tohum ekebilir, ekinlerini biçebilirsin,
Ama toprak evimi yıkamaz, yıkamaz, yıkamazsın!
Hayır! Sen benim toprak evimi yıkamazsın!

TEŞEKKÜR

Toprak Ev'i hayata döndürmek tuhaf ve şahane bir tecrübeydi. Woody Guthrie özgün bir yazı üslubuna sahip olduğundan, kimi zaman bu şevkli Oklahomalı yazı makinesinin hayaletiyle konuşuyormuşuz gibi hissettik kendimizi. Guthrie'nin ruhu bu sayfalarda dolanıyor. Woody Diyarı'na girmeye karar veren hiç kimse eskisi gibi çıkmadı oradan. Chisos Dağları'nın kenarındaki çölde, bir zamanlar Guthrie'nin babası, abisi ve amcası Jeff'le kaldığı eski bir ev vardır. Olur da oraya gidip evden geriye kalanları görürseniz, bu romanı iliklerinize kadar hissedebilirsiniz.

Romanı, Woody'nin arzu edeceği şekilde gözden geçirmeye çalıştık. Yazım hatalarını düzeltip, iki paragrafta ufak tefek düzenlemeler yaptık ve birkaç estetik müdahalede bulunduk. İlk başta açıklayıcı notlar koymayı düşündük, ancak daha sonra Woody'nin romanının akademik savlar olmadan cesurca şarkı söylemesinin daha iyi olacağını düşünüp bundan vazgeçtik.

Toprak Ev'i yayımlarken, New York, Mount Kisco'daki kâr amacı gütmeyen Woody Guthrie Vakfı'yla ortaklığa gittik. Bu

kitabın tüm geliri vakfa gidecek. Şimdiye dek bu kadar sevecen bir profesyonellikle çalışan bir vakıfla karşılaşmamıştık. Vakfın başkanı Nora Guthrie hayatını babasıyla alakalı her şeyi korumaya ve anmaya adamış. Kendisiyle çalışmak büyük bir zevkti. Ailesi öbür dünyadan ona gülümsüyor olmalı.

Nora sayesinde arşiv görevlisi Tiffany Colannino ve Denverlı koleksiyoncu Barry Ollman'la tanıştık. İkisiyle de çalışmak muhteşemdi.

Sunuş yazımızı iki önemli Guthrie uzmanı -Oklahoma, Tulsa'dan Guy Logsdon ve Central Lancashire Üniversitesi'nde görev yapan ve *Woody Guthrie, American Radical* kitabının yazarı Profesör Will Kaufman- düzeltti. Guthrie'nin Roosevelt yönetimiyle ilişkisini daha iyi anlamamızı sağlayan Northport (NY) Tarih Cemiyeti başkanı Heather Johnson'a teşekkür ediyoruz. Grammy Müzesi'nin emprezaryosu Robert Santelli her çıkmaza girdiğimizde Guthrie hakkındaki bilgilerini bizimle paylaştı. Ed Cray ve Joe Klein'ın kaleme aldığı iki ayrı Guthrie biyografisinden bolca yararlandık. Bob Dylan ve Jeff Rosen romanı okuduktan sonra bize harika önerilerde bulundu.

Üretim aşamasında, müsveddenin yayıma hazırlanmasındaki yardımlarından dolayı Texas, Austin'den Virginia Northington'a teşekkürü borç biliriz. HarperCollins'te Jonathan Burnham ve Michael Signorelli'yle çalıştık. Infinitum Nihil'den Christi Depp, Stephen Deuters, Joel Mandel ve Mike Rudell'a şükranlarımızı sunuyoruz. Sesli kitap Austin'deki Tequila Mockingbird ve Los Angeles'taki Infinitum Nihil'de kaydedildi (Shayna Brown'a teşekkürler).

Toprak Ev arşivlerden ilk çıktığında *New York Times Book Review*'dan Pamela Paul ve Sam Tanenhaus'la çalıştık. Kendileri, *Toprak Ev* hakkında birlikte yazdığımız "This Land Was His

Land" [Bu Onun Toprağıydı] başlıklı yazıyı gözden geçirip, ozanın yüzüncü doğum gününde yayımladılar. Bundan daha iyi bir dayanışma olamazdı herhalde.

Douglas Brinkley ve Johnny Depp
New Mexico, Albuquerque

KRONOLOJİ

1878 Woody'nin babası Charley Guthrie doğdu.

1888 Woody'nin annesi Nora Belle Sherman doğdu.

1902 Charley Guthrie, Nora Belle Sherman'la tanıştı.

1904 24 KASIM: Charley ile Nora'nın ilk çocukları Clara Edna Guthrie doğdu.

1906 17 ARALIK: Charley ile Nora'nın ikinci çocukları Roy Guthrie doğdu.

1907 Guthrie ailesi Oklahoma, Okemah'ya taşındı.

1912 Woodrow Wilson, Demokratik Parti'den başkan adayı oldu.

1912 14 TEMMUZ: Charley ile Nora'nın üçüncü çocukları Woodrow Wilson Guthrie doğdu.

1913 Woodrow Wilson, Birleşik Devletler Başkanı olarak göreve başladı.

- Guthrie ailesi Okemah, South First Caddesi'ndeki "Old London House"a [Eski Londra Evi] taşındı.

1918 ŞUBAT: Charley ile Nora'nın dördüncü çocukları George Guthrie doğdu.

1919 MAYIS: Woody'nin ablası Clara Edna Guthrie bir yangında öldü.

1922 Okemah'nın yirmi kilometre güneybatısında, Cromwell'de petrol bulundu.

- MAYIS: Charley ile Nora'nın beşinci çocukları Mary Josephine Guthrie doğdu.

1923 Cromwell'de çıkarılan petrol yüzünden Okemah'nın nüfusu 15.000'e yükseldi.

1926 Charley, oğlu George'u ve kızı Mary Jo'yu Texas, Pampa'da yaşayan kız kardeşinin yanına gönderdi.

1927 Charley bir yangında ağır yaralandı. Nora Belle Guthrie hastaneye kaldırıldı. Charley sağlığına kavuşmak için Pampa'ya taşındı.

- Woody, Roy'la birlikte Okemah'da kaldı.

1927–1929 Woody, Okemah'da farklı farklı ailelerin yanında yaşadı.

1929 HAZİRAN: Woody Pampa'ya taşındı.

1930 Woody arkadaşları Matt Jennings ve Cluster Baker'la birlikte ilk müzik grubu Corncob Trio'yu kurdu.

- 13 HAZİRAN: Nora Belle Guthrie, Oklahoma, Norman'daki bir hastanede hayatını kaybetti.

1932 Büyük Buhran tavan yaptı.

1933 28 EKİM: Woody, Mary Jennings'le evlendi. (1943'te boşandılar.)

1935 14 NİSAN: Paskalya'dan önceki Pazar toz fırtınası başladı.

- KASIM: Woody ile Mary'nin ilk çocukları Gwendolyn Gail Guthrie doğdu.

1937 Woody Pampa'dan ayrılıp "Cennet Bahçesi" California'ya gitti.

- TEMMUZ: Woody ile Mary'nin ikinci çocukları Carolyn Sue Guthrie doğdu.
- EYLÜL: Woody ve birlikte şarkı söylediği Maxine "Lefty Lou" Crissman ilk kez KFVD radyosunda çaldı.
- ARALIK: Woody, Mary ve çocukları California, Glendale'e taşındı.

1938 22 OCAK: Woody, Mary ve Woody'nin kuzeni Allene Guthrie çocukları da alıp XELO radyosunda çalışmak üzere Mexico, Tijuana'ya yerleşti. Fakat işler yolunda gitmeyince üç hafta sonra California'ya döndüler.

- 18 HAZİRAN: Woody ile Maxine "Lefty Lou" Crissman, KFVD'deki *Woody ve Lefty Şov*'u sonlandırdı.

1939 MART: *Gazap Üzümleri* yayımlandı. İlk yıl 420.565 kopya satarak, Pulitzer'i ve Ulusal Kitap Ödülü'nü kazandı.

- 12 MAYIS: "Woody Diyor ki" adlı köşe yazılarının ilki *The Daily Worker*'da yayımlandı.
- TEMMUZ: Ed Robbins, Woody'yi Will Geer'la tanıştırdı.
- EYLÜL ve EKİM: Woody, Will Geer ve diğerleriyle birlikte göçmen işçilerin örgütlenmesine destek olmak üzere yollara düştü.
- 7 EKİM: Woody ile Mary'nin üçüncü çocukları William Rogers Guthrie doğdu.

1940 Woody ile Mary, Pare Lorentz'in belgesel filmi *The Fight for Life*'ta figüranlık yaptı.

- ŞUBAT: Woody, Geer'la yaşamak üzere New York City'ye taşındı.
- 18 ŞUBAT: Will Geer, yönetime sadık İspanyol mülteciler için düzenlenen bir yardım konserinde Woody'yi Alan Lomax'le tanıştırdı.

- 23 ŞUBAT: Woody, New York City'de kaldığı Hanover House'ta "This Land Is Your Land"i yazdı.
  3 MART: Pete Seeger, "John Steinbeck Tarım Düzenlemesi Yardımı Komitesi" tarafından göçmen işçiler hayrına düzenlediği konserde ilk defa Woody'yi izledi.
- 21, 22, 24 MART: Woody, Alan Lomax ve Washington'daki Kongre Kütüphanesi için kayda girdi.
- MAYIS: Woody, RCA Victor müzik şirketi için *Dust Bowl Ballads*'ı kaydetti.
- AĞUSTOS: Woody, CBS radyoda yayınlanan *Back Where I Come From* adlı serinin pilot bölümünde yer aldı.
- KASIM: Woody, *Cavalcade of America*'ya konuk oldu ve CBS tarafından işe alındı.

1941 OCAK: Woody, Mary ve üç çocuğuyla birlikte New York City'den ayrılıp ülkenin diğer ucuna gitti.

- ŞUBAT: Woody, Los Angeles'taki KFVD'de kısa süreli bir işe girdi; *Bound for Glory* adlı kitabının taslağı üstünde çalışmaya başladı.
- MART: Woody Uluslararası Kadınlar Günü Komitesi'nin düzenlediği çay partisinde çaldı.
- 3 NİSAN: Woody, Los Angeles'taki Okie hayır konserine katıldı.
- 4 NİSAN: Woody, Konserve Fabrikası ve Tarım İşçileri Sendikası hayrına radyoda *Barn Dance* programında performans sergiledi.
- 13 MAYIS: Woody bir ay sürecek Columbia River projesine başladı ve 266,66 dolar kazandı.
- TEMMUZ: New York City'ye döndüğünde, batıda tura çıkan Almanac Singers'a katıldı. Detroit, Chicago, Milwaukee, Denver ve San Francisco'da birlikte çaldılar.

- 7 TEMMUZ: Almanac Singers'la stüdyoya girerek *Deep Sea Chanties* ve *Sod Buster Ballads*'ı kaydetti.
- AĞUSTOS: Woody, Asheville'de bir folk festivalinde boy gösterdi.
- 7 ARALIK: Pearl Harbor saldırısı gerçekleşti.
- 8 ARALIK: Birleşik Devletler II. Dünya Savaşı'na girdi.

1942 OCAK: Woody New York City'de Almanacs'la ev kayıtları yaptı ve Almanac House'ta koreografisi Sophie Maslow'a ait *Folksay*'in provaları sırasında Marjorie Greenblatt Mazia'yla tanıştı.

- TEMMUZ: RCA, Woody'nin savaş şarkıları albümü önerisini reddetti.

1943 ŞUBAT: Woody ile Marjorie Guthrie'nin ilk çocukları Cathy Ann Guthrie doğdu.

- MART: *Bound for Glory* yayımlandı.
- 5 HAZİRAN: Woody ile arkadaşları Cisco Houston ve Vincent "Jimmy" Longhi, Merchant Marine'e gitti.
- Woody, Marjorie ve Cathy Brooklyn, New York'taki 3520 Mermaid Avenue, Coney Island'a taşındı.

1944 16, 19, 20, 24, 25 NİSAN: Woody Moe Asch'in yapım şirketi için kayıt yaptı.

- 19 NİSAN: Woody, Cisco Houston'la elli yedi şarkı kaydetti.
- EKİM: Woody, Chicago'da FDR Bandwagon'la çaldı.
- Woody'nin *Struggle* albümü Asch Records etiketiyle çıktı.

1945 MART: Woody, Moe Asch'in yapım şirketinde kayda girdi.

- 10 MART: Ben Botkin, Herbert Haufrecht, Richard Dyer-Bennet, Charles Seeger ve Sonny Terry'yle birlikte Elizabeth Irwin Lisesi'nde folklorun demokrasideki yeri konulu bir konferansa katıldı.
- 8 MAYIS: Woody askere gitti.

- 13 KASIM: Woody ile Marjorie Greenblatt Mazia evlendi. (1953'te boşandılar.)
- 21 ARALIK: Woody terhis oldu.

1946 *Songs to Grow On* albümü çıktı.

- Woody yayımlanmayan romanı *Toprak Ev* üstünde çalışmaya başladı.

1947 Woody *Toprak Ev* üstüne çalışmayı sürdürdü.
ŞUBAT: Cathy Ann Guthrie bir yangında hayatını kaybetti.

- 10 TEMMUZ: Woody ile Marjorie'nin ikinci çocukları Arlo Guthrie doğdu.

1948 HAZİRAN-KASIM: Woody ve Cisco Houston, Henry A. Wallace'ın başkanlık kampanyasında çaldı.

- 25 ARALIK: Woody ile Marjorie'nin üçüncü çocukları Joady Guthrie doğdu.

1950 2 OCAK: Woody ile Marjorie'nin dördüncü çocukları Nora Guthrie doğdu.

- ŞUBAT: Brooklyn Koleji'nde eğitim görmeye başlayan Woody felsefe, İngilizce, İspanyolca ve klasik medeniyetler dersleri aldı.

1952 Woody California, Topanga Canyon'a taşındı ve Anneke Van Kirk'le tanıştı.

1953 ARALIK: Woody ile Anneke Van Kirk evlendi. (1955'te boşandılar.)

1954 Woody ile Anneke'nin Lorina Lynn adında bir kızları oldu.

- Woody Brooklyn Devlet Hastanesi'ne yattı.

1956 Woody'nin babası Charley Guthrie hayata gözlerini yumdu.

- Woody'ye Huntington hastalığı teşhisi kondu.
- 17 MART: Pythian Hall'da Woody'nin çocukları adına hayır konseri düzenlendi.

- MAYIS: Woody kendi isteğiyle Brooklyn Devlet Hastanesi'nden taburcu oldu.
- Woody, New Jersey'deki Greystone Hastanesi'ne kaldırıldı.

1959 Woody, Bob ve Sidsel Gleason'ın pazar günleri evlerinde düzenledikleri folk dinletilerine katıldı.

1961 Bob Dylan, Woody'yi hem Queens'teki evinde hem de hastanede ziyaret etti.

- Woody, Creedmore Devlet Hastanesi'ne nakledildi.

1965 *Born to Win* yayımlandı.

1966 İçişleri Bakanlığı Woody'ye Amerika halkının toprak konusunda bilinçlenmesine katkılarından dolayı ödül verdi.

1967 Woody Guthrie'nin Alan Lomax ve Pete Seeger'la birlikte 1940'larda kaleme aldığı şarkı kitabı *Hard Hitting Songs for Hard-Hit People* yayımlandı.

- 3 EKİM: Woody Guthrie New York, Queens'teki Creedmore Devlet Hastanesi'nde hayata veda etti.

1968 Carnegie Hall'da Woody Guthrie'yi Anma Konseri verildi.

1976 *Seeds of Man* yayımlandı.

1980 Joe Klein'ın kaleme aldığı, Woody Guthrie'nin ilk biyografisi *Woody Guthrie: A Life*'ı yayımlandı.

1988 Woody Guthrie, Rock and Roll Şöhretler Kulübü'ne kabul edildi.

1996 Woody Guthrie Arşivi New York City'de açıldı.

1998 Guthrie'nin gün ışığına çıkmamış şarkı sözlerinin bestelendiği *Mermaid Avenue* albümü Billy Bragg ve Wilco tarafından piyasaya sürüldü.

1999 Smithsonian Enstitüsü'nün Gezici Sergi Bölümü *This Land Is Your Land: The Life and Legacy of Woody Guthrie* sergisinin küratörlüğünü yaptı. (Sergi 2002 yılı boyunca Birleşik Devletler'i gezdi.)

2000 ŞUBAT: Woody Guthrie'ye Grammy Ödül Töreni'nde Yaşam Boyu Başarı Ödülü verildi.

2012 HAZİRAN: Şarkı Sözü Yazarları Şöhretler Kulübü, Woody Guthrie'ye Çığır Açan Sanatçı Ödülü verdi.

2012 TEMMUZ: Woody Guthrie'nin yüzüncü doğum günü. The *New York Times Book Review, Toprak Ev*'in tamamlanmış halinin keşfedildiğini açıkladı.

2013 ŞUBAT: *Toprak Ev,* Harper-Infinitum Nihil tarafından yayımlandı.

"...Toprak ev sağlam olduğu için
iki yüz sene ayakta kalacak.
Duvarları elli santim kalınlığında
olacağı için. Kışın sıcak, yazın serin
olacağı için. Yapması kolay olduğu,
herhangi bir beceri istemediği için.
Bozuklukları yemediği, dolarları
içmediği, boyaya ihtiyacı olmadığı için.
Canınız çıkana kadar çalışıp kazandığınız
her bir senti Bay Woodridge'in masasına
bırakmanıza gerek kalmayacağı için.
Bu yüzden işte. Tüm bunlar yüzünden.
Bu beş metrelik bok çukuru yerine
altı odalı bir eviniz olabileceği için.
Toprak evinizin borcunu bir iki senede
ödeyip ona sahip olabileceğiniz için.
O ev onlara ait olmayacağı için.
Bunca senenin ardından bu köhne,
çürümüş, yangına davetiye çıkaran
ahşap iskeletler için hâlâ insanlardan
kira ve şunun bunun ödemesini alıyorlar.
O yüzden, evet, şayet İsa onların
kapanından kurtulmanıza yardım etseydi,
herifi anında hapse tıkıverirlerdi."

Amerika'nın ortak bilincine kazınmış efsanevi folk şarkıcısı Woody Guthrie, 1947'de tamamladığı tek romanı *Toprak Ev*'de "Ahşap çürür" gerçeğinden yola çıkıp eğilen, yıkılan, çürüyen ahşaba veryansın ederken, çağımızın karşı karşıya olduğu ekolojik tehlikeleri çok önceden görerek endüstriyel tarıma ve kapitalizme lanet okur: "Tüm mülk sahiplerinin başına taş yağsın! Tüm keresteciler batsın! Yoksulların sırtından geçinen para babalarına lanet olsun!"

Başrolü bolluk ve bereketin peşinden giden ailelere veren John Steinbeck'in *Gazap Üzümleri*'nin aksine, Guthrie Yukarı Düzlükler'de kalıp kıt kanaat geçinmeye yetecek kadar para kazanan ve endüstriyel tarıma karşı koyan azimli çiftçilerin, Tike'la Ella May'in hikayesini anlatır. Kitabın her sayfası bu çiftçilerin gündelik yaşamlarının incelikleriyle, yazarın bizzat tanıklık ettiği bir sefaletle ve sefaleti çekenlerin içlerindeki güçten doğan asi bir neşeyle doludur. *Toprak Ev* edebi diliyle de dikkat çeker; Guthrie'nin yazdığı uzun bir şarkı sözü gibidir. Tike'la Ella May'in Yukarı Düzlükler kadar sade, yağmur kadar gerçek aşklarını, cinselliklerini, kendi topraklarına kendi elleriyle sıcak, soğuk, rüzgar, yağmur geçirmeyen bir kerpiç ev yapma isteklerini, isyanlarını, insanca bir yaşam hayallerini renkli, ahenkli, mizahi bir dille ve beklenmedik benzetmelerle anlatır.

Kendini hakikatin ve aşkın savunucusu olarak gören, zamanla yoksullaştırılmış ve ötekileştirilmiş insanların sözcüsü haline gelen Guthrie "sizin ve benim için yaratılmış" toprağı özgürce kullanabilmemizi engelleyen otoriter devletin çarklarına, doğayı ve insanı acımasızca sömüren sisteme meydan okur. Başka bir dünyanın mümkün olduğuna yürekten inanan, inandığını yürekten anlatan Toprak Ev gün ışığını görebilmek için altmış altı yıl beklemek zorunda kalsa da, bunca zaman sonra bile tazeliğinden ve hakikatinden hiçbir şey kaybetmediği ortada.

THG 058247 BOG
THG 058247
17
1 147000 39473